

Nr 183.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ny definitiv lönereglering för landshövdingarna och befattningshavare vid länsstyrelserna m. m.; given Stockholms slott den 13 mars 1925.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13 mars 1925.

Närvarande:

Statsministern SANDLER, statsråden OLSSON, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, LINDERS, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Departementschefen, statsrådet Möller, anför:

Då jag den 2 januari 1925 för Kungl. Maj:t anmälde frågorna om regleringen för budgetåret 1925—1926 av utgifterna under riksstatens femte huvudtitel, anförde jag bland annat, att jag vid en senare tidpunkt komme att föreslå Kungl. Maj:t att till 1925 års riksdag avlåta proposition med förslag till definitiv lönereglering för landshövdingarna och befattningshavare vid länsstyrelserna.

I avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlåtas i ämnet, hava i statsverkspropositionen beräknats dels särskilda ordinarie förslags-

Bihang till riksdagens protokoll 1925. 1 saml. 146 häft. (Nr 183.) 479 25 1

anslag till nu angivna befattningshavargrupper inom landsstaten och dels vissa andra under femte huvudtiteln upptagna anslag.

Jag anhåller nu att för Kungl. Maj:t få anmäla frågan om ny definitiv löne-reglering för landshövdingarna och för befattningshavare vid länsstyrelserna.

I. Landshövdingarna.

*Förslag av
1902 års löne-
reglerings-
kommitté och
1924 års
landsstats-
lönesak-
kunniga.
Yttrande av
statskontoret.*

1902 års löneruleringskommitté avgav den 15 februari 1923 betänkande med förslag till ny definitiv lönerulering för landshövdingarna i riket. Sedan min företrädare i ämbetet med stöd av Kungl. Maj:ts den 6 juni 1924 givna bemyndigande uppdragit åt 1924 års landsstatslönesakkunniga att bland annat biträda med överarbetning av såväl ifrågavarande förslag som ock ett av kommittén avgivet förslag angående pension till landshövdingarna, hava nyss-nämnda sakkunniga den 17 december 1924 inkommit med utlåtande i be-rörda ämnen. På grund av remiss har statskontoret därefter den 22 januari 1925 yttrat sig i anledning av löneruleringskommitténs och de sakkunnigas förslag.

*Fråga om
landshövding-
tillsättande
genom förord-
nande tills
vidare eller
medelst full-
makt.
Lönerulerings-
kommittén.*

Frågan om pension till landshövdingarna behandlas i den på föredragning av chefen för finansdepartementet denna dag beslutade propositionen med förslag till civil tjänstepensionslag m. m. och lärer därför icke behöva beröras i detta sammanhang. Vad angår de till själva löneruleringen hörande spörs-målen, anhåller jag att till en början få uppehålla mig vid den i viss mån grundläggande frågan om formen för landshövdingbefattningarnas tillsättande. Särskilt med avseende å landshövdingarnas egenskap av förtroendeämbetsmän, har löneruleringskommittén uttalat den uppfattningen, att de borde hänföras till sådana i 5 § av avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattnings-havare vid statsdepartement m. fl. verk (nr 451) avsedda ordinarie tjänstemän, som tillsättas genom förordnande tills vidare.

Enligt 1 mom. av sagda författningsrum tillsättas generaldirektörs- och chefsbefattningarna vid vissa angivna verk genom förordnande på viss tid. Innehavarna av dessa befattningar äro i särskild ordning tillförsäkrade rätt till pension. I 2 mom. av samma paragraf angivas vissa befattningar, vilka tillsättas genom förordnande tills vidare och vilkas innehavare icke i denna egenskap äro berättigade till pension vid avgången från vederbörande tjänst.

Då kommittén förutsatt, att med befattning såsom landshövding skulle förenas rätt till pension, har kommittén ansett, att landshövdingbefattningarna — till skillnad från vardera av nyssnämnda båda grupper utav genom förordnande tillsatta befattningar — borde med för dem avsedda arvoden upptagas i ett särskilt moment av berörda 5 § i avlöningsreglementet.

Med avseende därå, att ordinarie landshövding, ehuru tillsatt allenast genom förordnande tills vidare, skulle bliva i behörig ordning berättigad till pension, borde det enligt kommitténs mening ock förutsättas, att — i olikhet mot vad som plägade tillämpas beträffande de i nuvarande 2 mom. av om-handlade paragraf avsedda befattningshavare, som tillsattes genom förord-nande tills vidare — ordinarie landshövding ej komme att erhålla tillstånd att under den tid, förordnandet varade, såsom lönlös kvarstå i annan ordi-narie tjänst.

Landsstatslönesakkunniga hava i fråga om sättet för landshövdingbefattningarnas tillsättande anfört följande. De sakkunniga.

De befattningar, vilkas innehavare enligt 5 § 2 mom. i avlöningsreglementet tillsättas genom förordnande tills vidare och erhålla sin avlöning i form av arvode, äro till övervägande del sådana, som under nuvarande administrativa förhållanden knappast kunna räknas såsom befattningar, å vilka innehavarna komma att stanna för sin återstående tjänstetid. Detta gäller i synnerhet om statssekreterare, kommandoexpeditionschefer samt högre befattningshavare vid skilda departements lagavdelningar; däremot torde vad såhunda anförts icke gälla för chefen för stuteriöverstyrelsen. Beträffande expeditionscheferna i statsdepartementen har måhända praxis i detta hänseende icke fullt stadgat sig. Löneregleringskommittén har framhållit, att beträffande ifrågavarande tillförordnade befattningshavare plägar tillämpas, att de få under förordnandet kvarstå såsom lönlösa i förut innehavd ordinarie tjänst. För landshövding skulle i stället för sådant medgivande beredas pensionsrätt enligt särskilda bestämmelser.

De sakkunniga hava svårt att finna några särskilda beröringspunkter mellan nyssnämnda befattningar av övergångsnatur och landshövdingebeställningarna, vilka måste räknas såsom sluttjänster. Om landshövdingarna ändock skulle jämföras i detta hänseende med här avsedda befattningshavare, så borde väl starka motiv anföras för en så genomgripande ändring i landshövdingarnas tjänsteställning. Men i kommittébetänkandet förekommer härutinnan blott en hänvisning till landshövdingarnas egenskap av förtroende-ämbetsmän enligt § 35 i regeringsformen. Enligt detta författningsrum innehåva landshövdingarna förtroendesysslor och äro amovibla så till vida, att Konungen må dem entlediga, när han prövar rikets tjänst det fordra. 'Konungen kungöre dock', heter det vidare i samma författningsrum, 'sådana beslut i statsrådet, vars ledamöter vare skyldiga att däremot göra underdåniga föreställningar, om de finna sig därtill skäl äga'.

Utan att ingå vidare på den statsrättsliga sidan av frågan, i vilken mån ett förordnande tills vidare innefattar en större ovisshet för en befattningshavares tjänsteställning än beroendet av stadgandena i § 35 regeringsformen, vilja de sakkunniga framhålla, att förordnandet tills vidare otvivelaktigt skulle i avsevärd mån försvåra rekryteringen av landshövdingebefattningarna. Flyttningss- och ekiperingssvårigheterna skulle bliva betydligt mera kännbara, då uppdragets tidslängd i alla händelser skulle anses vara mera oviss än förr, och obenägenheten att definitivt lämna en ordinarie anställning mot en befattning med förordnande på behaglig tid skulle helt visst ofta hålla tillbaka de lämpligaste personerna.

De sakkunniga finna av dessa skäl riktiga, att landshövdingarna fortfarande förses med fullmakt å tjänsten och att de fortfarande få uppbära sin avlöning såsom lön i stället för, på sätt föreslagits, arvode.

Statskontoret har i fråga om formen för landshövdingbefattningarnas tillsättande förklarat sig i likhet med de sakkunniga icke finna tillräckliga skäl till ändring i den härdvunna anställningsformen medelst fullmakt. Statskontoret.

För tillämpning av förordnandesystemet vid tillsättandet av vissa tjänster i ledande ställning — särskilt vid statens affärsdrivande verk men även inom andra förvaltningsgrenar — kunna helt visst åberopas fullgiltiga skäl, vilka ock lett till att detta system i allt vidare utsträckning kommit till användning för dylika poster. I fråga om landshövdingarna synes mig dock tillräcklig anledning icke föreligga att övergeva den nuvarande fastare anställ- Departements-
chefen.

ningsformen medelst fullmakt och i stället tillämpa systemet med förordnande tills vidare. Några särskilda motiv härför hava ej blivit av lönerегleringskommittén anförda. Då härtill kommer, att ett bibehållande av den nuvarande anställningsformen för landshövdingarna, såsom av det följande torde framgå, icke erbjuder några egentliga svårigheter ur lönerегleringssynpunkt, saknar jag anledning att tillstyrka den av kommittén ifrågasatta förändringen. I likhet med de sakkunniga och statskontoret anser jag sålunda, att landshövdingarna fortfarande, såsom hittills, böra tillsättas genom fullmakt.

**Kontanta
avlönings-
förmåner.**
*Hittills-
varande
förhållanden.*
a) Avlöning.

Vid redogörelsen för de föreliggande förslagen till lönerегlering för landshövdingarna synes lämpligast att behandla de olika huvudformerna av löneförmåner var för sig. Därvid torde även böra återgivas huvuddragen av lönerегleringskommitténs och de sakkunnigas framställning angående dessa befattningshavares tidigare och nuvarande avlöningsförhållanden.

Landshövdingarnas kontanta avlöningsförmåner bestredos under större delen av 1800-talet av medel av den s. k. landshövdingelönerегleringsfonden.

Sedan på 1860-talet fråga väckts, huruvida icke landshövdingarnas löner skulle, efter dämera ändrade förhållanden, kunna inom de för ändamålet befintliga och päräkneliga tillgångar lämpligen regleras, förklarade Kungl. Maj:t enligt brev den 28 november 1871 sig med en sådan reglering avse såsom slutligt mål *dels* att samtliga landshövdingar, jämte det de bibehöllos vid bostad i länsresidenset och vid därtill hörande trädgård och parkanläggningar, finge från landshövdingelönerегleringsfonden kvartalsvis uppbära övriga löneförmåner, sätta till vissa belopp i penningar, *dels ock* att statsverket befriades från forsellönersättning samt viss gottgörelse för indragna räntor och tiondeanslag. För vinnande av detta mål meddelade Kungl. Maj:t vidare vissa bestämmelser angående sagda lönerегleringsfond.

Efter det sedermera den sålunda åsyftade regleringen av landshövdingelönerna och i samband därmed statsverkets befriande från nämnda ersättningar och gottgörelser blivit genomförd, utgjorde lönerna, utöver den landshövdingarna tillkommande rättigheten att njuta bostad i länsresidenset och begagna de därtill hörande trädgårdar och parkanläggningar, för landshövdingarna i Göteborgs och Bohus län samt Malmöhus län 15,500 kronor för vardera och för en var av de övriga tjugutva landshövdingarna 13,000 kronor.

1884 års
riksdag.

I statsverkspropositionen till 1884 års riksdag (sjätte huvudtiteln) framlade Kungl. Maj:t förslag om indragning av landshövdingelönerегleringsfonden till statsverket och uppförande å riksstaten av ett till landshövdingelönernas bestridande erforderligt ordinarie anslag. Någon annan ändring i avseende å själva lönerna ifrågasattes icke än att avlöningen till landshövdingen i Göteborgs och Bohus län ansågs böra bestämmas till ett till 17,000 kronor förhöjt belopp.

Kungl. Maj:ts förslag i angivna hänseenden blev av riksdagen bifallet, och höjde riksdagen i anledning därav — med uteslutande av det under sjätte huvudtiteln anslag till landsstaterna i länen uppförda anslag till »indelning och därmed jämförlig anvisning på förslag, ersättningar» 150,900 kronor —

anvisningen i kontant under anslaget till landsstaterna med summan av de anvisade lönerna, 318,500 kronor.

Med detta belopp har anslaget till landshövdingarnas avlönande alltsedan dess utgått.

Utöver de fasta avlöningsförmånerna atnjuta landshövdingarna för närvarande tillfällig löneförbättring.

I enlighet med ett av löneregeringskommittén avgivet förslag upptogs i den till 1919 års lagtima riksdag avlätna propositionen nr 326 angående tillfällig lönereglering under år 1919 för vissa befattningshavare å ordinarie stat inom den civila statsförvaltningen m. m. det tillfälliga avlöningsstillägget för landshövdingarna till 2,000 kronor för envar. Detta förslag vann riksdagens bifall.

Samma belopp utgick därefter till landshövdingarna under de följande åren till och med budgetåret 1923—1924.

I sammanhang med anmälan till 1924 års statsverksproposition av det ordinarie anslaget till landshövdingarna yttrade min företrädare i ämbetet bl. a., att det beträffande landshövdingarnas avlöningsförhållanden föreläge sådana omständigheter, att en höjning av den till landshövdingarna utgående tillfälliga löneförbättringen vore påkallad i avbidan på genomförandet av definitiv lönereglering. Förslag härutinnan syntes böra underställas Kungl. Maj:t i sammanhang med frågan om tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen.

Vid föredragning inför Kungl. Maj:t den 29 februari 1924 av frågan om dylik tillfällig löneförbättring under budgetåret 1924—1925 anförde dåvarande chefen för finansdepartementet bl. a., att han, i anslutning till berörda uttalande av min företrädare, ansåge sig böra föreslå en höjning av den tillfälliga löneförbättringen för landshövdingarna. En ökning från 2,000 kronor till 4,000 kronor för år till en var kunde icke anses gå utöver billighetens krav.

Uti propositionen nr 146 till 1924 års riksdag upptogs i enlighet härmed den tillfälliga löneförbättringen för landshövding under budgetåret 1924—1925 till 4,000 kronor.

Detta förslag godkändes av riksdagen, som i skrivelse den 4 juni 1924, nr 253, anförde, att riksdagen — utan att förbise, hurusom i fråga om vissa län höjningen skulle innebära, att vederbörande innehavare av ämbetet komme att med nuvarande dyrtidstilläggsgrunder ställas något gynnsammare än enligt det av löneregeringskommittén utarbetade förslaget till definitiv lönereglering — dock icke velat motsätta sig Kungl. Maj:ts förslag i denna del, desto mindre som den föreslagna förändringen till sina ekonomiska konsekvenser vore av jämförelsevis obetydlig räckvidd. Allmänt känt vore också, att landshövdingarnas löner, vilka alltjämt kvarstått vid oförändrade belopp, sedan de på 1870- och 1880-talen fastställdes, på grund av den omfattande representationsplikt, som i olika avseenden ansåges följa med deras ämbeten, i regel tedde sig så otillräckliga, att en förhöjning härav länge framstått som önskvärd.

b) Tillfällig
löne-
förbättring,
1919 års
riksdag.

1924 års
riksdag.

Löne-
beloppet.
Löne-
reglerings-
kommittén.

Löneregleringskommittén har ansett, att vid den nu avsedda definitiva löneregleringen de avlöningar i form av arvoden, som — fränsett bostadsförmån m. m. — skulle tillerkännas landshövdingarna, ej böra sättas högre än de arvoden, som tillkomma de i 1 mom. av 5 § uti avlöningsreglementet den 22 juni 1921 upptagna generaldirektörer, eller 19,000 kronor, och, med någon liten avrundning nedåt, ej lägre än den lön, 17,040 kronor, som tillkommer de generaldirektörer med fullmakt eller konstitutorial, som hänförs till tredje lönegraden, avdelning A (A 3), i den i 9 § av sagda reglemente upptagna löneplanen. Minsta arvodesbeloppet för landshövding skulle alltså enligt kommitténs förslag utgöra 17,000 kronor, eller samma arvodesbelopp, som enligt 5 § 2 mom. i avlöningsreglementet tillkommer statssekreterare.

Med tagen hänsyn ej allenast till länens folkmängd utan även till andra förekommande omständigheter och förhållanden har kommittén ansett högsta arvodesbeloppet, 19,000 kronor, böra tillkomma landshövdingarna i Göteborgs och Bohus samt i Malmöhus län, samt arvode å 17,000 kronor landshövdingarna i Uppsala, Södermanlands, Kronobergs, Gotlands, Blekinge, Hallands, Västmanlands, Jämtlands och Västerbottens län. Övriga tretton landshövdingar borde enligt kommitténs mening erhålla arvoden å 18,000 kronor eller det belopp, som utgör lön för de till fjärde lönegraden, avdelning A (A 4), i den i 9 § upptagna löneplanen hänfödda tjänstemän (justitieråd och regeringsråd).

De sakkunniga. Rörande den fasta avlöningen till landshövdingarna hava de sakkunniga uttalat sig på följande sätt.

Då nu avsikten är att söka åstadkomma en verklig lönereglering för landshövdingarna, läser man, under förutsättning att avlöningen alltjämt skall utgå i form av lön, utan vidare kunna taga till utgångspunkt, att landshövdingarna böra få sin avlöning inpassad i den löneplan, som finnes intagen i 9 § i avlöningsreglementet den 22 juni 1921, närmast i avdelningen A för manliga tjänstemän i chefsställning m. m.

I fjärde (högsta) lönegraden i denna avdelning äro upptagna justitieråd och regeringsråd och i den tredje lönegraden äro upptagna bland andra presidenter samt flertalet generaldirektörer. Av gammalt stodo landshövdingarna i lön före justitieråd och presidenter samt generaldirektörer. Från och med år 1908 erhöilo justitieråden samma lön som flertalet landshövdingar och sedermera hava i mån av fortgående reglering för andra tjänstemän än landshövdingar alla dessa befattningshavare gått förbi landshövdingarna i fråga om ordinarie avlöning. Vid nu förestående lönereglering för landshövdingarna torde icke kunna utan anförande av synnerliga skäl sättas i fråga att åt landshövdingarna bereda ordinarie avlöning i lägre lönegrad än A 4. Härvid skulle även landshövdingarna bliva underkastade den i löneplanen givna fördelningen i Ortsgrupper, lägst i Växjö (16,500 kronor) högst i Luleå (inklusive kallortstillägg 18,195 kronor), under det att landshövdingarna hittills haft, med två undantag, lika löner. Men det bör ihågkommas, att denna anordning är gemensam för flertalet tjänstemän, för vilka ifrågavarande och andra dylika avlöningsreglementen gälla; och uppenbart är också, att de förhållanden i avseende å levnadskostnader och dylikt, som framkallat indelningen i Ortsgrupper, komma till synes icke minst vid jämförelse mellan länens olika residensorter.

Även oberoende av huru avlöningarna tidigare tillskiftats skilda grupper av rikets högre befattningshavare, måste landshövdingarnas ställning inom statsförvaltningen befinnas vara sådan, att det är nödvändigt att förse dem med mycket avsevärda ekonomiska medel för utövandet av deras tjänst. De äro omedelbart under regeringen ställda representanter för statsmakten i skilda delar av landet, även de mest avlägsna. Deras verksamhet består icke i främsta rummet i handläggandet, närmast avgörandet, av ett betydande antal ärenden inom länsförvaltningen, utan deras förnämsta uppgift är att oavslåeligt på alla sätt verka, var och en för det honom anförtrödda länets bästa och förkovran. Styrelsen inom varje län, heter det i gällande landshövdingeinstruktion, är anförtrödd åt en landshövding, som utövar densamma med biträde av en landssekreterare och en landskamrerare såsom föredragande. Denna styrelse tillkommer att hava noggrann akt uppå länets tillstånd och behov samt i allt söka främja länets utveckling och dess befolknings bästa. Landshövdingen är Kungl. Maj:t ansvarig för länets styrelse och förvaltning. Honom aligger att söka vinna förtroget med förhållandena inom länet och för sådant ändamål genom resor och möten med länets invånare göra sig underrättad om de olika orternas tillstånd och behov.

Det är enligt de sakkunnigas erfarenhet och uppfattning önskvärt, att landshövdingarnas avlöning blir så tilltagen, att för befattningarna lämpliga personer icke avskräckas från att åtaga sig desamma, därför att tillräckliga medel för deras riktiga utförande icke förefinnas. Om så icke sker, blir det hädanefter så mycket svårare att för dessa befattningar förvärva lämpliga innehavare, som med ställandet under avlöningsreglementets föreskrifter följer en betydande inskränkning i landshövdingarnas frihet att genom ledamotskap i bolagsstyrelser och dylikt förskaffa sig de såsom erforderliga ansedda medel, som icke lämnas såsom avlöning. För resekostnader kan det allmänna nog draga försorg, och beträffande representationskostnader skall i det följande närmare utredning lämnas; men det är i så många andra hänseenden, som ekonomiska krav ställas på den, som står ganska ensam om att i en avsevärd del av landet företräda den direkta statsmakten, att erforderliga medel därtill måste för honom ses.

Med stöd av det anförda anse de sakkunniga för sin del, att landshövdingarna böra hänföras till nyssnämnda lönegrad A 4. Lönen skulle sålunda komma att utgå med det belopp, som inom berörda lönegrad gäller för den ortsgrupp, vartill vederbörande residensstad hänförs.

Statskontoret har ansett sig böra tillstyrka bifall till de sakkunnigas förslag i fråga om lönebeloppen, varvid ämbetsverket bland annat erinrat, huru som det vore allmänt erkänt, att avlöningsförhållandena för landshövdingarna vore otillfredsställande. Enligt statskontorets åsikt låge det otvivelaktigt i statens intresse, att löneförmånerna å dessa viktiga befattningar tillmättes så, att vid deras tillsättande hänsyn endast behöfde tagas till vederbörandes lämplighet och icke därjämte till förmågan och viljan att bära med befattningens tillträdande och innehavande förknippade ekonomiska uppoffringar. Det syntes statskontoret uppenbart, att ur denna synpunkt löne regleringskommitténs förslag icke vore tillfredsställande, och detta finge jämväl anses erkänt av 1924 års riksdag genom dess beslut att höja den tillfälliga löneförbättringen för landshövdingarna till sådant belopp, att avlöning jämte dyrtidstillägg kommit att i flera fall överstiga vad som skulle utgå vid tillämpning av kommittéförslaget. De sakkunniga hade vid sin överarbetning av förslaget funnit sig böra hemställa om ej oväsentligt förbättrade förmåner, och med avseende å landshövdingarnas ställning och den med befattningarna faktiskt följande representationsskyldigheten, som de icke syntes kunna

Statskontoret.

undandraga sig, måste statskontoret anse de av de sakkunniga föreslagna ändringarna i det hela välgrundade. Det syntes statskontoret icke vara något att invända mot att samtliga landshövdingebefattningar inplacerades i samma lönegrad. Då avlöningen gjordes beroende av levnadskostnaderna på den ort, där vederbörande vore placerad, överensstämde detta med en av grundprinciperna i det nya avlöningssystemet, och ingen anledning syntes föreligga att icke tillämpa densamma jämväl å landshövdingarna. Att hänföra landshövdingarna till lägre lönegrad än den av de sakkunniga föreslagna, eller den högsta för manliga tjänstemän i chefs- eller därmed jämförlig ställning, syntes ej kunna ifrågasättas.

Departements-
chefen.

Behovet av en effektiv lönereglering för landshövdingarna, vilkas nuvarande fasta avlöning bestämdes redan år 1874, torde få anses obestridligt såväl i betraktande av de ansvarsfulla och mångsidiga uppgifter, vilka åligga dessa befattningshavare i deras ledande ställning inom rikets lokala förvaltning, som ock med hänsyn till de löneförbättringar, som på senare tid beretts andra tjänstemän i chefs- eller därmed jämförlig ställning. Av största vikt är även att vid landshövdingbefattningarnas liksom vid övriga tjänsters tillsättande kunna bortse från andra synpunkter än sådana, som enligt gällande grundlagsstadgande böra vara ensamt avgörande härvidlag. Jag delar sålunda tillfullo den uppfattning i berörda avseenden, vilken kommit till uttryck såväl i löneregleringskommitténs förslag som i de över detsamma avgivna utlåtandena.

I fråga om de erforderliga lönebeloppen kan väl skillnaden mellan ett avvägande av den fasta grundlönen enligt, å ena sidan, kommitténs och, å andra sidan, de sakkunnigas förslag icke i och för sig anses synnerligen stor. Härvid bör dock tagas i betraktande, att de sakkunniga föreslagit, att landshövdingarna tillika skola tilldelas särskilda representationsbidrag till avsevärda belopp. Till denna fråga får jag tillfälle att längre fram återkomma. Ur löneteknisk synpunkt föreligger emellertid en viktig skillnad mellan kommitténs och de sakkunnigas förslag beträffande själva avlöningen. Enligt det förra skulle landshövdingarna inordnas bland de tjänstemän, som avses i 2 kap. uti avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451), och i likhet med dessa tilldelas arvode, för år räknat. Ehuru landshövdingarna, till skillnad från övriga i nämnda kapitel upptagna tjänstemän, som tillsättas genom förordnande tillsvidare, äro placerade å skilda orter inom landet, har kommittén vid bestämmandet av arvodesbeloppen icke tagit hänsyn till dyrortsförhållandena utan uppdelat befattningarna efter länens folkmängd m. fl. faktorer uti tre avlöningsgrader. De sakkunnigas förslag åter, enligt vilket landshövdingarna skulle hänföras till den grupp av befattningshavare, som avses i 3 kap. i avlöningsreglementet och uppbära sin avlöning i form av lön, innebär, att någon indelning i olika avlöningsgrader icke skulle ifrågakomma, varemot lönebeloppen skulle komma att variera på de olika dyrorterna.

Enär åliggandena för landshövdingarna i stort sett äro desamma, även om arbetsbördan på grund av länens större eller mindre folkmängd m. fl.

förhållanden kan vara ej oväsentligt olika, synes det mig i hög grad vanskligt att verkställa en rättvis och bestående gradering av befattningarna efter deras vikt och det dem påvilande arbetet. Ett system, enligt vilket avlönerna bestämmas till olika belopp allt efter levnadskostnadernas storlek i de särskilda residensstäderna, synes mig därför lämpligare och naturligare, synnerligast om därjämte, såsom jag vill föreslå, ett särskilt representationsbidrag fastställas att utgå med högre belopp i vissa län än i andra.

Enär landshövdingarna, såsom jag tidigare framhållit, lära fortfarande böra tillsättas genom fullmakt, och då de i 3 kap. uti avlöningsreglementet den 22 juni 1921 givna bestämmelserna, med en del jämkningar på särskilda punkter, utan olägenhet torde kunna vinna tillämpning även beträffande ifrågavarande befattningshavare, synes det mig riktigtast, att lönen till landshövdingarna bestämmas att utgå enligt den i avdelning A av 9 § uti sagda avlöningsreglemente intagna löneplanen. På sätt de sakkunniga föreslagit torde landshövdingarna därvid böra i fråga om lönen jämsställas med justitieråd och regeringsråd och sålunda hänföras till lönegraden A 4. Inom sagda lönegrad förekommer allenast en löneklass, och utgör lönen å billigaste ort 16,200 kronor och å dyraste ort 18,000 kronor för år räknat.

Den lönereglering, varom nu är fråga, avser bland annat att i största möjliga utsträckning göra landshövdingarna oberoende av förvärvskällor vid sidan av statstjänsten. Jag tillåter mig i detta sammanhang erinra, hurusom i 3 § av avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement m. fl. verk stadgats förbud — villkorligt eller ovillkorligt — för innehavare av ordinarie befattning att därmed förena annan tjänst eller uppdrag av viss beskaffenhet. I 2 mom. av sagda paragraf föreskrives sålunda bland annat, att med ordinarie befattning ej må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är försett med Kungl. Maj:ts oktroj eller blivit registrerat såsom aktiebolag, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning av vad slag det vara må. Kungl. Maj:t eller, vad angår befattningshavare inom vissa lönegrader, annan vederbörande myndighet kan dock medgiva undantag härutinnan efter prövning att det uppdrag eller den befattning, varom i varje särskilt fall är fråga, icke kan anses inverka hinderligt för utövande av statstjänsten.

Dessa inskränkningar i rätten att vid sidan av statstjänsten utöva annan verksamhet böra givetvis i samband med löneregleringen bliva gällande även för landshövdingarna. I ett avseende synes det till och med föreligga anledning att för de sistnämndas vidkommande föreskriva en viss skärpning av bestämmelserna i fråga. Med landshövdingbefattning bör nämligen enligt min uppfattning icke få förenas uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för bankaktiebolag eller solidariskt bankbolag eller befattning såsom funktionär i dylikt bolag. Enligt mitt förmenande måste det anses olämpligt, att de sins emellan om allmänhetens förtroende konkurrerande affärsföretag, om vilka här är fråga, sättas i tillfälle att för sina syften till-

godogöra sig den auktoritet inom det allmänna livet, som bör tillkomma en landshövding.

Något undantag från nu angivna regel läser icke böra medgivas. Där- emot anser jag icke anledning förefinnas att förhindra, att landshövding, efter vederbörligt tillstånd, må kunna innehava liknande uppdrag eller be- fattning hos hypoteksbank eller annan därmed jämförlig inrättning. Vad sådan inrättning beträffar, synas nämligen icke föreligga samma skäl för ett förbud i berörda hänseende, som måste anses avgörande, då fråga är om vanliga affärsbanker.

Bostads-
förmån m. m.

Enligt Kungl. Maj:ts på beslut av 1884 års riksdag grundade skrivelse till statskontoret och domänstyrelsen den 30 maj 1884 angående lands- hövdingelöneregleringsfondens indragning till statsverket m. m. åtnjuta lands- hövdingarna rätt till bostad i länsresidensen samt rätt att begagna de där- till hörande trädgårdar och parkanläggningar.

Löneregle-
rings-
kommittén.

I fråga om dessa landshövdingarnas rättigheter har löneregleringskom- mittén anfört i huvudsak följande.

I samtliga län utom Stockholms finnas till landshövdingebostaden tomt- eller andra områden med planteringar och i vissa fall även trädgård.

Landshövdingbostaden i Västernorrlands län med tillhörande planterade område har dock sedan flera år icke disponerats av landshövdingen i länet. Sedan nämligen Kungl. Maj:t i proposition till 1910 års riksdag anmält, att landshövdingbostaden i sitt dåvarande skick och med hänsyn till förändrade förhållanden beträffande läget icke vore för sitt ändamål användbar samt därför begärt anslag till uppförande av ny landshövdingbostad å för anda- målet inköpt tomt, men riksdagen, enär kännedom om vissa på kostnads- frågan inverkan omständigheter saknades och de föreslagna kostnaderna vore alltför höga, avslagit propositionen under uttalande, att den fortsatta utredningen i frågan borde omfatta undersökning, huruvida det icke låte sig göra att genom inköp av privat person tillhörig fastighet för mindre kostnad bereda landshövdingen en lämplig bostad, och att olägenheten för landshövdingen av att vara i avsaknad av lämplig bostad under tiden för ut- redningen i någon mån kunde avhjälpas därigenom, att Kungl. Maj:t anvisade landshövdingen det hyresbidrag, som förhållandena kunde anses påfordra, så har genom länsstyrelsen i länet bostad åt landshövdingen år från år för- hyrts mot en ersättning, som numera uppgår till 7,000 kronor. Byggnaden med landshövdingens tjänstebostad har under tiden till den del, densamma icke använts till lantmäterikontor eller stått obegagnad, disponerats en tid för något militärt behov och därefter för vissa allmänsociala ändamål, utan att ersättning för användandet erlagts.

De till landshövdingarnas boställslägenheter hörande markområden äro i regel helt obetydliga och inskränkta till planterade gårdsplaner, men i en del län äro områdena förhållandevis stora med möjlighet för landshövdingen att av dem bereda sig inkomst genom upplåtande av nyttjanderätt till visst område eller å disponerat område uppförd byggnad.

I Örebro län har, på sätt framgår av den i statskontorets kassabyrå upp- rättade liggaren över statsverkets specialutgiftsstater m. m. för år 1922, med Kungl. Maj:ts och riksdagens medgivande enligt civildepartementets ämbets- skrivelse den 25 maj 1905 en till landshövdingens boställslägenhet hörande tomt jämte därå uppförda byggnader blivit med full äganderätt upplåten

till Örebro stad mot det att staden till boställshavaren ärligen betalar ett belopp, motsvarande fem procent å det fastigheten, i den för expropriation av jord stadgade ordning, äsatta värde, och har landshövdingen i anledning härav från den 1 oktober 1906 av staden ärligen uppburit 1,200 kronor. Flera andra till samma boställslägenhet hörande tomter äro sedan åtskilliga år upplåtna mot viss mindre ärlig avgift. Dessa tomter med därå uppförda byggnader synas åtminstone tidigare i regel hava innehafts av vaktkonstaplar vid länsfängelset och deras efterlämnade änkor.

Att landshövdingarna i vissa andra län bereda sig inkomst genom upplåtande av mark eller byggnad, som de äga att disponera, har inhämtats vid verkställda undersökningar hos byggnadsstyrelsen och av där förda anteckningar rörande landshövdingarnas boställslägenheter.

I de förmåner beträffande bostadslägenhet med tillhörande trädgård och parkanläggning, vilka för närvarande tillkomma landshövdingarna i de skilda länen, bör enligt kommitténs mening ingen rubbning ske, så länge nuvarande landshövding kvarstår vid sin befattning. Däremot anser kommittén, att blivande innehavare av landshövdingebefattning bör vara underkastad ändring härutinnan.

Helt säkert kommer den fortgående ökningen av länsstyrelsernas arbetsuppgifter med därav betingad ökning av arbetskrafterna att här och var nödvändiggöra en utvidgning av länsstyrelsens ämbetslokaler. Där så inträffar, kan det visa sig vara för statsverket fördelaktigast, att landshövdingens bostadslägenhet i länsresidenset tages i anspråk för den erforderliga utvidgningen, och det kan härvid även befinnas lämpligast, att landshövdingen tillsvidare icke förses med bostad i kronan tillhörig byggnad utan i stället anvisas för hans räkning förhyrd bostadslägenhet.

På grund härav och då staten, där sådant även av annan orsak kan erfordras, bör vara oförhindrad att vidtaga ändring i dispositionen av en åt landshövding upplåten bostadslägenhet och att låta anstå med anskaffande åt landshövding av bostad i kronan tillhörig byggnad, anser kommittén föreskrift böra meddelas därom, att, där åt landshövding upplåten bostadslägenhet erfordras för annat statsändamål, landshövdingen skall vara skyldig att avstå från lägenheten och tillsvidare åtnöjas med åt honom förhyrd bostadslägenhet av den omfattning, Kungl. Maj:t bestämmer.

Likaså bör enligt kommitténs mening landshövding hava skyldighet att underkasta sig sådan minskning av den honom anvisade bostadslägenheten, som skäligen må kunna ske.

Emellertid synes billigheten kräva, att staten icke utan tvingande skäl begagnar sig av landshövdings skyldighet i dessa hänseenden, därest icke landshövdingen redan vid tillträddandet av sin befattning haft anledning att räkna med en ändring i förhållandena. Enligt kommitténs mening bör därför, när landshövding avgår från sin befattning, utredas, huruvida och i vad mån behov av ändring i dispositionen av landshövdingens bostadslägenhet då föreligger eller förväntas under den närmaste tiden kunna ifrågakomma.

Skulle landshövding på grund av ändrad disposition av hans bostadslägenhet nödgas flytta till annan honom anvisad bostadslägenhet, läser statsverket böra ersätta kostnaderna för flyttningen, och likaså bör, därest landshövding genom sådan flyttning eller i följd av en vid tillträddandet av befattningen icke påräknad mera väsentlig rubbning i bostadsförhållandena vållas skada eller förlust, statsverket hålla honom skadeslös.

Kommittén har därjämte förordat en successiv reglering av storleken utav de åt landshövdingarna anvisade bostadslägenheterna m. m., i vilket avseende kommittén anfört följande.

Enligt vad redan antytts, äro i en del län den åt landshövdingen anvisade bostadslägenheten och till densamma hörande markområden större, än som kräves för landshövdingens eget behov, så att landshövdingen kunnat till annan upplåta delar därav. Då härigenom landshövdingarnas likställighet i avlöningshänseende sinsemellan rubbas, anser kommittén, att vid nuvarande landshövdingens avgång från tjänsten genom Kungl. Maj:ts försorg bör undersökas, huruvida landshövdingens dittillsvarande bostadslägenhet med tillhörande markområden må vara större än som kan anses skäligt med hänsyn till vad i allmänhet landshövding består, och att, i den mån så är förhållandet, vad som icke anvisas nya tjänsteinnehavaren, bör övertagas av staten för att av vederbörande myndighet förvaltas och, där så lämpligen kan ske, göras för statsverket inkomstbringande. I överensstämmelse med sin uppfattning härutinnan anser kommittén, att den nu till landshövdingen i Örebro län från Örebro stad utgående årliga ersättningen för en till staden överlåten fastighet bör vid nuvarande landshövdingens avgång indragas till statsverket.

Det har syns kommittén, att landshövding bör vara skyldig att bebo honom av kronan anvisad bostadslägenhet; dock torde Kungl. Maj:t böra kunna medgiva undantag härifrån, där särskilda förhållanden därtill för-
anleda.

I fråga om avträädande av bostadslägenhet med därtill hörande område borde enligt kommitténs mening gälla, att landshövding eller, om han avlidit, hans dödsbo skulle avträda lägenheten å den fardag, som infölle näst efter tre månader från det landshövdingen från tjänsten avgått eller avlidit, dock att avflyttning skulle ske, därest landshövding beviljades avsked i enlighet med egen begäran, å den fardag, som infölle näst efter avgången, samt, därest landshövding från tjänsten entledigades, å tid, som av Kungl. Maj:t bestämdes.

Vad angår frågan om landshövdingbostädernas uppvärmning har löne-
regleringskommittén erinrat om följande förhållanden.

Landshöv-
dingbostä-
dernas
uppvärmning.

Enligt gällande avlöningsvillkor åtnjuter landshövding fri bostad. Däremot ålåg det landshövding tillföre att själv bekosta boställslägenhetens uppvärmning. På grund härav hade landshövdingarna ansetts skyldiga att själva bekosta jämväl införandet av värmeledning i residenshusen. I de län, där av statsverket medel för detta ändamål förskjutits, hade landshövdingarna jämväl erlagt ränta och amortering å de förskjutna kostnaderna.

1917 års
riksdag.

I statsverkspropositionen till 1917 års riksdag (sjätte huvudtiteln, punkt 7) föreslog Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, *dels* att kostnaden för uppvärmning av landshövding tillagd boställslägenhet måtte från och med viss angiven tidpunkt övertagas av statsverket, *dels ock* att, därest det ålåg landshövding att erlagga ränta och amortering å av statsverket förskjuten kostnad för införande av värmeledning i hans boställslägenhet, denna skyldighet måtte bortfalla, såvitt den avsåge efter viss angiven tid belöpande ränta och amortering.

Med hänsyn därtill, att flertalet av de åt landshövdingarna upplåtna boställsvåningarna uppenbarligen vore tilltagna med en storlek, som icke erfordrades för en privatman utan ansetts betingad av landshövdingens ställning inom länet, och då kostnaderna för boställsvåningarnas uppvärmning så oerhört stegrats, ansåg riksdagen det med rättvisa och billighet

förenligt, att staten bidroge till bestridandet av dessa kostnader. Att emellertid, såsom Kungl. Maj:t föreslagit, låta staten övertaga kostnaderna i deras helhet, syntes riksdagen icke lämpligt utan höll riksdagen före, att staten borde bidraga med hälften av de verifierade uppvärmningskostnaderna. Mot förslaget att låta landshövdingarnas skyldighet att bidraga till kostnaderna för införande av värmeledningar i deras boställslägenheter bortfalla hade riksdagen icke något att erinra.

Förslag till ytterligare minskning av landshövdingarnas kostnader för boställslägenheternas uppvärmning framlades av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen vid 1920 års riksdag (femte huvudtiteln, punkt 84). Kungl. Maj:t föreslog sålunda riksdagen medgiva, att tre fjärdedelar av kostnaden för uppvärmning av landshövding tillagd boställslägenhet måtte från och med viss angiven tidpunkt övertagas av statsverket.

1920 års
riksdag.

I betraktande av att kostnaderna för uppvärmning av landshövdingarnas boställslägenheter under de då senast förflutna två eldningsåren ökats i sådan grad, att landshövdingarna dämera i de flesta fall gäldade nästan lika mycket som eller mera än vad de hade att för ändamålet vidkännas år 1916, då kostnaderna i sin helhet drabbade dem, och med hänsyn till att någon utsikt till avsevärd ändring i detta förhållande icke syntes vara att emotse under den närmaste framtiden, ansåg riksdagen skäligt, att statsverket övertog ytterligare en del av berörda kostnader. I fråga om omfattningen av statsverkets bidragsskyldighet härutinnan fann riksdagen sig böra bifalla vad Kungl. Maj:t i ifrågavarande avseende föreslagit.

För egen del har kommittén rörande denna fråga uttalat sig på följande sätt.

Kommittén.

Då vid 1917 års riksdag första gången beslut fattades, att staten skulle bidraga till kostnaderna för uppvärmningen av landshövdingarnas boställslägenheter, voro, såsom redan anmärkts, skälen härtill, dels att flertalet av de åt landshövdingarna upplåtna boställsvåningarna uppenbarligen voro tilltagna med en storlek, som icke erfordrades för en privatman, dels ock att kostnaderna för boställsvåningarnas uppvärmning så oerhört stegrats; och när sedan vid 1920 års riksdag beslutades, att statsverkets andel i uppvärmningskostnaderna skulle höjas från hälften till tre fjärdedelar, skedde detta i betraktande av att nämnda kostnader under de då senast förflutna eldningsåren än ytterligare ökats.

Enär sålunda bränslekostnadens stegring starkt påverkat statsmakternas beslut i nu förevarande fråga, kunde möjligen den numera inträffade nedgången i bränsleprisen anses böra medföra åtminstone en reduktion av statsverkets andel i utgifterna för uppvärmning av landshövdingarnas boställslägenheter.

Kommittén har emellertid icke ansett sig böra ifrågasätta sådant, särskilt emedan de av kommittén föreslagna kontanta avlöningsförmånerna bestämts under beräkning, att de med landshövdingarnas befattningar förenade särskilda utgifter skulle åtminstone till viss del kompenseras genom att landshövdingarna fortfarande finge åtnjuta nuvarande lindring i kostnaderna för boställslägenheternas uppvärmning.

Under behandlingen av nyss berörda fråga har kommittén inhämtat, att vid tillämpningen av bestämmelserna i ämnet olika uppfattningar gjort sig gällande om vad som skall innefattas under uttrycket uppvärmningskostnad.

Sålunda har exempelvis, där värmeledning finnes i länsresidenset, i en del fall till uppvärmningskostnaden hänförs icke blott utgifterna för bränsle utan jämväl kostnaden för värmeledningens eldning och skötsel, medan i andra fall endast själva bränslekostnaden däri inbegripits.

Enligt kommitténs mening böra till uppvärmningskostnaden räknas jämväl utgifterna för värmelednings eldning och skötsel. Vidare lärers till sådan kostnad även böra hänföras utgifter för huggning och uppbärning i boställslägenheten av för uppvärmningen erforderlig ved. I vad mån i uppvärmningskostnaden skall anses ingå bränsle, som användes i boställslägenhetens kök, torde åtminstone i vissa fall vara rätt vanskligt att avgöra. Där nämligen boställslägenhetens uppvärmning sker med ved, kan svårigen utredas, huru stor del av den i köket förbrukade veden, som åtgått för kökets uppvärmning. Dessutom är det givetvis omöjligt att, redan då betalning erlägges för inköpt ved och för huggningen av densamma, avgöra, i vad mån veden kommer att åtgå för uppvärmning av boställslägenheten eller för eldning i köket, och man lärers icke heller kunna förutsätta, att sådan uppdelning skall kunna ske senare, så framt icke ved för de skilda ändamålen uppläggas i olika vedbodas. Liknande svårigheter torde enligt kommitténs mening inställa sig med ved, som i boställslägenhet användes för tvätt, bak eller andra hushållsändamål.

Med hänsyn till de svårigheter, som sålunda äro förbundna med tillämpningen av bestämmelserna att statsverket bidrager till kostnaderna för *uppvärmning* av boställslägenheten, anser kommittén, att statsverkets bidrag bör utsträckas att gälla utom själva uppvärmningskostnaden jämväl utgifterna för bränsle, som användes för tvätt, bak eller annat hushållsändamål, och detta vare sig landshövdingen har sin bostad i kronan tillhörig byggnad eller bostad anvisats honom i en av statsverket förbyrd lägenhet. Ur kostnadssynpunkt torde betänkligheter däremot icke behöva hysas, då därigenom statsverkets hittillsvarande utgifter för ifrågasvarande ändamål icke lära komma att mera nämnvärt ökas.

Ehuru, vid bifall till vad kommittén sålunda ifrågasätter, bestämmelserna i ämnet torde bliva mindre svåra att tillämpa än de nuvarande, torde dock till åstadkommande av en riktig och likformig tillämpning Kungl. Maj:t böra utfärda närmare bestämmelser i ämnet, under beaktande av de av kommittén framförda synpunkterna.

Möblering.
1884 års
riksdag.

Vid 1884 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag därom att landshövdingelöneregleringsfondens behållning vid samma års utgång i kontant, utestående uppbörd och utlånta medel måtte reserveras för att, i den mån räntan å densamma lämnade tillgång, användas till att förse landshövdingarnas boställsvåningar med de inventarier av större och varaktigare värde, som av Kungl. Maj:t finnes erforderliga.

Till stöd för detta förslag hade föredragande departementschefen anfört, att, så länge en tillträdare av ett landshövdingeresidens icke finge mottaga detsamma annat än, så att säga, med tomma väggar, förmånen av fri bostad vore förbunden med ganska kännbara ekonomiska uppoffringar för de nödvändigtvis tämligen rymligt tilltagna bostadslokalernas förseende med nödiga möbler och andra inventarier, uppoffringar så stora, att icke alltid den för ämbetet mest lämplige kunde vara i tillfälle att underkasta sig dem. Utgifterna härför kunde nämligen för en landshövding, som icke ägde tillräcklig enskild förmögenhet, föranleda vid ämbetets tillträdande en skuld-

sättning, till vars amortering lönen sedermera icke annat än undantagsvis lämnade tillgång. Vid ett tillfälle, nämligen år 1866, hade det ock visat sig behöfligt att åt den då tillträdande landshövdingen i Jämtlands län bereda medel till anskaffande av inom länsresidenset erforderliga möbler.

Kungl. Maj:ts ifrågakarande förslag vann emellertid icke riksdagens bifall.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 16 december 1913 upptog dåvarande överintendentsämbetet frågan om landshövdingresidensens möblering på statsverkets bekostnad.

Överintendentsämbetets skrivelse den 16 december 1913.

Ämbetet hade sålunda funnit det böra tagas under allvarligt övervägande, om icke skäl måste anses föreligga, att statsverket bekostade fullständig möblering av matsal jämte två à tre av de rum i landshövdingarnas boställslägenheter, som måste betraktas såsom de för erforderlig representation behöfliga rum. Rättvisan härav syntes ämbetet påtaglig och det ville förefalla ämbetet, att denna fråga lämpligen skulle kunna lösas på sådant sätt, att, därest anslaget till byggnader och reparationer erhöles önskvärd förhöjning, ett belopp, som ämbetet, efter gjorda beräkningar, funne sig böra föreslå till 10,000 kronor, upptoges i varje års generalförslag för att användas till nämnda möblering vid förefallande ombyten av boställshavare, till dess att denna möblering hunnit bliva genomförd.

Vid ifrågakarande skrivelses anmälan inför Kungl. Maj:t den 14 maj 1914 anförde dåvarande chefen för finansdepartementet, att överintendentsämbetets berörda framställning visserligen syntes honom vara väl värd beaktande, särskilt som kostnaderna för möblering av ifrågakarande boställsvåningar kunde ställa sig så höga, att de omöjliggjorde eller försvårade för den, som icke hade enskild förmögenhet, att antaga en erbjuden landshövdingpost. Att kostnader av nämnda slag också ganska hårt drabbat åtskilliga av de dåvarande landshövdingarna, framginge av en del uppgifter härom, som införskaffats av överintendentsämbetet. Men frågan tarvade enligt departementschefens mening ytterligare utredning. Särskilt syntes det departementschefen vara av vikt att erhålla en så vitt möjligt klar överblick över de kostnader, vilkas bestridande statsverket skulle åtaga sig genom den ifrågasatta anordningen. Då den tid, över vilken departementschefen haft att förfoga, endast med svårighet skulle medgivit åstadkommandet av den erforderliga utredningen, och då frågan syntes honom icke vara av den art, att dess framförande vid då instundande riksdag vore med nödvändighet påkallat, hade departementschefen velat inskränka sig till att, med omnämnande av överintendentsämbetets förslag, uttala sin anslutning i princip till detsamma.

Chefen för finansdepartementet den 14 maj 1914.

Frågan om bidrag från statens sida till landshövdingbostädernas möblering har berörts av en reservant inom löneregleringskommittén, som hemställt, att i landshövdingarnas förmån av fri bostadslägenhet skulle ingå skyldighet för statsverket att bekosta och underhålla möbleringen till en större matsal jämte två eller tre för representation avsedda rum. Enligt nämnda reservants uppfattning vore det svårt att utan närmare kannedom om de skilda lägenheternas beskaffenhet bedöma, i vilken omfattning statsverket borde åtaga sig möblering av landshövdingarnas bostadslägenhet.

Reservant inom löneregleringskommittén.

Emellertid syntes man med ledning av det år 1913 av dåvarande överintendentsämbetet uppgjorda, på infortrade upplysningar grundade förslaget kunna utgå från, att möbleringen borde omfatta en större matsal jämte två à tre rum, avsedda för erforderlig representation. Till möbleringen borde räknas inventarier av större och varaktigare värde, däribland även ljuskronor, speglar, större golvmattor och gardiner.

De sakkunniga hava, i huvudsaklig överensstämmelse med den uppfattning, som gjorts gällande av löneregleringskommittén, såsom sin mening framhållit, att det icke, åtminstone ej under nuvarande förhållanden, kunde anses lämpligt att övergå från systemet med tillhandahållande av tjänstebostad åt landshövdingarna till beredande åt dessa befattningshavare av hyresersättning med skyldighet för dem att själva ombesörja anskaffandet av lämplig bostad. I betraktande av landshövdingens ställning inom länet och de representationsplikter, som otvivelaktigt alltså vore förbundna med ämbetets utövning, vore det i de flesta fall knappast möjligt att på ett tillfredsställande sätt ordna bostadsfrågan för landshövdingarna utan anlitande av de staten tillhöriga residensbyggnaderna. Emellertid vore det enligt de sakkunnigas uppfattning även av största vikt, att landshövdingen icke måtte behöva disponera över en större och för honom dyrbarare bostad än som kunde anses behöflig och med hans ställning förenlig. I första hand syntes det därför böra undersökas, huruvida möjlighet föreläge att åstadkomma en reduktion av sådana till landshövdingarna upplåtna bostadslägenheter, som kunde anses onödigt stora och dyrbara för bostadsinnehavaren. Rörande sättet och ordningen för en dylik reduktion syntes intet väsentligt vara att erinra mot vad av löneregleringskommittén i sådant hänseende ifrågasatts.

Även om alla de åtgärder i nu angivna hänseende, som kunde befinnas praktiskt genomförbara, så snart möjlighet därtill föreläge, bleve förverkligade, måste man dock, enligt de sakkunnigas mening, räkna med att landshövdingarna även framdeles, åtminstone i de flesta fall, komma att hava till sig upplåtna bostadslägenheter, som till storleken väsentligt överstege de bostäder, vilka i allmänhet innehades av i avlöningshänseende jämförliga befattningshavare. För att kunna fullständigt utnyttja dessa bostäder måste landshövdingarna på rummens möblering m. m. nedlägga kostnader, som icke kunde anses stå i rimligt förhållande till de för ifrågavarande tjänstemän avsedda kontanta avlöningsförmånerna. Det föreläge därför, enligt de sakkunnigas åsikt, ett oavvisligt behov att tillse, i vad mån staten kunde bidra till berörda kostnader.

Beträffande sättet för ifrågavarande bidrags utgående hava de sakkunniga anfört följande.

Valet kan därvid stå mellan möblering in natura från statens sida eller kontant bidrag till boställsinnehavaren för möblering. Omfattningen av den möblering, som skulle tillhandahållas av staten, anse de sakkunniga böra bestämmas i nära överensstämmelse med vad reservanten inom löneregleringskommittén föreslagit.

Under den första tiden kan det måhända befinnas obekvämt för det allmänna att i mån av ombyte av boställshavare verkställa ifrågavarande möb-

lering. Det kan då vara till nytta, att i stället möjlighet finnes att till boställshavaren anvisa ett visst belopp till hjälp vid möbleringen. Från boställshavarens sida torde numera endast i undantagsfall kunna tänkas en benägenhet att hällre emottaga penningbidrag än verklig möblering, även om det kunde i någon mån verka lockande, att boställshavaren måste bli ägare av de möbler, till vilkas anskaffande han erhållit bidrag av allmänna medel. Det normala förhållandet torde, åtminstone efter någon övergångstid, bli, att staten tillhandahåller möblering in natura i erforderlig mån för den del av landshövdingens bostad, som må anses vara huvudsakligen avsedd för den nödvändiga representationen. Man har tidigare, då frågor av ungefär liknande innehåll varit föremål för överläggning, hyst vissa betänkligheter mot i denna riktning framkomna förslag på den grund, att bidraget med möblering in natura skulle på grund av boställsrummens växlande storlek och boställshavarnas olika tillgång på egna möbler vid inflyttningen komma att verka mycket ojämnt. Dessa svårigheter kunna förvisso i ett flertal fall övervinnas. Härvid torde den myndighet, som skall ombesörja möbleringen i förekommande fall, böra erhålla den frihet i ärendets handläggning, att utrymmet mer än antalet rum blir bestämmande för tilldelningen av möbler m. m. Den, som vid tillträde till en landshövdingbefattning fått kontant bidrag till möbleringen, kan givetvis icke få nytt bidrag vid flyttning till annan dylik befattning. De sakkunniga vilja i detta sammanhang erinra, att de svenska legationscheferna i utlandet åtnjuta särskilda anslag till ekipering, möbler m. m. För en nytillträdande landshövding, som icke får möblering in natura av vissa rum, torde det omförmälda kontanta bidraget till möblering lämpligen kunna sättas till 12,000 kronor. Detta belopp torde i allt fall icke motsvara värdet av vad statsverket eljest skulle tillhandahålla.

Erforderliga medel för möblering för statens räkning av lämpliga delar av ledigblivande boställslägenheter i landshövdingresidensen torde böra ställas till byggnadsstyrelsens förfogande. Likaledes böra medel göras tillgängliga för utgivande av ett möbleringsbidrag å 12,000 kronor till varje landshövding den första gång han tillträder ett residens, i vilket den för representation avsedda delen icke är möblerad genom statens försorg.

De sakkunniga vilja i detta sammanhang erinra, att det givetvis under vissa förhållanden kan tänkas förekomma, att genom statsverkets försorg möblering sker i mindre omfattning än ovan förutsatts; i dylika fall torde kontant möbleringsbidrag böra, enligt Kungl. Maj:ts bedömande, utgå med det mindre belopp, som av omständigheterna må betingas.

I fråga om belysning och uppvärmning av landshövdingarnas bostäder samt disposition av dithörande markområden hava de sakkunniga förklarat sig ej hava något att erinra mot vad löneregleringskommittén anført och hemställt.

Beträffande den ifrågasatta skyldigheten för landshövding att avstå från Statskontoret. honom tilldelad boställslägenhet mot erhållande av annan lägenhet liksom att underkasta sig skälig minskning av boställslägenheten har statskontoret framhållit, att då den nya löneregleringen och vad i sammanhang därmed föreslagits innefattade högst väsentligt förbättrade förmåner, det icke kunde anses obilligt, om även nuvarande landshövdingar, därest de överginge på ny stat, bleve underkastade ifrågavarande skyldigheter, särskilt som både flyttningskostnad och eventuell ersättning för skada eller förlust skulle gäldas av statsmedel. Även vid en dylik utsträckning av här avsedda skyl-

digheter syntes det kunna förväntas, att någon ändring i fråga om nuvarande landshövdingars boställslägenheter icke komme att under deras tjänstetid vidtagas, för så vitt ej starka skäl därför föreläge.

Att statsverket, på sätt de sakkunniga hemställt, åtog sig möbleringen av vissa för representation avsedda rum i landshövdingarnas boställslägenheter samt underhållet av möblerna har synts statskontoret icke vara mer än rimligt. Däremot har statskontoret uttalat sin tvekan rörande förslaget att kontant möbleringsbidrag eventuellt skulle kunna i stället utgå, när staten härigenom skulle kunna få gälda dylikt bidrag upprepade gånger vid samma befattning inom relativt kort tidrymd och tillräcklig anledning syntes saknas att utbetala kontant ersättning, för den händelse en landshövding skulle önska att i representationsrummen använda egna möbler.

Departements-
chefen.

I likhet med löneregleringskommittén och de sakkunniga anser jag det av praktiska skäl och med hänsyn till rådande förhållanden icke böra ifrågasättas att vid den nu tillämnade löneregleringen övergiva det hittillsvarande systemet, enligt vilket landshövding i regel innebar bostad i länsresidenset, i samband varmed följer rätt till begagnande av därtill eventuellt hörande trädgård och parkanläggningar. Emellertid torde man böra räkna med att det inom en mer eller mindre nära framtid blir nödvändigt att på olika håll verkställa en reglering av landshövdingarnas boställslägenheter antingen för möjliggörande av erforderlig utvidgning utav länsstyrelsernas eller andra statsmyndigheters ämbetslokaler eller i syfte att befria landshövdingen från att behöva disponera över en större och för honom dyrbarare bostad än som kan anses skälig med hänsyn till hans ställning och representativa uppgifter. Det torde därför böra föreskrivas, att, där åt landshövding upplåten bostadslägenhet i dess helhet eller delvis erfordras för annat statsändamål eller där särskilda förhållanden eljest därtill föranleda, landshövdingen skall vara skyldig att antingen avstå från lägenheten eller ock underkasta sig den minskning av densamma, som må anses skälig. I förra fallet bör landshövding vara skyldig att övertaga annan lämplig lägenhet, för den händelse sådan genom statsverkets försorg kan beredas honom, eller ock att åtnöjas med kontant hyresersättning.

Efter en undersökning, på sätt löneregleringskommittén föreslagit, för utvärderande av huruvida de åt landshövdingarna för närvarande upplåtna bostadslägenheterna med tillhörande markområden kunna anses onödigt stora torde vad som härvidlag eventuellt överskjuter det skäliga böra övertagas av staten. Såsom statskontoret framhållit, lär det icke kunna anses obilligt, att även nuvarande landshövdingar, därest de övergå på ny stat, bliva underkastade skyldigheten att vidkännas inskränkningar i berörda hänseenden. Då det synes önskvärt, att erforderliga regleringar av landshövdingarnas bostäder m. m. må kunna genomföras utan onödigt dröjsmål, torde sålunda anledning saknas att, på sätt kommittén ifrågasatt, föreskriva, att nuvarande landshövdingar, även om de ingå på de nya avlöningsbestämmelserna, skola vara bibehållna vid sina hittillsvarande rättigheter i fråga om bostadslägenheter med tillhörande områden.

Mot vad löneregleringskommittén föreslagit dels i fråga om gottgörelse för flyttningskostnad eller skadeersättning i vissa fall åt landshövding, som på grund av ändrad disposition av den honom anvisade bostadslägenheten nödgats flytta, dels ock beträffande tiden för avträlandet av landshövdingens bostadslägenhet i olika fall, synes mig någon erinran icke vara att framställa. Likaså torde få anses skäligt, att landshövding eller, om han avlidit, hans dödsbo skall i den omfattning, som i brist på överenskommelse bestämmes av Kungl. Maj:t, upplåta nödigt utrymme i bostadslägenheten för landshövdingens vikarie eller efterträdare.

Vad angår de bränslekostnader, som äro förenade med ett utnyttjande av landshövdingarnas boställslägenheter, anser jag, på de av löneregleringskommittén anförda skäl, att statsverkets bidrag bör utsträckas till att gälla, utom själva uppvärmningskostnaden, jämväl utgifterna för bränsle, som erfordras till vissa hushållsändamål. Närmare föreskrifter härutinnan torde böra utfärdas av Kungl. Maj:t.

Den av de sakkunniga framförda frågan om bidrag från statens sida till landshövdingbostädernas möblering anser jag vara av den vikt, att densamma bör lösas i samband med den nu tillämnade löneregleringen. Med hänsyn såväl därtill att den bostad, landshövding får till sig upplåten och åläggas att bebo, i regel är väsentligt större än den, som andra befattningshavare i närmast jämförlig ställning pläga förskaffa sig, som ock till de representationsplikter, vilka allmänt anses förbundna med landshövdingens ämbetsutövning, synes staten icke böra undandraga sig att lämna ett väsentligt bidrag till möbleringen av dennes bostad. Samtidigt som detta bidrag göres verkligt effektivt torde böra tillses, att detsamma icke kommer att verka allt för ojämnt med hänsyn till det i de särskilda fallen föreliggande behovet. Bidraget bör enligt min mening utgå i sådan form, att staten uppsätter och underhåller fullständig möblering av några rum i landshövdingens bostad. Antalet av de rum, som sålunda skulle möbleras genom statens försorg, torde lämpligen böra bestämmas till högst fyra inom varje länsresidens, och bör uppsättningens storlek och sammansättning i övrigt givetvis lämpas efter de rådande förhållandena i varje särskilt fall och med fullt beaktande av ändamålsenlighetens krav. Den anskaffade uppsättningen bör givetvis förbliva statsverkets egendom. Att på sätt de sakkunniga ifrågasatt, under vissa förutsättningar i stället utbetala ett kontant möbleringsbidrag till landshövdingen, som därigenom bleve i tillfälle att för den erhållna summan förskaffa sig egna möbler, synes mig icke lämpligt, då detta, såsom statskontoret framhållit, skulle kunna medföra onödigt ofta återkommande kostnader av här ifrågavarande slag vid en och samma tjänst, varjämte vissa landshövdingar därigenom skulle beredas en privatekonomiskt större förmån än andra. Anskaffandet genom statens försorg i nyssnämnda utsträckning av möblering till landshövdingresidensen torde böra ske successivt vid efter den 1 juli 1925 inträffande landshövdingsskiftet. Självfallet bör tillsvidare endast en uppsättning avses för varje residens. Kostnaden per uppsättning torde böra beräknas till högst 20,000 kronor. Då i

medeltal tre landshövdingar tillsättas under en period av två år, synes den genomsnittliga årskostnaden tillsvidare böra beräknas till 30,000 kronor. Denna kostnad bör enligt min mening lämpligen utgå av det under femte huvudtiteln upptagna expensanslaget. Till frågan om detta anslags bestämmande återkommer jag i det följande.

Bidrag till
representa-
tions-
kostnader.
De sakkunniga.

Under framhållande av att icke ens avlöning enligt löneplanens högsta grad för manliga tjänstemän i chefsställning räckte till för att bereda landshövdingarna de inkomster i tjänsten, de nödvändigt behövde för tjänstens behöriga skötande, hava de sakkunniga föreslagit beredande åt ifrågavarande befattningshavare av särskilt bidrag till bestridande av vissa med deras tjänsteställning och ämbetsutövning förbundna kostnader av speciell natur. I sådant avseende hava de sakkunniga anfört följande.

Det är den sedan gammalt gällande representationsskyldigheten, vars tillgodoseende med erforderliga medel bringar landshövdingarnas behov av lönemedel ett gott stycke ovanför de i löneplanen ingående lönebeloppen. Behovet att påkalla och således även med penningemedel tillgodose denna representationsskyldighets utövande har tidigare varit otvetydigt erkänt genom de högre löner, som tillerkänts landshövdingarna framför exempelvis justitieråden, ävensom genom tilldelandet åt landshövdingarna av betydligt större tjänstebostäder, än deras behov av bostadsutrymme för sig själva och familj skulle kräva.

Representationsskyldigheten har sin grund i nödvändigheten för landshövdingen att för sin tjänsteverksamhets behöriga utövande oavbrutet stå i beröring med länets korporationer och enskilda i allt vidare kretsar. Vid täta resor utom residensstaden fullgör han väl icke i regel någon representation, som medför avsevärd kostnad, men han måste ofta antaga inbjudning att hos framstående medlemmar av orternas befolkning sammanträffa med denna och han är allt emellanåt nödsakad att begagna sig av enskildas välvilja för erhållande av lämpligt nattkvarter i avlägsnare trakter. Men då kan det ock, enligt gällande umgängessed, icke undvikas, att i gengäld utövande av gästfrihet i lämplig form inom residenset äger rum.

Viktigare är dock att för tjänstens rätta utövande landshövdingen måste se mycket folk i sitt hem. Landsting, prövningsnämnd, olika slag av offentliga delegationer och nämnder inom länet böra bliva i sin helhet eller gruppvis mottagna hos landshövdingen, på det han må få tillfälle att under det personliga umgängets form lära känna allt flera representanter för länet och utbyta tankar och uppslag med dem.

Erfarenheten har visat, att många nyttiga företag inom länet söka sitt ursprung från överläggningar i landshövdingens bostad. Även för det rent sociala umgänget måste landshövdingens hem stå öppet i vida större omfattning, än vanligen väntas av tjänstemän i chefsställning.

I allt detta liksom i omsorgen om till residensstaden ankommande representanter från den centrala förvaltningen och andra för länets förhållanden intresserade personer står landshövdingen så att säga ensam för sig på ett särskilt plan, där upprepade utgifter icke kunna undvikas.

Ändrade tidsförhållanden, enklare umgängesformer i det hela och en bestämd uppfattning att förekommande representation — i motsats mot förut rådande förhållanden — utövas även ekonomiskt å statens vägnar skola givetvis medföra en reduktion i beloppet av representationskostnaderna, men det måste vitsordas, att det är ett verkligt statsintresse, som kräver, att frågan om representationsskyldighetens ekonomiska ordnande nu kommer till avgörande.

Det är inom två något skilda områden av föreliggande lönereglering, där representationsskyldigheten kommer till behandling, nämligen dels i fråga om tjänstebostaden, särskilt dess möblering, och dels i fråga om utmätande av visst bidrag till representationskostnader.

Sedan de sakkunniga härefter framställt sitt ovan återgivna förslag i fråga om bidrag till landshövdingbostädernas möblering, hava de erinrat, huru som bidrag till representationskostnader för närvarande utginge till vissa befattningshavare, bland annat inom utrikesdepartementet samt inom armén och marinen. Beträffande storleken av de bidrag utav ifrågavarande art, som borde tillkomma landshövdingarna, hade de sakkunniga ansett, att, enär erfarenheten sedan gammalt bestyrkt, att representationskostnaderna av vissa anledningar ställde sig högre för landshövdingarna i Göteborgs och Bohus samt Malmöhus län än för landshövdingarna i de övriga länen, landshövdingarna i de båda förstnämnda länen borde erhålla något högre bidrag än de andra. Då representationskostnaderna syntes ställa sig högst i Göteborgs och Bohus län, borde landshövdingen därstädes tilldelas ett årligt bidrag till dessas bestridande med 6,000 kronor, under det att till landshövdingen i Malmöhus län borde utgå 4,800 kronor och till en var av de övriga landshövdingarna 3,600 kronor.

Statskontoret har förklarat sig icke hava något att erinra mot att särskilda representationsbidrag, såsom de sakkunniga föreslagit, tilldelas landshövdingarna liksom ej heller mot de ifrågasatta beloppen. Beträffande dessa bidrag skulle, enligt de sakkunnigas förslag, i övrigt endast stadgas, att de skulle utbetalas i samma ordning som lönen. Vid tjänstledighet för landshövding skulle sålunda jämlikt avlöningsreglementet och tilläggsbestämmelserna till detta avdraget å avlöningen komma att hänföra sig allenast till själva lönen, för så vitt ej lönen i dess helhet skulle avstås. Med hänsyn till representationsbidragets ändamål syntes det statskontoret dock opåkallat, att en landshövding vid längre tjänstledighet, exempelvis för sjukdom, skulle få uppbära dylikt bidrag och detta till och med utan något som helst avdrag. Däremot syntes det finnas fog för att detsamma finge utgå vid viss tids kortare ledighet. Statskontoret har därför föreslagit, att representationsbidrag icke må av landshövding uppbäras under tjänstledighet, som under ett och samma kalenderår överskjuter två månader, fränsett semester, samt att stadgande härom måtte intagas bland de särskilda bestämmelserna.

I likhet med de sakkunniga finner jag under nuvarande förhållanden vägande skäl tala för att landshövdingarna utöver förmånerna av fast lön jämte fri bostad och möbleringsbidrag tilldelas ett särskilt årligt belopp såsom bidrag till bestridande av de med ämbetet förenade representationskostnaderna. De av de sakkunniga i sådant avseende föreslagna beloppen synas mig icke giva anledning till erinran. Representationsbidrag torde sålunda böra utgå till landshövdingen i Göteborgs och Bohus län med 6,000 kronor, till landshövdingen i Malmöhus län med 4,800 kronor samt till envar av övriga landshövdingar med 3,600 kronor, allt för år räknat. Då med landshövdings tjänstledighet för olika ändamål i allmänhet icke torde följa

Statskontoret.

Departements-
chefen.

nämnvärd inskränkning i dennes representativa skyldigheter, synes det mig icke behöfligt att, på sätt statskontoret ifrågasatt, föreskriva, att representationsbidraget ej må uppbäras under tjänstledighet, överskjutande viss tid. Då emellertid i vissa fall — såsom då landshövding under längre tid drabbats av sjukdom eller erhållit ledighet för enskilda angelägenheter — sådana förhållanden kunna tänkas föreligga, att representationsbidraget icke skäligen bör utgå, torde det böra bero på prövning av Kungl. Maj:t, huruvida och i vad mån representationsbidraget, som i allmänhet torde böra utbetalas i samma ordning som lönen, må tillgodonjutas under annan ledighet än semester.

Jämförande
tabell.

Med nu gällande ortsgruppering ställer sig en jämförelse mellan de föreslagna och de nuvarande kontanta avlöningsförmånerna för landshövdingarna på följande sätt.

L ä n	Orts- grupp	Nuvarande			Blivande		
		Lön	Tillfällig löne- förbätt- ring	Summa	Lön	Represen- tations- bidrag	Summa
Stockholms	G	13 000	4 000	17 000	18 000	3 600	21 600
Uppsala	E	13 000	4 000	17 000	17 400	3 600	21 000
Södermanlands	E	13 000	4 000	17 000	17 400	3 600	21 000
Östergötlands	D	13 000	4 000	17 000	17 100	3 600	20 700
Jönköpings	C	13 000	4 000	17 000	16 800	3 600	20 400
Kronobergs	B	13 000	4 000	17 000	16 500	3 600	20 100
Kalmar	D	13 000	4 000	17 000	17 100	3 600	20 700
Gotlands	C	13 000	4 000	17 000	16 800	3 600	20 400
Blekinge	D	13 000	4 000	17 000	17 100	3 600	20 700
Kristianstads	C	13 000	4 000	17 000	16 800	3 600	20 400
Malmöhus	E	15 500	4 000	19 500	17 400	4 800	22 200
Hallands	D	13 000	4 000	17 000	17 100	3 600	20 700
Göteborgs och Bohus	F	17 000	4 000	21 000	17 700	6 000	23 700
Älvsborgs	D	13 000	4 000	17 000	17 100	3 600	20 700
Skaraborgs	D	13 000	4 000	17 000	17 100	3 600	20 700
Värmlands	E	13 000	4 000	17 000	17 400	3 600	21 000
Örebro	E	13 000	4 000	17 000	17 400	3 600	21 000
Västmanlands	F	13 000	4 000	17 000	17 700	3 600	21 300
Kopparbergs	E	13 000	4 000	17 000	17 400	3 600	21 000
Gävleborgs	F	13 000	4 000	17 000	17 700	3 600	21 300
Västernorrlands	F	13 000	4 000	17 000	17 700	3 600	21 300
Jämtlands	E	13 000	4 000	17 000	17 400	3 600	21 000
Västerbottens	E ¹	13 000	4 000	17 000	17 460	3 600	21 060
Norrbottnens	G ¹	13 000	4 000	17 000	18 195	3 600	21 795

¹ Med kallortstillägg.

I detta sammanhang torde böra erinras, att därest landshövdingarna, på sätt ovan föreslagits, komma att inordnas bland de tjänstemän, som avses i 3 kap. uti avlöningsreglementet den 22 juni 1921, de i sagda kapitel meddelade bestämmelserna rörande semester samt avlöning under tjänstledighet givetvis komma att äga tillämpning även i fråga om landshövdingarna.

Semester
m. m.

I anslutning till de principer, vilka närmare skola angivas vid behandlingen av avlöningsbestämmelserna för länsstyrelsernas tjänstemän, torde de i 13 § uti avlöningsreglementet givna föreskrifterna om tjänstemäns förflyttningsskyldighet böra vad landshövdingarna beträffar tillämpas på sådant sätt, att med uttrycket »det verk, han tillhör eller varunder han lyder», förstås landsstaten i allmänhet utan begränsning till det egna länet.

Förflyttnings-
skyldighet.

Den lönereglering för landshövdingarna, varom nu är fråga, torde icke i och för sig föranleda till ändring i gällande bestämmelser rörande rätt för landshövding att vid vissa resor av statsverket åtnjuta resekostnads- och traktamentsersättning enligt gällande resereglemente. Jag anser mig på grund härav icke nu böra föreslå någon ändring i fråga om landshövdingarnas rätt till dylik ersättning.

Resekostnads-
och
traktaments-
ersättning.

Beträffande de verk, å vilka avlöningsreglementet den 22 juni 1921 hittills vunnit tillämpning, har i fråga om anordning vid övergång till efterskottsutbetalning av hela avlöningen meddelats särskild övergångsbestämelse. En motsvarande anordning bör givetvis vidtagas beträffande landshövdingarna till följd av det nya avlöningsreglementets tillämpning å dem.

Övergångslön.

I statsverkspropositionen har beräknats ett ordinarie förslagsanslag till landshövdingarna av 540,000 kronor. Såsom jag vid behandlingen av frågan om lönereglering för länsstyrelsernas befattningshavare får tillfälle att utveckla, torde detta anslag jämte vissa andra sådana böra ur riksstaten utslutas och i stället under avdelningen överståthållarämbetet och landsstaten uppföras ett ordinarie förslagsanslag, avseende landshövdingar och befattningshavare vid länsstyrelserna. Av detta anslag, vars sammanlagda storlek längre fram skall av mig angivas, torde böra utgå lön och representationsbidrag till landshövdingarna, tillhoppa beräknade till 505,755 kronor. Likaså synes kostnaden för den av mig föreslagna anordningen vid övergång till efterskottsutbetalning av hela avlöningen till landshövdingarna, vilken utgiftspost beräknats till 34,542 kronor, böra belasta ifrågavarande anslag. Då, såsom tidigare framhållits, kostnaden för möblering av landshövdingebostäderna, beräknad till 30,000 kronor per år, torde böra utgå av det under femte huvudtiteln upptagna ordinarie förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m., lärar för landshövdingarnas vidkommande böra upptagas en anslagspost av 540,000 kronor, att utgå av nyssnämnda anslag till landshövdingar och befattningshavare vid länsstyrelserna.

Kostnads-
beräkning
m. m.

II. Länsstyrelserna.

Den 11 maj 1923 avgav 1902 års löneregleringskommitté utlåtande angående ny definitiv lönereglering för befattningshavare vid länsstyrelserna. Efter det yttranden över sagda förslag avgivits av samtliga länsstyrelser och av övriga vederbörande myndigheter, uppdrog min företrädare i ämbetet med

Förslag av
1902 års
lönereglerings-
kommitté och
1921 års
landsstatslöne-
enkunniga.

stöd av Kungl. Maj:ts den 31 december 1923 givna bemyndigande åt 1924 års landsstatslönesakkunniga att biträda med överarbetning av lönereglerngskommitténs ifrågavarande förslag.

De sakkunniga hava i anledning härav den 30 september 1924 avgivit utlåtande och förslag beträffande lönereglerng för befattningshavare vid länsstyrelserna.

Nuvarande
avlönings-
förhållanden
m. m.

1917 års
organisation.

Den nuvarande organisationen av länsstyrelserna och landsstaten i övrigt — utom vad beträffar landshövdingarna — samt de för befattningshavare vid länsstyrelserna gällande avlöningsbestämmelserna grunda sig i huvudsak på 1917 års riksdags beslut i anledning av Kungl. Maj:ts till nämnda års riksdag avlätna proposition nr 211 angående omorganisation av fögderiförvaltningen och lönereglerng för tjänstemännen därstädes m. m. I sin skrivelse den 31 maj 1917, nr 216, anmälde riksdagen bl. a., att densamma godkänt avlöningsstat och övergångsstat för landsstaten utom beträffande landshövdingarna, att tillämpas från och med år 1918.

Senare hava uti berörda avlöningsstat allenast vissa smärre ändringar vidtagits.

Gällande
avlöningsstat.

För närvarande utgå till här avsedda befattningshavare vid länsstyrelserna — med bortseende från vissa kvinnliga biträden, vilka uppbära avlöning enligt äldre avlöningsbestämmelser — följande löneförmåner:

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	
Landssekreterare	5,000	{ 2,500 1) 2,900	{ Lönen kan efter 5 år höjas med 600 kronor.
Landskamrerare	5,000	{ 2,500 1) 2,900	
Länsassessor	3,600	1,800	{ Lönen kan efter 5 år höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
Länsnotarie av 1:a lönegraden	2,200	1,400	{ Lönen kan efter 5 år höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare
Länsnotarie av 2:a lönegraden	2,000	1,200	
Länsbokhållare av 1:a lönegraden	2,200	1,400	{ 500 kronor och efter 15 år med än ytterligare 500 kronor.
Länsbokhållare av 2:a lönegraden	2,000	1,200	
Landskanslist	1,500	900	{ Lönen kan efter 5 år höjas med 400 kronor, efter 10 år med ytterligare 400 kronor och efter 15 år med än ytterligare 400 kronor.
Landskontorist	1,500	900	
Kvinnligt biträde av 2:a lönegraden	1,300	500	{ Lönen kan efter 5 år höjas med 200 kronor, efter 10 år med ytterligare 200 kronor och efter 15 år med än ytterligare 200 kronor.
Kvinnligt biträde av 1:a lönegraden	1,100	300	
Vaktmästare	900	550	{ Lönen kan efter 3 år höjas med 100 kronor, efter 6 år med ytterligare 100 kronor och efter 9 år med än ytterligare 100 kronor.

¹ I Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län.

Härutöver åtnjutes *ortstillägg* av följande befattningshavare med nedan angivna belopp, nämligen:

	I Stockholms län.	I Göteborgs och Bohus, ¹⁾ Västernorrlands, Jämt- lands, Västerbottens och Norrbottens län.
Landssekreterare	600	300
Landskamrerare ..	600	300
Länsassessor	400	200
Länsnotarie av 1:a lönegraden	300	150
Länsnotarie av 2:a lönegraden ..	300	150
Länsbokhållare av 1:a lönegraden	300	150
Länsbokhållare av 2:a lönegraden	300	150
Landskanslist	200	100
Landskontorist	200	100
Kvinnligt biträde av 2:a lönegraden ..	200	100
Kvinnligt biträde av 1:a lönegraden	200	100
Vaktmästare ..	150	75

Enligt § 3 i kungörelsen den 1 november 1918 (nr 836) med däri senare vidtagen ändring skall, därest bostad med bränsle, eventuellt med bränsle och lyse, anvisas åt vaktmästare, som icke enligt stat åtnjuter fria sådana förmåner, av lönen avstås, för bostad med bränsle, av befattningshavare i Stockholm 300 kronor och av befattningshavare i Göteborg, så länge ortstillägg till honom utgår, i Härnösand, Östersund, Umeå och Luleå 225 kronor för år samt för lyse av samtliga nämnda befattningshavare 25 kronor om året. Av sådana befattningshavare å annan ort och av befattningshavare i Göteborg, så framt ortstillägg till honom icke utgår, skall under enahanda förutsättning för berörda förmåner avstås av lönen respektive 150 och 25 kronor om året.

Tillfälligt lönetillägg utgår för budgetåret 1924—1925 enligt följande grunder:

Tillfälligt
lönetillägg.

	I Stockholms län	I Väster- norrlands, Väster- bottens och Norrbottens län	I övriga län
Landssekreterare {	1,000	1,000	1,000
Landskamrerare {			
Länsassessor	1,000	950	900
Länsnotarie av 1:a lönegraden }	850	850	850
Länsbokhållare av 1:a lönegraden }			
Länsnotarie av 2:a lönegraden }	800	750	750
Länsbokhållare av 2:a lönegraden }			
Landskanslist {	650	625	600
Landskontorist {			

¹⁾ Ortstillägget till vissa befattningshavare vid landsstaten i Götalorgs och Bohus län utgår av extra anslag. Vad beträffar vaktmästarna därstädes ingår ortstillägget i dem tillkommande tillfälliga lönetillägg.

Jämlikt av 1923 års riksdag fattat beslut, som vid 1924 års riksdag förnyats, utgå därjämte tillfälliga lönetillägg enligt särskilda grunder till vissa vaktmästare, bland annat vaktmästarna vid länsstyrelserna.

Övergångs-
stat för lands-
staten.

Å övergångsstat för landsstaten äro för innevarande budgetår uppförda 5 lanträntrmästare och 2 landsfiskaler. Enligt Kungl. Maj:ts brev den 18 september 1908 skall lanträntrmästartjänst indragas, när dess nuvarande innehavare avgår.

Sportel-
frågan.

Innan jag redogör för de förslag till löneroglering för länsstyrelsernas tjänstemän, vilka avgivits av lönerogleringskommittén och landsstatslöne-sakkunniga, torde jag böra uppehålla mig vid en fråga, som är av betydelse särskilt för ett ordnande av landssekreterares och landskamrerares avlönings-förhållanden men som även berör övriga tjänstemän, vilka hos länsstyrelserna hava sig anförtrött att föredraga ärenden, nämligen frågan om de till dessa befattningshavare utgående sportlerna. Vid de under senare tid företagna lönerogleringarna för tjänstemän, som dittills uppburit sportler, har man såsom regel, för den händelse sportlerna icke indragits till statsverket eller fått bortfalla, i de nya avlöningsvillkoren inryckt bestämmelse, att tjänstemännen skola vara skyldiga att underkasta sig minskning eller upphörande av sportelinkomsterna. Sådan bestämmelse meddelades ock, då nu gällande löneroglering för landsstaten år 1917 beslutades.

Sportelfrågan har ingående behandlats av såväl lönerogleringskommittén som de sakkunniga.

Löne-
reglerings-
kommittén.

Kommittén, som upptagit denna fråga till övervägande i ett sammanhang för landsstatens samtliga tjänstemän, har såsom sin uppfattning uttalat, att de sportler, som åtnjotes av häradsskrivare och landsfiskaler, alltjämt borde få av nämnda tjänstemän uppbäras. Vad däremot angår landssekreterare och landskamrerare samt övriga tjänstemän hos länsstyrelserna, som hava att föredraga och till expedition befodra ärenden, har det syntts kommittén, som om dem tillkommande sportler lämpligen borde indragas till statsverket.

Efter att hava utvecklat vissa skäl för att särskilt den del av sportelinkomsterna, som utgöres av expeditionslösen, måtte indragas, har kommittén framhållit, att indragningen, vad länsstyrelsernas tjänstemän beträffade, borde omfatta sportlerna i deras helhet, samt att tjänstemännen, i den mån de ansåges böra erhålla andel av sportlerna, borde få uppbära denna andel från statsverket. Frågan i vad mån tjänstemän hos länsstyrelserna skulle i sålunda antydd ordning få behålla sportler syntes kommittén böra, vad anginge landssekreterare och landskamrerare, ses i samband med vilken placering i löneplanen, de komme att erhålla vid den nya lönerogleringen. Nämnda tjänstemän hade hittills i avseende å den fasta avlöningen ansetts böra närmast jäställas med tredje gradens tjänstemän vid centrala ämbetsverk, och då dessa vid senaste lönerogleringen placerats i 20:e lönegraden under avdelningen B i löneplanen, hade kommittén ansett landssekreterare och landskamrerare icke kunna uppföras i högre lönegrad. Då kommittén å andra sidan funne särskilda omständigheter påkalla förhöjning för bemälda avdelningschefers del av den enligt nyssnämnda lönegrad utgående avlöningen, hade kommittén trott denna fråga bäst kunna lösas genom att tjänste-

männens hos länsstyrelserna till statsverket indragna sportler i viss utsträckning användes till erforderlig förstärkning av avdelningschefernas löneförmåner.

Denna löneökning påkallades mindre av behovet av en allmän höjning av löneförmånerna än för åstadkommandet av en reglering av dessa efter befattningarnas i de skilda länen större eller mindre besvärlighet, så att icke rekryteringen av de besvärligare komme att äventyras, ett ändamål, som enligt kommitténs mening sportlerna i sin mån hittills tjänat ehuru på ett mindre tillfredsställande sätt, enär de utginge oberoende av de faktorer, som i främsta rummet graderade befattningarna i nämnda hänseende.

Tjänstebefattningarnas gradering efter deras besvärlighet hade visserligen genom den år 1917 beslutade löne regleringen i stort sett upphört, vad anginge den fasta avlöningen, då ingen annan skiljaktighet i denna befattningshållarna emellan förefunnos, än att tjänstgöringspenningarna till landssekreterare och landskamrerare i Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län utginge med 400 kronor högre belopp än i övriga län. Genom att sportlerna verkat reglerande hade likväl en gradering bestått, och en sådan kunde enligt kommitténs mening icke heller för framtiden undvaras.

Frånsett landssekreterare och landskamrerare kunde tjänstemännen hos länsstyrelserna komma i åtnjutande av sportler endast i den mån de, såsom gällde i fråga om *länsassessorerna*, efter av Kungl. Maj:t fastställd arbetsfördelning hade självständig föredragningskyldighet eller, därest de vid förfall för annan föredragande eller eljest på grund av föreskrift i gällande instruktion eller efter länsstyrelsens förordnande föredroge och till expedition beforderade visst eller vissa ärenden.

Enligt kommitténs mening borde de sportler, som under sålunda angivna förhållanden utginge, icke ens till någon del få behållas av vederbörande tjänsteman; dock att den, som efter förordnande uppehölle avdelningschefs befattning, i regel borde få uppbära samma andel för den tid, förordnandet varade.

I övrigt saknades enligt kommitténs uppfattning tillräckliga skäl att tilldela ifrågavarande tjänstemän särskild ökning av avlöningen i den lönegrad, i vilken de komme att uppföras. Ehuru väl ifrågavarande befattningar i vissa län vore besvärligare än i andra, gjorde sig ett sådant förhållande icke alls i samma grad kännbart som då det gällde avdelningscheferna, och dessutom innebure det intet hinder för en tillfredsställande rekrytering av tjänsterna i fråga, särskilt enär tjänstinnehavarna vore i tillfälle att vinna befordran. Det hade ock visat sig, att ifrågavarande tjänstemäns sportelinkomster endast för några få länsassessorer hittills uppgått till sådant belopp, att deras bibehållande vore av betydelse. Icke heller kunde det anses lämpligt att nu, då sportelsystemet stöde på avskrivning, för en så nyligen tillkommen tjänstemannaklass som länsassessorernas, den enda för vilken saken möjligen i en framtid kunde komma att spela någon roll, göra undantag.

Enligt kommitténs mening borde vidare den provision å försålda stämplat, som enligt gällande föreskrifter tillkomme tjänstemän vid landsstaten på grund av deras tjänsteställning, icke beröras av sportlernas indragning till statsverket. Även i andra fall, där sportlerna indragits, hade denna provision fått av vederbörande tjänstemän behållas.

De till statsverket indragna sportlerna — frånsett den del av expeditionslösen, som ansåges motsvara utskriftskostnad, ävensom ersättningen för bestyren med den särskilda avdelning av länskungörelserna, vari infördes tillkännagivanden, vilkas tryckning icke gäldades av statsmedel — borde enligt kommitténs åsikt hos länsstyrelserna upptagas och redovisas å ett särskilt konto. Å detta konto, som lämpligen syntes kunna betecknas »Läns-

styrelsernas indragna sportler», borde landskansliets och landskontorets sportelmedel upptagas var för sig eller i skilda kolumner.

Arvodena för auktioner å utmätt fastighet och andra exekutiva förrättningar borde betraktas såsom inkomst för det år, under vilket de inflöte, övriga sportler såsom inkomster för det kalenderår, för vilket de enligt behöriga uträkningar eller andra redovisningshandlingar utginge.

Så snart sportelinkomsterna för kalenderår blivit till sin summa utredd, borde utbetalning ske av de belopp, som skulle utgå till vederbörande avdelningschefer såsom förstärkning av deras fasta avlöning. Avlöningsförstärkning borde enligt kommitténs åsikt tillkomma avdelningschef för den tid, han tjänstgjort, och därutöver för den tid av högst 45 dagar, varunder han haft semester eller åtnjutit tjänstledighet för sjukdom. För tid, då vikarie eljest varit förordnad, borde denne äga uppbära avlöningsförstärkningen.

I den mån av landskansliets eller landskontorets sportelinkomster för kalenderår någon del återstode, sedan avlöningsförstärkningen blivit utbetald, syntes densamma böra överföras från ovannämnda konto till inkomstiteln »Diverse inkomster».

Yttranden över
lönereglerings-
kommitténs
förslag be-
träffande in-
dragning av
sportlerna.

Löneregleringskommitténs förslag rörande sportlernas indragning har från flera håll mötts med erinringar. Det har sålunda av några länsstyrelser ifrågasatts, huruvida icke sportelsystemet, eventuellt med vissa jämkningar i de för sportlernas beräknande gällande reglerna, alltjämt borde kvarstå. Särskilt har det ansetts önskvärt, att arvode för försäljning av utmätt fast egendom finge fortfarande utgå.

Av statskontoret och riksräkenskapsverket hava framställts erinringar mot det av kommittén föreslagna sättet för redovisning av de till statsverket indragna sportlerna m. m.

De
sakkunniga.

På grund av dessa erinringar och då de till indragning föreslagna sportlerna, vad landssekreterare och landskamrerare angår, i åtskilliga fall uppgått till mycket betydande belopp, hava de sakkunniga närmare yttrat sig beträffande sportelfrågan, företrädesvis i vad densamma berör nyssnämnda personalgrupper.

Härvid hava de sakkunniga till en början lämnat en redogörelse för sportelfrågans tidigare utveckling, vilken redogörelse här må återgivas.

Under beteckningen sportler pläga sammanfattas ej blott avgifter, vilka omedelbart utgå till tjänstemannen från den allmänhet, som anlitar hans biträde — expeditiönslösen m. m. — utan även vissa andra vid sidan av den fasta avlöningen fallande förmåner, sådana som aumärkningsprovision, åklagarandelar, debetsedelslösen o. s. v.

Tidigare
sportel-
inkomster.

Det har under gångna tider ingalunda varit sällsynt, att inkomsterna å statstjänst till väsentlig del utgjorts av dylika, enligt olika grunder beräknade sportler. Ej minst torde detta hava varit förhållandet med länsstyrelsernas tjänstemän. De uppgifter, som av 1873 års landsstatskommitté lämnats rörande dessa tjänstemäns löneförmåner i medeltal under åren 1863 - 1872, giva sålunda vid handen, att ofta nog den kontanta lönen, även om därtill i förekommande fall lägges boställsförmån, utgjort allenast en ganska ringa del av vederbörandes sammanlagda inkomst å tjänsten. Såsom ett exempel härutinnan må anföras, att enligt berörda uppgifter landssekreteraren i ett av de mindre länen uppbär såsom »lön, boställs- och hyresersättning» allenast 1,420 kronor, men därutöver andra inkomster — huvudsakligen expeditiöns-

lösen — till belopp av 17,492 kronor 99 öre, varigenom hans totalinkomst å tjänsten steg till 18,912 kronor 99 öre. Jämlikt särskild föreskrift voro emellertid de vid länsstyrelserna anställda länsnotarierna berättigade att undfå någon del av vederbörande landssekreterares expeditionslösen; vidare avlönades en del vid länsstyrelserna tjänstgörande extra biträden av landssekreteraren respektive landskamreraren, vilkas sportelinkomster ansetts därtill lämna tillgång.

Från olika håll framfördes emellertid gång efter annan yrkanden om sportelsystemets avlösande mot ett lämpligare avlöningssätt. Frågan hade vid skilda tillfällen varit uppmärksammas hos riksdagen, och i anledning av väckta motioner gjorde riksdagen år 1868 en generell framställning i ämnet. I skrivelse den 13 maj 1868 (nr 83) anhöll sålunda riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte låta undersöka och utreda, »om och på vad sätt det nu med vissa tjänstebefattningar förenade avlöningssättet medelst expeditionslösen eller andra sportler skulle, till bättnad för det allmänna, kunna helt och hållet eller till någon del avskaffas».

Beträffande särskilt de sportler, som utgjordes av expeditionslösen, hade, efter vad riksdagen i sin nämnda skrivelse uttalade, såsom skäl för bibehållande av detta avlöningssätt i allmänhet anförts, att dymedelst avlöningen skulle bättre än genom fasta löner kunna lämpas efter tjänstegöromålens växlande omfång. Om än detta skäl kunde i viss mån äga tillämplighet i fråga om övriga ämbets- och tjänstemän, som vore till expeditionslösen berättigade, syntes det åtminstone i avseende å landssekreterarna icke kunna tilläggas synnerligt avseende. De i jämförelse med lönerna för statens tjänare i öfrigt överdrivet höga belopp, vartill dessa tjänstemäns löner stundom uppginge, härflöte huvudsakligen från göromål och förrättningar, vilka i allmänhet vore av ganska enkel beskaffenhet. De höga beloppen utgjordes nämligen till större delen av expeditionslösen i skuldfordringsmål samt försälvningsprovisioner för utmäta fastigheter. Utom det synnerligen olämpliga däruti, att dessa tjänstemäns inkomster, i vida högre grad än som kunde vara jämförligt med det ökade arbetet, tillväxte i samma mån som den ekonomiska ställningen i allmänhet vore betryckt, åstadkomme jämväl detta avlöningssätt en så väsentlig ojämnhet i avlöningen ej endast de särskilda länen emellan, utan även för olika år inom samma län, att det jämväl i detta hänseende krävde ändring.

I ett av särskilda kommitterade den 5 december 1873 avgivet betänkande angående reglering av häradshövdingarnas löneförmåner var frågan om sportelsystemet såsom avlöningsform, särskilt såvitt häradshövdingarna angår, föremål för ingående behandling.

Såsom skäl *mot* sportelsystemet anfördes, att detsamma kunde föranleda allt för stora växlingar i vederbörande ämbetsmans avlöning och på detta sätt göra hans ekonomiska ställning osäker. Därigenom vållades också alltför stor olikhet i avlöningen för innehavare av samma slags ämbete. Den enskilde nödgades i många fall vidkännas större utgifter för påkallade ämbetsåtgärder än behövt vore, därest även staten ersatte det arbete, som för det allmänna påkallades. Nödiga reformer i lagstiftningen kunde förhindras eller åtminstone försvåras i de fall, då desamma ledde till den påföljd, att någon mera väsentlig del av den för domarens avlöning avsedda inkomsten skulle försvinna. Slutligen framhölls det anstötliga i själva upp-bördsmetoden och det för domarens anseende menliga i den omständigheten, att hans ekonomiska välfärd i viss mån gjordes beroende av det sätt, varpå han i formellt hänseende behandlade förekommande mål och ärenden.

För sportelsystemets bibehållande hade åberopats, att detta system föredrogs skulle vara ägnat att på ett rättvist sätt väga lön mot arbete. Det-

Fråga om
sportelsyste-
mets avlösande.

Särskilda
kommitterade
den 5 decem-
ber 1873.

samma innebure ock den säkraste garanti för att domaren i behörig tid och ordning fullgjorde sina åligganden såsom expeditionshavande. Han kunde på detta sätt bevaka även statens rätt till de avgifter av bevillningsnatur, som det ålåg de rättsökande att erlägga. Sportelsystemet beredde slutligen tillfälle att till minsta möjliga belopp nedbringa de omkostnader, utöver domarens avlöning, som vore med förvaltningen av häradshövdingeämbetena förenade.

Ifrågavarande kommitterade föreslogo, att sportlerna, såvitt de erfordrades såsom vederlag för de med domsageförvaltningen förenade kostnader, måtte bibehållas, men i övrigt avskaffas, och att häradshövdingarnas egentliga avlöning måtte bestridas av statsmedel.

1873 års
landsstats-
kommitté.

Det förslag angående allmän tjänste- och lönereglering för landsstaten, som framlades av 1873 års landsstatskommitté, byggde på den förutsättningen att rättighet till sportler såsom löneförmåner för länsstyrelsernas tjänstemän icke skulle bibehållas samt att de kostnader, som landsekreterare och landskamrerare dittills haft att gälda för arbetsbiträde, komme att bestridas av statsverket.

Beträffande sportelväsendet anförde dessa kommitterade, att det icke kunde annat än erkänna giltigheten av de skäl, som kommit allmänna meningen att dåmera utdöma detta avlöningssätt. Dessa skäl vore så allmänt kända och hade så nyligen blivit framhållna i ett annat kommittébetänkande (det nyss offentliggjorda angående lönereglering för häradshövdingarna), att de icke behövde ytterligare upprepas. Endast därom ville kommitterade erinra, att med dåvarande avlöningssätt för landsekreterarna möjligheten för dessa tjänstemän att erhålla även den tarvligaste bürgning vore beroende av ett mer eller mindre allmänt obestånd inom länet. Väl anfördes då ännu såsom fördelar av sportelsystemet, dels att detta företrädesvis vore ägnat att på ett rättvist sätt väga lön mot arbete, och dels, vad särskilt expeditionslösen anginge, att det skulle utgöra en sporre för expeditionshavande att utan onödigt dröjsmål ombesörja expeditionernas uppsättning och utlämnande, men enligt kommitténs mening ägde intetdera av dessa förmenta skäl någon giltighet. Landsekreterarnas inkomst av expeditionslösen hämtades huvudsakligen från utsokningsmålen, men med dessa mål vore landsekreterarens besvär jämförelsevis ringa. Det arbete, för vilket då utgående uppbördsprocent eller provision skulle utgöra ersättning, vore icke heller av den omfattning och besvärlighet, att dessa för vissa tjänstemän till betydligt högre belopp än själva lönerna uppgående inkomster kunde anses vara genom nämnda arbete välförtjänta. Föreställningen att det intresse, som vore förenat med inkomst av lösen, skulle vara ett verksamt och behöfligt medel att befordra skyndsamt i expeditionen, saknade i kommitténs tanke allt berättigande. Fastmer syntes det förtroende till ifrågavarande tjänstemäns nit och pliktkänsla, som vore både allmänt och berättigat, utgöra en borgen därför, att även denna del av deras åligganden bleve, sedan rätten till lösen upphört, fortfarande behörigen påaktad.

Kammar-
kollegium och
statskontoret
den 10 oktober
1877.

Kammarkollegium och statskontoret, som den 10 oktober 1877 avgåvo utlåtande över landsstatskommitténs förslag, uttalade sig därvid för att de till länsstyrelsernas tjänstemän utgående sportlerna måtte, likväl med vissa undantag, upphöra att utgå.

1878—1883
års lönereglering
för lands-
staten.

Vid den åren 1878—1883 genomförda löneregleringen för landsstatens personal blevo ock sportlerna till väsentlig del indragna; dock skulle alltjämt kvarstå vissa av föredragande departementschefen såsom »mindre betydande» betecknade sportelinkomster, däribland expeditionslösen i vissa fall, provisioner för uppbörd och redovisning av kommuners eller enskilda inrättningsavgifter eller utav medel av än mera enskild natur, ävensom, tills vidare

och intill dess annorlunda kunde vara förordnat, arvode för försäljning av utmätt fast egendom.

I samband med de löneregleringar, som under de senaste årtiondena kommit till stånd inom andra grenar av statsförvaltningen, hava dittills förekommande sportler i allt större omfattning blivit indragna. Så har skett exempelvis vid löneregleringarna för statens järnvägar år 1907, för postverket år 1909, för telegrafverket år 1919 och för tullverket år 1922. Vid statsdepartementen — även utrikesdepartementet — och de centrala ämbetsverken har den till vissa tjänstemän tidigare utgående expeditionslösen numera helt indragits (jfr kungörelserna 594/1922 och 178/1923). Likaledes indrogs år 1920 det anmärkningsarvode, som enligt gällande avlöningsreglementen eller eljest meddelade föreskrifter kunde utgå till vissa statens tjänstemän (kung. 834/1920). Förslag föreligger även om indragning av det advokatfiskalerna i kammarkollegium och kammarrätten tillkommande aktoratsarvode samt av det anmärkningsarvode, som enligt förordningarna angående stämpelavgiften samt om arvsskatt och skatt för gåva tillkommer vissa tjänstemän i hovrätterna på grund av anmärkning vid granskning av stämpelbeläggning av vissa handlingar.

Bland de statsanställda tjänstemän, som här kunna komma i betraktande, torde, förutom vissa befattningshavare vid länsstyrelserna, det numera endast vara häradshövdingarna, som äga uppbära sportler till mera betydande belopp. Frågan om häradshövdingarnas lönereglering är för närvarande föremål för utredning. Under den tidigare handläggningen av denna fråga har från åtskilliga av de hörda myndigheterna framhållits, hursom ett fullständigt avskaffande av de till dessa tjänstemän utgående sportlerna måste betraktas såsom ett önskemål, om ock under nuvarande förhållanden svårigheter mötte att genomföra en dylik reform (se und. betänkande den 28 februari 1923 med förslag till lönereglering för befattningshavare i domsagorna med mera, Statens offentliga utredningar 1923: 27, sid. 14 o. f.).

De sakkunniga anse sig icke behöva här närmare utveckla de skäl, på grund av vilka sportelsystemet såsom avlöningsform för statens befattningshavare utdömts såsom olämpligt och vilka föranlett statsmakterna att vid de senare årtiondenas löneregleringar alltmera begränsa tillämpningen av detta avlöningssätt. I förevarande sammanhang torde det vara tillfyllest att, under hänvisning till den här förut lämnade redogörelsen, med några sifferuppgifter belysa, huru sportelsystemet kommit att för länsstyrelsernas vidkommande i tillämpningen verka.

Efter vad av 1902 års löneregleringskommitté anfördes i dess år 1906 avgivna betänkande rörande lönereglering för landsstaten, utginge dåmera till vissa grupper av landsstatstjänstemän sportler »till avsevärda, ej sällan mycket höga belopp». Av de tabeller, som kommittén samtidigt framlade, framgår, att det högsta belopp, varmed sportlerna — stämpelprovision i förekommande fall inräknad — i något fall utgått, i medeltal för åren 1901—1904 utgjort:

för landssekreterare	kronor 4,630: 57
» landskamrerare	» 3,069: 59
» lantränsmästare	» 1,985: 21

Rörande landssekreterares, landskamrerares och länsassessorers extra inkomster i tjänsten under åren 1918—1923 hava uppgifter inhämtats dels av 1902 års löneregleringskommitté dels ock av de sakkunniga. Dessa uppgifter, som i sammanfattning återgivas i de vid detta utlåtande fogade tabellerna A, B, C och D¹⁾, giva vid handen, att de extra inkomsterna i

Löneregleringar under senare tid.

Häradshövdingarnas sportler.

Sportelsystemets verkningar vid länsstyrelserna.

¹⁾ Här utelämnade.

tjänsten i åtskilliga fall stigit till mångdubbelt högre belopp än de nyss nämnda.

Sålunda har antalet *landssekreterare*, som, oavsett provision å stämpelförsäljningsmedel, uppburit mer än 10,000 kronor i extra inkomster, utgjort följande (här anmärkes särskilt, när inkomstbeloppet överstigit 20,000 kronor):

år 1918	1 (28,764 kronor),
» 1919	6 (därav en 58,855 kronor och en 74,230 kronor),
» 1920	6 (därav en 39,182 kronor och en 62,515 kronor),
» 1921	9 (därav en 55,845 kronor),
» 1922	16 (därav en 23,515 kronor, en 33,235 kronor och en 47,694 kronor) och
» 1923	14 (därav en 22,590 kronor, en 24,654 kronor, en 25,000 kronor, en 40,312 kronor och en 46,997 kronor).

Den huvudsakliga delen av landssekreterarnas extra inkomster i tjänsten har utgjorts av arvode för försäljning av utmätt fast egendom samt av expeditionslösen.

Antalet *landskamrerare*, vilkas extra inkomster av ifrågavarande slag överstigit 10,000 kronor, har utgjort:

år 1918	1
» 1919	5
» 1920	9
» 1921	9
» 1922	4
» 1923	ingen.

För ingen av dessa har inkomstbeloppet uppgått till mer än 20,000 kronor.

Landskamrerarnas extra inkomster i tjänsten hava till större delen utgjorts av provisioner å landstingsmedel, vägs katt, försäkringsavgifter etc.

För *länsassessorer* hava, där ej vikariat å högre tjänst förekommit, de extra inkomsterna i tjänsten med några undantag stannat vid avsevärt lägre belopp.

Det bör anmärkas, att de föreliggande uppgifterna om extra inkomster i tjänsten ej äro alldeles fullständiga, i det att, på grund av vederbörandes avgång från tjänsten eller av annan anledning, uppgifter från några befattningshavare saknas.

Vad därefter beträffar den till befattningshavarna vid länsstyrelserna utgående provisionen för stämpelförsäljning, hava de sakkunniga därom inhämtat uppgifter från generalpoststyrelsen. Den i tabell D lämnade sammanställningen rörande beloppet av den inkomst av ifrågavarande slag, som enligt de inhämtade uppgifterna tillfallit landssekreterare och landskamrerare, giver vid handen att denna inkomst endast mera undantagsvis överstigit 1,000 kronor för år. I enstaka fall har stämpelprovision utgått även till andra befattningshavare vid länsstyrelserna än till landssekreterare och landskamrerare.

Såsom tidigare erinrats, åsyftar löneregleringskommitténs förslag icke indragning av provision för stämpelförsäljning, vilken provision ansetts utgöra gottgörelse för ett frivilligt åtaget bestyr.

De sakkunnigas
uttalande an-
gående sportel-
frågan.

Efter denna redogörelse hava de sakkunniga på följande sätt angivit sin principiella ställning till sportelfrågan.

Det torde säga sig självt, att ett sportelsystem, vilket — låt vara under exceptionella tidsförhållanden — kan leda till sådana konsekvenser som dem,

vilka ovan lämnade sifferuppgifter äro ägnade att belysa, icke kan vid en lönerreglering för länsstyrelserna lämnas orubbat. I detta avseende må allenast framhållas, hurusom den starka växling i beloppet av inlfutna sportler, som giver sig tillkänna vid jämförelse såväl de olika länen emellan som även för olika år inom samma län, ingalunda torde kunna anses sammanhänga med någon däremot svarande växling i omfattningen eller arten av sporteltagarens arbetsuppgifter. I själva verket torde det kunna ifrågasättas, huruvida icke de missförhållanden, till vilka detta avlöningssätt ansetts kunna giva upphov, ännu skarpare framträtt i fråga om länsstyrelserna än beträffande åtskilliga andra förvaltningsgrenar, där sportler tidigare förekommit.

Om sålunda den utredning, de sakkunniga varit i tillfälle att ägna förvarande spörsmål, enligt de sakkunnigas mening giver ett bestämt stöd åt lönerregleringskommitténs förslag därom, att de till länsstyrelsernas befattningshavare utgående sportlerna — med undantag av provision för stämpelförsäljning — skola indragas till statsverket, så hava dock de sakkunniga hyst en viss tvekan beträffande arvodet för försäljning av utmätt fast egendom. Detta arvode skall, då auktion förrättas å landskansliet, tillfalla landssekreteraren, men eljest auktionsförrättaren. Enligt föreliggande uppgifter har inkomsten i fråga i medeltal för åren 1921—1923 utgjort:

för 8 landssekreterare	2,000— 3,000 kronor
» 5 »	3,000— 4,000 »
» 2 »	4,000— 5,000 »
» 2 »	5,000— 6,000 »
» 3 »	6,000— 7,000 »
» 1 »	9,000—10,000 »
» 1 »	19,000—20,000 »

Såsom skäl för bibehållande av detta arvode har anförts, att detsamma utgår såsom ersättning för ett särskilt svårt och med ekonomiska risker förbundet arbete, som efter de senaste ändringarna i utsökningslagen blivit än mera invecklat.

Ehuru de sakkunniga icke kunnat fränkänna de synpunkter, som i detta avseende framförts, en viss betydelse, hava dock de sakkunniga för sin del icke velat föreslå bibehållandet av berörda sportelinkomst. Riktigare synes vara, att, här liksom i andra fall, den fasta avlöningen utmätas så, att den kommer att utgöra skäligen gottgörelse även för nu ifrågavarande tjänsteåliggande.

Lönerregleringskommittén har i sitt utlåtande erinrat, att i ett par län enligt fastställda reglementen eller eljest länsstyrelsernas avdelningschefer ombetrotts att i viss utsträckning handhava allmänningsskogars inom länet ekonomiska förvaltning samt för härav föranledda bestyr åtnjuta ersättning, som uppgår till jämförelsevis stora belopp. Då avdelningschefernas ifrågavarande bestyr enligt kommitténs mening måste betraktas såsom tillhörande deras tjänst, har kommittén ansett, att ersättningen för dess fullgörande bör i likhet med övriga sportler indragas till statsverket.

Enligt vad de sakkunniga haft tillfälle att inhämta, är i Kopparbergs län denna angelägenhet ordnad så, att viss procent av indrivna och redovisade medel ställas till länsstyrelsens förfogande och användes till gottgörelse för auktionskostnader samt till ersättning åt den eller dem, som erhålla länsstyrelsens uppdrag att under dess inseeende och kontroll biträda vid försäljningarna, med köpekontraktens upprättande samt med köpeskillingsmedlens indrivning och redovisning m. m.

I Norrbottens län åter skola enligt gällande reglementen tjänstemän hos länsstyrelsen hava befattning med försäljning av skogsavkastningen från allmänningskogarna samt med förvaltning och indrivning av lighthörande medel.

Av länsstyrelsen i Västerbottens län har meddelats, att även i detta län ersättning, om ock med obetydliga belopp, utgår till avdelningschef för handhavande av bestyr med allmänningskogar.

De sakkunniga äro för sin del av den meningen, att ifrågavarande bestyr kunna anses hänförliga till »uppdrag eller arbete, som kan anses falla utom tjänstemannens vanliga tjänsteutövning» (avlöningsreglementets 31 §), vadan hinder icke torde möta för att särskild gottgörelse beredes de tjänstemän hos vederbörande länsstyrelse, som med ifrågavarande bestyr hava att taga befattning.

Lands-
sekreterares
och lands-
kamrerares
löneställning.

Löne-
reglerings-
kommittén.

Då sportelfrågans lösning på det närmaste sammanhänger med den löneställning, som kan bliva bestämd för avdelningscheferna inom länsstyrelserna, torde dessa frågor här böra behandlas i ett sammanhang.

Löneregleringskommittén har framhållit, att landssekreterarna och landskamrerarna hittills i avseende å den fasta avlöningen ansetts böra närmast jämsställas med tredje gradens tjänstemän vid centrala ämbetsverk. Då dessa vid senaste löneregleringen placerats i 20:de lönegraden under avdelningen B i löneplanen, har kommittén ansett landssekreterare och landskamrerare icke kunna uppföras i högre lönegrad. Emellertid har kommittén ansett vissa omständigheter tala för att avdelningscheferna hos länsstyrelserna komme att intaga en mera gynnad ställning i avlöningshänseende än byråcheferna i centrala ämbetsverk.

Till utveckling av denna uppfattning har kommittén anført i huvudsak följande.

Länsstyrelserna, som städse utgjort ett viktigt led i administrationen, hava med den raska utvecklingen särskilt på den administrativa lagstiftningens område fått sina uppgifter ökade i kanske högre grad än övriga administrativa myndigheter, och då det huvudsakliga ansvaret för arbetets fortgång i behörig ordning påvilar avdelningscheferna, torde kraven på dessas förmåga att raskt och samtidigt med moget omdöme besluta i allmänhet vara större än beträffande andra tjänstemän i motsvarande ställning.

Avdelningscheferna äro ock redan nu så strängt upptagna av sin tjänst, att fastställandet för dem av den för tjänstemännen vid nyreglerade verk bestämda dagliga tjänstetiden av minst sju timmar i allmänhet icke torde komma att medföra någon ökning av deras nuvarande arbetstid. De på länsstyrelserna ankommande ärendena äro jämväl av synnerligen skiftande slag, och vissa av dem äro av en mycket ömtålig natur, vilket ju framför allt gäller utövädet av högsta polismakten i länet.

Stora anspråk på avdelningscheferna ställer utarbetandet av de talrika underdåniga utlåtanden i lagstiftnings- eller andra större frågor, som länsstyrelserna få sig anbefallt att avgiva, ofta med korta tidsfrister.

Vid de ej sällsynta tillfällen, då landshövdingen är förhindrad att fullgöra sina ämbetsgöromål, ökas avdelningschefernas arbetsböda och ansvar, enär då vardera avdelningschefen måste deltaga i avgörandet och expedierandet av ärendena å andra avdelningen samt kraven på initiativ och ledning från länsstyrelsen i viss mån överflyttas på vederbörande avdelningschef. Därest landshövdingen saknar juridisk utbildning, ställer ock detta uppenbarligen ökade krav på avdelningscheferna.

Särskilt maktpåliggande äro för landssekreteraren de besvärliga och med stora ekonomiska risker förbundna exekutiva försäljningarna av fast egendom och för landskamreraren hans uppgift såsom kronombud hos prövningsnämnden, en uppgift, vars fullgörande på ett effektivt och granulaga sätt är av den allra största betydelse för stat och kommuner.

Kommittén, som, enligt vad sålunda anförts, anser avdelningscheferna hos länsstyrelserna icke böra uppföras i högre lönegrad än den 20:de, men å andra sidan finner särskilda omständigheter påkalla förhöjning av den enligt samma lönegrad utgående avlöningen, har trots denna fråga bäst kunna lösas genom att tjänstemännens hos länsstyrelserna till statsverket indragna sportler i viss utsträckning användas till erforderlig förstärkning av avdelningschefernas löneförmåner.

Lön.

Beträffande storleken av den ifrågasatta avlöningsförstärkningen har kommittén uttalat sig på följande sätt.

Avlönings-
förstärkning.

Då, såsom i det föregående antytts, löneförstärkningen huvudsakligast erfordras till åstadkommandet av en reglering av avlöningsförmånerna efter befattningarnas större eller mindre besvärlighet, så att för de besvärligare må kunna påräknas de bäst kvalificerade tjänstemännen, blir det för frågans lösning i första hand nödvändigt att verkställa en jämförande undersökning av befattningarna och att i särskilda grupper sammanföra dem, som i avseende å besvärlighet och således även löneförstärkning böra likställas. Vid denna gruppering, som, enär landssekreterar- och landskamrerarbefattningarna i samma län ansetts böra i nyss angivna avseenden jämnställas, kommer att omfatta *länen*, har kommittén sökt taga tillbörlig hänsyn till de förhållanden, som särskilt kunna anses utgöra en måttstock för avdelningschefernas arbetsbörda. Undersökningen har visat, att länen i förevarande avseende böra indelas i fem grupper.

Till 1:sta gruppen, varmed här avses den minst besvärliga, har icke kunnat hänföras annat län än Gotlands, vilket givetvis även i nu förevarande avseende intager en särställning. En liknande särställning fastän i motsatt riktning intager Malmöhus län, som därför hänförs till *5:te gruppen*. Dit har ock Göteborgs och Bohus län ansetts böra räknas, då detta län för närvarande med hänsyn till folkmängden är i fråga om tjänstgöringspenningarna för avdelningscheferna jämnställt med Malmöhus län. De återstående tre grupperna hava ansetts böra omfatta:

2:dra gruppen: Uppsala, Södermanlands, Kronobergs, Blekinge, Hallands, Västmanlands och Jämtlands län,

3:dje gruppen: Jönköpings, Kalmar, Kristianstads, Skaraborgs, Örebro, Västerbottens och Norrbottens län, samt

4:de gruppen: Stockholms, Östergötlands, Älvsborgs, Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs och Västernorrlands län.

Vid fastställandet av avlöningsförstärkningens belopp för de särskilda befattningsgrupperna har kommittén ansett ledning kunna hämtas av befattningshavarnas hittillsvarande sportler, enär dessa till en viss grad utgöra en mätare av befattningarnas större eller mindre besvärlighet. Men då sportlerna under de tre år, 1918—1920, för vilka uppgifter om tjänstemännens inkomster i tjänsten på sin tid av kommittén infordrats, varit exceptionellt höga på grund av kristidsförhållandena, har det ansetts nödvändigt att utröna sportlernas medeltal för tiden 1911—1920. Och ehuru svårigheter mött att för samtliga befattningarna erhålla uppgifter för tiden före år 1918, hava dock sådana ingått i så stor utsträckning, att man kunnat bilda sig ett om löme om sportlernas ungefärliga medeltal för de särskilda befattningarna under nämnda tioårsperiod. I avseende å de framkomna medeltalen torde

emellertid böra uppmärksammas, dels att landssekreterarnas inkomster av utfärdade pass på vissa håll under senare delen av tioårsperioden stigit till orimliga belopp, som därför förrycka medeltalen, dels ock att landskamrerarnas provisioner å landstingsmedel och vägskatt genom beslut vid 1922 års riksdag om provisoriska grunder för vederbörandes provisioner å nämnda medel blivit kraftigt reducerade.

När avlöningsförstärkningens belopp fastställas, bör därjämte enligt kommitténs mening tagas hänsyn till att, ehuru avdelningschefernas hos länsstyrelserna inkomster av tjänsten under senare åren på grund av de ökade sportlerna stigit till belopp, som särskilt i en del fall otvivelaktigt påkalla reduktion, deras samlade inkomster av tjänsten icke reduceras så skarpt, att tjänstemännens hittillsvarande sociala ställning rubbas.

Emellertid anser kommittén löneförstärkningsbeloppen böra så till vida begränsas, att, där de till statsverket indragna och till förstärkning av avdelningschefernas fasta avlöning avsedda sportlerna för viss befattning icke för året uppgå till det fastställda löneförstärkningsbeloppet, innehavaren av denna befattning skall såsom löneförstärkning åtnöjas med belopp, motsvarande nämnda indragna sportler.

Med beaktande av härovan angivna omständigheter har kommittén ansett avlöningsförstärkningen skäligen kunna, för år räknat, fastställas till följande belopp, nämligen:

för 1:a befattningsgruppen till högst	500 kronor
2:a	1,500 »
3:e	2,500 »
4:e	3,500 »
5:e	4,000 »

Vissa länsstyrelser hava uttalat sig rörande kommitténs förslag till inordnande av landssekreterarna och landskamrerarna i lönegraden B 20. Sålunda hava länsstyrelserna i Södermanlands, Jönköpings, Gotlands, Göteborgs och Bohus, Örebro och Norrbottens län ansett, att i och för sig intet syntes vara att erinra mot en dylik placering. Andra länsstyrelser hava däremot funnit den av kommittén föreslagna placeringen av ifrågavarande befattningshavare allt för låg. Länsstyrelsen i Malmöhus län har framhållit, att landssekreterare- och landskamrerarebefattningarna i fråga om göromålens art och betydelse samt arbetsbördans storlek syntes fullt kunna jämföras med många befattningar, vilka hänförts till lönegraden A 1.

Den av kommittén föreslagna löneförstärkningen åt länsstyrelsens avdelningschefer har av länsstyrelserna i allmänhet befunnits allt för lågt beräknad, varjämte påyrkats, att densamma måtte bestämmas till fasta belopp och icke, på sätt kommittén föreslagit, till högst vissa belopp. Även statskontoret och riksräkenskapsverket hava förordnat, att förstärkningsbeloppen måtte fastställas till fixa belopp, varvid förstnämnda ämbetsverk förklarat sig icke hava något att erinra mot de utav kommittén föreslagna siffrorna.

De sakkunniga hava erinrat, hurusom i annat sammanhang fråga blivit väckt om utbyggande av den nuvarande löneplanen, avd. B, med vissa nya lönegrader. Sålunda hade av statskontoret i utlåtande den 26 maj 1922 angående löneregleringen för universiteten ifrågasatts, att innehavare av professorsbefattning skulle hänföras till en nyinrättad lönegrad, vilken borde betecknas såsom den 22:a och upptaga följande löneklasser och lönebelopp:

Yttrauden över
lönereglerings-
kommitténs
förslag i fråga
om lands-
sekreterares
och lands-
kamrerares
löneförmåner.

De
sakkunniga.

Lönegrad	Löne- klass	O r t s g r u p p						
		A	B	C	D	E	F	G
		K r o n o r						
22:a lönegraden	28	10 020	10 260	10 500	10 740	10 980	11 220	11 460
	29	10 500	10 740	10 980	11 220	11 460	11 700	11 940
	30	10 980	11 220	11 460	11 700	11 940	12 180	12 420
	31	11 460	11 700	11 940	12 180	12 420	12 660	12 900

I det förslag till revision av gällande avlöningsbestämmelser för statsdepartement m. fl. verk, som den 8 november 1923 avgivits av en inom finansdepartementet tillkallad sakkunnig, hade avdelningen B av löneplanen på enahanda sätt utbyggt.

Till närmare belysande av frågan om löneregleringens avpassande för landssekreterare och landskamrerare hava de sakkunniga framlagt en detaljerad utredning, som här torde bära återgivis.

Då förslag om lönereglering för vissa tjänstemän vid landsstaten förelades 1878 års riksdag, gjorde föredragande departementschefen till statsrådsprotokollet det uttalandet, att landssekreterarna och landskamrerarna vore, med hänsyn såväl till deras ämbetsställning som till vikten och mångfalden av deras göromål, att anse såsom likställda med byråcheferna vid de förvaltande verken, vadan departementschefen ansåge, att förstnämnda tjänstemäns lön borde bestämmas i likhet med de sistnämndas; tjänstgöringspenningarna åter borde lämpas efter tjänsternas besvärighet. I sistnämnda syfte borde länen indelas i tre klasser samt tjänstgöringspenningarna bestämmas till olika belopp för envar av dessa klasser.

Vad i sistberörda hänseende föreslogs vann emellertid icke riksdagens bifall. Statsutskottet anförde i avgivet utlåtande, att utskottet funnit det mindre lämpligt att bestämma tjänstgöringspenningarna till så högt belopp, att därigenom, såsom enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle bliva fallet, avlöningsförmånerna för landssekreterare och landskamrerare i första klassens län skulle komma att uppgå till 500 kronor mer än som bestämts för expeditionscheferna och riksarkivarien samt 1,000 kronor mer än för cheferna för kungl. biblioteket och lantmäteriet. Enligt utskottets åsikt kunde det icke med fog bestridas, att det skulle vara oegentligt, om landssekreterare och landskamrerare försattes i så väsentligt fördelaktigare ställning än vissa chefer, på vilka likväl alltid åtskilliga särskilda anspråk ställdes. För att undvika denna olägenhet och dock bibehålla den av Kungl. Maj:t föreslagna klassindelningen hade det synts utskottet mest ändamålsenligt att föreslå riksdagen att bestämma tjänstgöringspenningarna för varje klass till 500 kronor lägre belopp än det av Kungl. Maj:t ifrågasatta.

Statsutskottets i överensstämmelse härmed gjorda hemställan vann, efter gemensam votering, riksdagens godkännande.

Då det nu ankommer på de sakkunniga att framlägga förslag rörande landssekreterarnas och landskamrerarnas ställning i lönehänseende — åtskilliga länsstyrelser hava givit uttryck åt den meningen, att dessa befattningshavare blivit i löneregleringskommitténs förslag obehörigen tillbaka-

1878 års
riksdag.

Avlöning vid
vissa chefs-
befattningar
m. m.

satta — torde de sakkunniga för att redan från början giva en antydan om den övre gräns, som vid fastställandet av landssekreterarnas och landskamrerarnas avlöningsförmåner icke läser kunna överskridas, få erinra om beloppet av de löner, som enligt det för statsdepartement m. fl. verk nu gällande avlöningsreglementet utgå till vissa tjänstemän i chefs- och därmed jämförlig ställning.

Till innehavare av vissa chefsbefattningar i huvudstaden (G-ort), vilka tillsätts genom förordnande på viss tid — generaldirektörs- och chefsbefattningarna vid socialstyrelsen, medicinalstyrelsen, byggnadsstyrelsen m. fl. verk — utgår arvode med 19,000 kronor.

Statssekreterare och expeditiionschefer — likaledes i huvudstaden — vilka tillsätts genom förordnande tills vidare, åtnjuta arvoden med respektive 17,000 och 15,000 kronor.

För justitieråd och regeringsråd utgör lönen 18,000 kronor, för presidenten i Svea hovrätt samt flertalet generaldirektörer 17,040 kronor, för överdirektörer vid fängvården, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt statistiska centralbyrån ävensom riksarkivarien 15,000 kronor, för riksbibliotekarien, riksantikvarien, överdirektörer vid Sveriges geologiska undersökning och statens meteorologisk-hydrografiska anstalt m. fl. 13,020 kronor o. s. v. Även dessa tjänstemän hava sin tjänstgöringsort i huvudstaden, sålunda å G-ort.

Det torde jämväl få erinras, att av lönerregleringskommittén i särskilt utlåtande den 15 februari 1923 avgivits förslag beträffande lönerreglering för landshövdingarna i riket. Enligt detta förslag skulle innehavare av landshövdingbefattning tillsättas genom förordnande tills vidare och såsom avlöning åtnjuta, förutom bostadsförmån m. m., arvode å högst 19,000 och lägst 17,000 kronor.

Förslag till
lönerreglering
för härads-
hövdingarna.

I ett flertal av de från länsstyrelserna inkomna yttrandena har en jämförelse anställts mellan å ena sidan lönerregleringskommitténs förslag beträffande lönerreglering för landssekreterare och landskamrerare och å andra sidan ovanberörda, av särskilda sakkunniga den 28 februari 1923 avgivna förslag till lönerreglering för häradshövdingarna. På sålunda given anledning torde här böra lämnas en kortfattad redogörelse för huvudpunkterna i detta förslag.

Häradshövdingarna skulle enligt förslaget såsom avlöningsförmåner uppbära dels fast lön och dels viss procentuell andel av de till statsverket ingående stämpelavgifterna för häradsrättens och domhavandens expeditioner. Lönen skulle utgå enligt 19:e lönegraden i 1921 års avlöningsreglemente. Någon expeditionslösen skulle ej vidare ifrågakomma. I stället skulle stämpelavgifterna för domboksexpeditioner och gravationsbevis höjas till belopp, som motsvarade eller i vissa fall avsevärt överstege sammanlagda beloppet av nu utgående stämpel och lösen, och av detta förhöjda belopp skulle häradshövdingen äga uppbära viss andel, vilken skulle utgöra å ett årligt försäljningsbelopp intill 20,000 kronor 25 procent samt å högre försäljningsbelopp en lägre procent enligt en starkt fallande skala.

I en vid bemälda sakkunnigas utlåtande fogad tabell hava beräkningar verkställt rörande de löneinkomster — lön (i högsta löneklassen inom 19:e lönegraden) jämte, i förekommande fall, kallortstillägg ävensom andel av stämpelavgifter — som skulle komma att till häradshövdingarna utgå vid bifall till de sakkunnigas förslag. Här nedan lämnas en med ledning av nämnda tabell utarbetad sammanställning rörande antalet befattningshavare, fördelade dels efter olika ortsgrupper, dels efter de beräknade löneinkomsternas storlek.

Löneinkomsternas belopp	Antal befattningshavare inom ortsgrupp							Summa
	A	B	C	D	E	F	G	
Högst 13 000 kronor	3	3	2	2	—	—	—	10
13 000—14 000 "	2	8	6	7	5	3	—	31
14 000—15 000 "	1	1	6	10	7	2	2	29
15 000—16 000 "	1	4	11	4	7	2	1	30
16 000—17 000 "	1	1	3	5	6	—	1	17
17 000—18 000 "	—	—	—	1	2	1	2	6
18 000—19 000 "	—	—	—	—	—	—	1	1
19 000—20 000 "	—	—	—	—	—	—	1	1
Tillhopa	8	17	28	29	27	8	8	125

Härtill skulle för häradshövdingar — liksom för landssekreterare och landskamrerare — komma stämpelförsäljningsprovision, beräknad efter därför gällande allmänna grunder. Det kan antagas, att denna inkomst skulle för häradshövdingarna komma att uppgå till något högre belopp än för nyssnämnda befattningshavare vid länsstyrelserna.

Vid avlåtande av statsverkspropositionen till 1924 års riksdag anförde chefen för justitiedepartementet beträffande ifrågavarande förslag, att hos de myndigheter, som hörts över förslaget, meningarna vore mycket delade angående lämpligheten av att då genomföra en å förslaget grundad definitiv löne reglering. Flera av de mot detsamma framställda anmärkningarna vore av den natur, att förslaget enligt departementschefens mening måste bli va föremål för en ganska grundlig överarbetning, innan det komme i sådant skick, att det kunde framläggas för riksdagen.

Såvitt landsstatslönesakkunniga hava sig bekant, är berörda förslag rörande häradshövdingarnas löne reglering fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Såsom tidigare är nämnt, var det förslag till löne reglering för länsstyrelsernas avdelningschefer, som förelades 1878 års riksdag, byggt på den förutsättningen, att dessa befattningshavare borde i lönehänseende likställas med byråchefer vid de förvaltande verken. I själva verket har genom de vid sidan av den fasta avlöningen utgående sportlerna nämnda avdelningschefers löneställning blivit vida gynnsammare. Även i fråga om arbetsuppgifter och tjänsteansvar måste avdelningscheferna inom länsstyrelserna numera i stort sett anses hava kommit i sådan ställning, att en jämförelse mellan dem och ovannämnda byråchefer icke vidare rättvisligen bör läggas till grund för de förras placering i avlöningshänseende. De sakkunniga anse sig böra något närmare beröra jämväl denna sida av det föreliggande spörsmålet.

Härvid må till en början erinras om den säregna ställning inom statsförvaltningen, som intages av länsstyrelserna i jämförelse med de centrala ämbetsverken i allmänhet. Vad de senare beträffar gäller såsom regel, att varje särskilt verk fått sig tilldelad allenast en viss gren av statens förvaltande verksamhet. Arbetet inom det sålunda begränsade området har i sin ordning allt efter verksamhetens olika sidor eller ärendenas natur utskiftats mellan de i verket tjänstgörande byråcheferna. De uppgifter, som åligga en byråchef i ett centralt ämbetsverk, äro sålunda oftast såsom helhet betraktade av relativt enhetlig beskaffenhet, rörande sig på ett mer eller mindre

Landssekreterares och landskamrerars tjänstställning m. m.

skarpt begränsat område av förvaltningen. Annorlunda ställer sig förhållandet beträffande länsstyrelserna och givetvis i främsta rummet för befattningshavarna i chefsställning därstädes. Till följd av det mångsidiga sätt, på vilket länsstyrelserna hava att företräda eller tillhandagå statsmakten, komma under deras handläggning ärenden inom de flesta av förvaltningslivets olika grenar. Särskilt av de närmast under landshövdingen ansvariga avdelningscheferna, landssekreteraren och landskamreraren, kräves därför — vid sidan av de formella kompetensfordringarna — en ingående fackkunskap på vitt skilda områden och förmåga att behärska de mest olikartade uppgifter. Arbetssättet och ärendenas fördelning inom vederbörande länsstyrelse medgiva i det hela intet eftersättande av nämnda krav på mångsidighet hos ifrågavarande avdelningschefer. Dessas tjänsteställning erhåller dessutom en alldeles särskild karaktär av de förhållanden, under vilka de, såsom landshövdingens närmaste medarbetare och ställföreträdare, hava att utöva sin verksamhet.

Enligt gällande instruktion aligger det landshövdingen bl. a. att söka vinna förtroendet med förhållandena inom länet och för sådant ändamål genom resor och möten med länets invånare göra sig underrättad om de olika orternas tillstånd och behov. Landshövdingens tid tages av denna anledning liksom för undersökningar och utredningar i viktigare speciella frågor i stor utsträckning i anspråk för tjänsteresor och förrättningar utom residentsorten, varvid det tillkommer avdelningscheferna inom länsstyrelsen att å sagda ort företräda honom och utöva länsstyrelsens funktioner. Enahanda är förhållandet, då landshövdingen, såsom ofta är händelsen, under längre eller kortare tid anlitas för fullgörande av annat offentligt uppdrag än sådant, som direkt kan anses tillhöra hans ämbetsåligganden, och på grund härav vistas på annan ort än den, varest länsstyrelsen äger sitt säte. Men även under tider, då landshövdingen för utövande av sitt ämbete vistas i residentsorten, är han ofta så upptagen av överläggningar eller studier i frågor, som beröra länets allmänna utveckling eller eljest äro av särskild betydelse, att han icke har möjlighet att ägna sig åt det mera ämbetsmässiga detaljarbetet inom länsstyrelsen. Till följd härav komma givetvis avdelningscheferna även under sist angivna förhållanden att i stor utsträckning på eget ansvar och med självständig beslutanderätt utöva länsstyrelsens löpande funktioner, vare sig gemensamt eller, där direkta beslut ej äro påkallade, inom den avdelning, som av vederbörande förestås. Den allmänna tjänsteställning, som avdelningscheferna inom länsstyrelserna intaga, torde därför enligt sakens natur kunna anses vara en i väsentlig mån annan och ansvarsfullare än den, som i regel tillkommer byråcheferna i de centrala ämbetsverken.

Vad beträffar nämnda avdelningschefers tjänsteåligganden i och för sig, torde ur löneregleringssynpunkt särskilt böra uppmärksammas landssekreterarens bestyr med försäljning av utmätt fast egendom och landskamrerarens uppgift att såsom kronans ombud bevaka dennas rätt vid prövningsnämndens sammanträden. Förstnämnda arbete, för vilket särskilt arvode icke längre skulle utgå, är i regel förenat med avsevärd ekonomisk risk för landssekreteraren. Inom prövningsnämnden utövar landskamreraren en synnerligen viktig statsekonomisk verksamhet, genom vilken ej sällan avsevärda skattebelopp, som eljest skulle hava gått förlorade, tillföras kronan. Den motsatsställning i förhållande till mer eller mindre inflytelserika enskilda intressen, vari kronombudet härigenom ofta försättes, gör det i högsta grad nödvändigt, att bemålde tjänsteman av staten tillförsäkras en lön, fullt motsvarande de uppgifter och det ansvar, som ålagts honom.

De sakkunniga anse det på grund av vad nu anförts påtagligt, att om sportlerna bortfalla en placering av landssekreterarna och landskamrerarna i 20:e lönegraden icke kan anses tillfredsställande. Och även om dessa tjänstemän hänföras till den ifrågasatta nya, sasom den 22:a betecknade lönegraden, måste det utan tvivel, på grund av vikten och omfattningen av deras göromål samt med hänsyn till deras ämbetsställning överhuvud, anses påkallat, att någon förstärkning av den fasta lön, som skulle utgå inom nämnda lönegrad, beredes ifrågavarande befattningshavare. Till jämförelse må erinras, hurusom vid vissa centrala ämbetsverk — generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, medicinalstyrelsen, pensionsstyrelsen — chefens ställföreträdare i sådan egenskap äga tillgodonjuta utöver byråchefsavlöning särskilda arvoden (2,000 respektive 1,000 kronor). Vid statens järnvägar förekomma, med ställning mellan generaldirektören och byråcheferna, dels en överdirektör och souschef och dels en överdirektör samt en eller två överingenjörer. Dessa befattningshavare uppbära sin avlöning i form av årliga arvoden, utgörande för överdirektören och souschefen 18,000 kronor och för envar av de övriga 17,000 kronor.

Enligt löneregleringskommitténs förslag skulle en avlöningsförstärkning beredas länsstyrelsernas avdelningschefer på det sätt, att viss del av de till statsverket indragna sportlerna, intill för de olika länen angivna maximibelopp, toges i anspråk för ändamålet. Denna anordning har i ett flertal av de inkomna yttrandena mött invändningar. Såsom ock av kommittén själv påpekats, äro de av kommittén härutinnan verkställda beräkningarna i stor utsträckning grundade på mycket osäkra faktorer. Det har vidare framhållits, att den särskilda redovisning av vissa influtna sportelinkomster, som ett bifall till kommitténs förslag skulle nödvändiggöra, knappast kunde anses erforderlig, helst som avlöningsförstärkningens maximibelopp icke vore högre satt, än att densamma, åtminstone med nu gällande stämpelavgifter, syntes i regel komma att utgå.

De sakkunniga för sin del finna det önskvärt, att en enklare anordning än den av kommittén föreslagna i detta avseende kommer till stånd. Mot kommitténs förslag, vilket innebär, att stämpelförsäljningens storlek skulle läggas till grund för avlöningsförstärkningens beräkande, må för övrigt framhållas, att de sportler, som enligt kommitténs förslag skulle till statsverket indragas, endast i begränsad omfattning härleda sig från sådan verksamhet, i vilken stämpelförsäljning för närvarande förekommer. Såväl landssekreterarna som landskamrerarna hava givetvis en mångfald tjänstegöromål, vilka icke på något sätt inverka på eller eljest stå i samband med stämpelförsäljningens storlek. Stämpelförsäljningsbeloppet kan därför knappast sägas vara någon tillförlitlig mätare på vederbörande tjänstemans arbetsmängd. Det olämpliga i en anordning, som ställer avlöningsförstärkningen i samband med vad som inflyter genom stämpelförsäljning, framgår även därav, att eventuella ändringar i stämpelavgifternas belopp givetvis komma att inverka på beloppet av försälda stämpelar.

Enligt de sakkunnigas mening bör den avlöningsförstärkning, som anses erforderlig för länsstyrelsernas avdelningschefer, utgå med bestämda årliga belopp oberoende såväl utav storleken av tidigare åtnjutna sportler som ock av stämpelförsäljningens omfattning.

I fråga om sättet för avlöningsförstärkningens utbetalande anse sig de sakkunniga icke heller kunna biträda kommitténs förslag. Enligt detta skulle alla sportler, med undantag av viss del av expeditionslösen ävensom ersättning för bestyren med tryckning m. m. av länskungörelserna, ser. B, uppföras å ett särskilt konto, benämnt länsstyrelsernas indragna sportler, och

Behov av
avlönings-
förstärkning
för lands-
sekreterare och
lands-
kamrerare.

Avlönings-
förstärk-
ningens kon-
struktion.

skulle avlöningsförstärkningen sedermera utbetalas från nämnda konto. De sakkunniga anse för sin del, i likhet med statskontoret och riksräkenskapsverket (se dessa ämbetsverks utlåtanden den 13. respektive 29 september 1923), en dylik anordning mindre lämplig och vilja i stället förorda, att de medel, som erfordras för avlöningsförstärkningen, anvisas från visst anslag, helt och hållet oberoende av de belopp, som inflyta i form av indragna sportler. Med en dylik anordning lärer böra följa, att avlöningsförstärkningen utbetalas till vederbörande befattningshavare i enahanda ordning, som beträffande avlöning i allmänhet är stadgad.

Avlönings-
förstärk-
ningens belopp.

Gäller det slutligen att söka angiva beloppen av den avlöningsförstärkning, som de sakkunniga sålunda anse böra tillkomma landssekreterarna och landskamrerarna i de olika länen, är givetvis fastställandet av dessa belopp en svnerligen vanskelig uppgift. Löneregleringskommittén har föreslagit, att den ifrågavarande avlöningsförstärkningen skulle för olika grupper av län utgå med högst respektive 500, 1.500, 2.500, 3.500 och 4.000 kronor. I de från länsstyrelserna inkomna yttrandena hava yrkanden framställts dels om en mera allmän höjning av beloppen, dels ock om en utjämning av den olikhet, som i detta avseende skulle komma att råda mellan de olika länen.

De sakkunniga anse härutinnan, att en så genomgående differentiering i fråga om beloppet av avlöningsförstärkningen inom olika länsstyrelser som den av löneregleringskommittén föreslagna icke bör ifrågakomma. Ur allmän löneregleringssynpunkt samt jämväl av praktiska skäl måste det enligt de sakkunnigas mening befinnas önskvärt, att avlöningsförstärkningen till de befattningshavare, om vilka här är fråga, såsom regel kommer att utgå med ett för de särskilda länen lika belopp. Undantag torde härvid böra göras allenast beträffande ett fåtal län, varest förhållandena i alldeles särskild grad kunna anses motivera en höjning eller sänkning av det för länen i allmänhet fastställda beloppet. Vad det stora flertalet län angår, synas nämligen de skiljaktigheter i fråga om arbetsmängd m. m., som otvivelaktigt förekomma — och som mer eller mindre äga sin motsvarighet inom andra, enhetligt reglerade förvaltningsområden — icke utgöra tillräcklig anledning till införande av en gradering utav den avlöningsförstärkning, som skulle tillkomma avdelningscheferna. I detta sammanhang bör måhända ock framhållas, att då den samlade arbetskvantiteten inom en länsstyrelse eller någon av dess avdelningar avsevärt ökas, detta väl i allmänhet har till följd, att ett större antal biträden anställas till hjälp för tjänstemännen i överordnad ställning, varigenom dessa, åtminstone i någon mån, erhålla komensation för den ökade arbetsbördan.

Under erinran att en placering av landssekreterarna och landskamrerarna i den nya 22:a lönegraden skulle innebära en höjning av den fasta lönen med i runt tal 1.000 kronor, skulle de sakkunniga för sin del vilja föreslå, att avlöningsförstärkningen fastställes att såsom regel utgöra 2.500 kronor, med undantag för å ena sidan Stockholms, Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län, där beloppet synes kunna fixeras till 3.500 kronor, samt å andra sidan Gotlands län, där ett belopp av 1.500 kronor torde kunna anses lämpligt.

Det i jämförelse med den normala avlöningsförstärkningen avsevärt förhöjda belopp, som de sakkunniga sålunda ifrågasätta för de tre förstnämnda länen vidkommande, torde få anses betingat av de förhållanden, på grund av vilka länsstyrelserna i dessa län intaga en särställning i fråga om förvaltningsuppgifter och allmän arbetsbörda. Att så är fallet beträffande Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län har redan länge erkänts och torde ej här behöva närmare utvecklas. Vad angår Stockholms län hava de sak-

kunniga kommit till den uppfattningen, att såväl antalet av därstädes förekommande ärenden som ock dessas — särskilt på grund av länets läge i förhållande till huvudstaden — ofta mycket komplicerade och svarlösta natur väl motivera, att avlöningsförstärkningen till landssekreteraren och landskamreraren därstädes utgår med det högre beloppet. Till belysande av den arbetsmängd, varom här är fråga, få de sakkunniga hänvisa till de av länsstyrelsen i Stockholms län i utlåtande den 23 oktober 1923 över löneregléringskommitténs förslag meddelade sifferuppgifterna. Av dessa torde framgå bl. a., att Stockholms län i förevarande avseende står mycket nära Göteborgs och Bohus län. Salunda utgjorde, enligt nämnda uppgifter, antalet inkomna ärenden under år 1922 i Göteborgs och Bohus län 52,132 och i Stockholms län 50,269.

Det torde ock förtjäna beaktas, att avdelningscheferna inom länsstyrelsen i Stockholms län, såsom ofta framhållits, i stor utsträckning tagas i anspråk för lämnannde av upplysningar eller tillhandagaående på annat sätt åt statsdepartement och centrala ämbetsmyndigheter.

Vad Gotlands län angår, torde det i förhållande till länsstyrelsernas genomsnittliga arbetsbörda avsevärt ringare antalet ärenden därstädes böra föranleda till att detta län i nu omhandlade avseende tilldelas den motsatta undantagsställning, som de sakkunnigas förslag innebär.

Därest de sakkunnigas förslag i nu förevarande avseende vinner godkännande, skulle slutavlöningen för ifrågavarande befattningshavare komma att utgöra: i Stockholm (G-ort) 16,400 kronor, i Luleå (G-ort med kallortstillägg) 15,595 kronor, i Göteborg (F-ort) 16,160 kronor, i Västerås, Gävle och Härnösand (F-orter) 15,160 kronor, i Malmö (E-ort) 15,920 kronor, i Umeå (E-ort med kallortstillägg) 14,980 kronor, i Uppsala, Nyköping, Karlstad, Örebro, Falun och Östersund (E-orter) 14,920 kronor, i Linköping, Kalmar, Karlskrona, Halmstad, Vänersborg och Mariestad (D-orter) 14,680 kronor, i Jönköping och Kristianstad (C-orter) 14,440 kronor, i Visby (C-ort) 13,440 kronor samt i Växjö (B-ort) 14,200 kronor.

Dessa löneförmåner uppgå visserligen icke i något fall till vad som enligt det ännu icke slutligt prövide förslaget om häradshövdingarnas löneregléring skulle tillkomma häradshövdingarna i ett fåtal av de största domsagorna, men torde kunna anses stå i någorlunda lämpligt förhållande till de lönebelopp, som, på sätt i det föregående erinrats, utgå till en del befattningshavare vid de redan nyreglerade verken. Det bör vid denna jämförelse tagas i betraktande, att landssekreterare och landskamrerare fortfarande skulle kunna komma i åtnjutande av någon särskild inkomst i form av provision för stämpelförsäljning.

Även med den i förhållande till löneregléringskommitténs förslag något förbättrade löneställning för landssekreterare och landskamrerare, varom de sakkunniga sålunda anse sig böra hemställa, skulle i allt fall till följd av sportlernas bortfallande de flesta av dessa tjänstemän få vidkännas en avsevärd minskning i löneinkomster. I två fall de sakkunniga ställde, särskilda framställningar, som de sakkunniga tillåta sig här bifoga, har ock från berörda tjänstemannagrupper sida ifrågasatts, huruvida ej under alla förhållanden de nuvarande landssekreterarna respektive landskamrerarna borde genom personliga lönetillägg eller på annat liknande lämpligt sätt erhålla en skäligh ersättning för de löneförmåner, som de eventuellt kunde gå förlustiga vid tillämpning av blivande ny lönestat för länsstyrelserna. Det har under dessa förhållanden synts de sakkunniga angeläget att tillse, huruvida och på vilket sätt en mjukare övergång till det nya lönesystemet skulle kunna beredas de nuvarande innehavarna av ifrågavarande befattningar. De sakkunniga hava

Slutavlöning
för lands-
sekreterare och
landskamrerare
enligt de sak-
kunnigas
förslag.

Personliga
lönetillägg så-
som kompensaa-
tion för in-
dragna
sportler.

därvid trott sig finna, att denna fråga skulle kunna lämpligen lösas på ungefär enahanda sätt, som tidigare i vissa fall skett ifråga om en del andra förvaltningsgrenar, senast beträffande tullverket (riksdagens skrivelse nr 276/1922). Riksdagens beslut härutinnan innebar, att ordinarie tjänsteman vid tullverket, som uppfördes å den med 1923 års ingång ikraftträdande avlöningsstaten och vilkens sammanlagda avlöning i medeltal under åren 1921 och 1922, på visst sätt beräknad, överstege årsavlöningen för år 1923, skulle äga uppbära personligt lönetillägg, motsvarande berörda överskott. Härvid skulle hänsyn dock icke tagas till medeltal av extra inkomster under åren 1921 och 1922, som ej uppgått till minst 100 kronor, eller till den del av dylikt medeltal, som överstege 5,400 kronor. Vidare skulle iakttagas bl. a., att lönetillägget, vilket borde minskas eller upphöra i den mån avlöningen å ny stat ökades, skulle under loppet av nio år avskrivas med en niondel om året.

I detta sammanhang kan jämväl nämnas, att före genomförandet av den år 1919 beslutade löneregleringen för kommunikationsverken åtskilliga befattningshavare vid telegrafverket ägde uppbära sportler i form av telegramprovision. Beträffande dessa tjänstemän föreskrevs uti de av Kungl. Maj:ten den 16 april 1920 meddelade bestämmelserna i fråga om övergång till den nya lönestaten vid telegrafverket, att den, vars sammanlagda löneinkomst vid nämnda övergång jämte de sportler, som för år 1919 belöpt å den ordinarie tjänst han omedelbart före övergången innehade — sportlerna beräknade till högst 5,400 kronor — överstege den avlöning han ägde uppbära efter övergången till den nya staten inklusive det honom enligt vissa bestämmelser eventuellt tillkommande personliga lönetillägg, skulle tilldelas särskilt personligt lönetillägg, motsvarande nämnda skillnad. Även nu omhandlade särskilda lönetillägg borde minskas eller upphöra i den mån tjänstemannens avlöning å den nya staten ökades samt avskrivas under nio år med en niondel årligen.

Då landssekreterares och landskamrerares avlöningsförmåner, extra inkomster inberäknade, under de senare åren i vissa fall uppgått till orimligt höga belopp, kan det givetvis icke ifrågasättas, att sådana belopp skola läggas till grund för beräkning av personliga lönetillägg till bemälda befattningshavare, utan torde, därest dylika tillägg, såsom de sakkunniga vilja förorda, komma till användning, en begränsning härvidlag böra äga rum. Beträffande denna begränsning vill det synas de sakkunniga, som om det vid tull- och telegrafverken tillämpade maximibeloppet 5,400 kronor — vilket torde hava fastställts med hänsyn bl. a. till en såsom skäligen ansedd årlig avskrivning av 600 kronor — vore allt för lågt, då det gäller att bestämma ett eventuellt personligt lönetillägg till landssekreterarna och landskamrerarna. För dessas del torde det lönetillägg, som skulle kunna utgå under det första övergångsåret, lämpligen kunna fastställas till högst 7,200 kronor och den normala årliga avskrivningen bestämmas till 800 kronor. Där nyssnämnda maximum uppnåddes, skulle sålunda lönetillägget komma att utgå under andra året med 6,400 kronor, under tredje året med 5,600 kronor o. s. v. för att med utgången av det nionde året helt upphöra.

De sakkunniga vilja sålunda föreslå, att såsom kompensation för indragna sportler må till ordinarie landssekreterare eller landskamrerare, som uppföres å den nya avlöningsstaten och vilkens sammanlagda avlöning, tillfällig löneförbättring däri inbegripen, i medeltal under åren 1922—1924 — eller den kortare tid varunder han tilläventyrs innehaft tjänsten — jämte under samma tid i medeltal uppburna sportler överstiger årsavlöningen för budgetåret 1925—1926, utbetalas personligt lönetillägg, motsvarande berörda överskott, dock högst 7,200 kronor, med iakttagande att lönetillägget, vilket bör minskas

eller upphöra i den mån avlöningen å ny stat ökas, skall under loppet av nio år avskrivas med en niodel om året. Utbetalningen lärer böra ske i enahanda ordning, som beträffande avlöning i allmänhet är stadgad.

Vid beräkningen av de sportler, som skola ligga till grund för bestämmande av nu ifrågavarande personliga lönetillägg, bör givetvis enligt de sakkunnigas mening bortses från den stämpelförsäljningsprovision, som kan hava uppburits av vederbörande tjänstemän. I fråga om tillgodonjutandet av dylik provision skulle nämligen någon förändring icke inträda genom löne-regleringens ikraftträdande.

Den av de sakkunniga föreslagna metoden för bestämmande av löneför-månerna för landssekreterare och landskamrerare, kan jag i stort sett god-taga, ehuru med reservation beträffande vissa punkter.

Departements-
chefen.

Vad till en början beträffar de till ifrågavarande avdelningschefer, liksom till vissa andra tjänstemän hos länsstyrelserna, hittills utgående sportlerna, anser jag i likhet med såväl kommittén som de sakkunniga, att dessa — med undantag av provisionen för stämpelförsäljning — böra i samband med löne-regleringen indragas till statsverket. Denna indragning torde, på sätt före-slagits, böra omfatta jämväl det i vissa fall utgående arvodet för försäljning av utmätt fast egendom samt ersättningen för de bestyr med allmänning-skogarnas ekonomiska förvaltning, som i en del län uppdragits åt länssty-relsernas avdelningschefer.

Såsom kompensation för indragna sportler torde landssekreterarna och landskamrerarna under den av de sakkunniga angivna förutsättningen böra uppbära personliga lönetillägg, vilka tillägg synas böra minskas och succes-sivt avskrivas i enlighet med de sakkunnigas förslag. Det av dessa ifråga-satta maximibeloppet, 7,200 kronor, förefaller mig dock onödigt högt till-taget, varför jag vill hemställa, att maximum härvidlag måtte bestämmas till enahanda belopp, som tillämpats vid tull- och telegrafverken, eller 5,400 kronor.

I fråga om den fasta lönenivån för landssekreterare och landskamrerare kan det, enligt mitt förmenande, även med fullt beaktande av dessa avdel-ningschefers ledande ställning inom länsstyrelsen samt deras mångsidiga och högt kvalificerade arbetsuppgifter, icke anses tillräckligt motiverat att för dem bestämma en högre placering å löneskalan än som ansetts böra till-komma de med bemälda avdelningschefer tidigare i sådant hänseende jäm-ställda byråcheferna inom den allmänna civilförvaltningen. Härvid måste enligt mitt förmenande även tagas i betraktande, att om, såsom jag har för avsikt att föreslå, en fast avlöningsförstärkning utöver själva lönen beredes länsstyrelsernas avdelningschefer, den sammanlagda fasta avlöningen för ifrågavarande befattningshavare vid en ännu högre placering å löneskalan skulle komma att allt för mycket överstiga eller närma sig lönerna eller arvodena till vissa tjänstemän, vilka innehava chefsställning direkt under Kungl. Maj:t eller tillhöra de grupper av befattningshavare, som tillsätts genom förord-nande enligt andra kapitlet i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451). Jag anser sålunda, att lönen till landssekreterare och landskamrerare bör,

på sätt löneregreringskommittén föreslagit, utgå enligt den hittillsvarande lönegraden B 20, vilken lönegrad, enligt de av riksdagen i anledning av förslag uti innevarande års statsverksproposition antagna ändringarna i nyssberörda avlöningsreglemente, kommer att erhålla beteckningen B 30.

I betraktande såväl av avdelningschefernas inom länsstyrelserna ämbetsställning och arbetsuppgifter över huvud, som ock av deras tidigare inkomster i tjänsten, anser jag emellertid, i likhet med de sakkunniga, att, på det att löneregreringen för dessa befattningshavare icke må bliva alltför ogynnsam, någon fast avlöningsförstärkning bör beredas dem utöver själva lönen och oberoende av huruvida sådan ersättning för indragna sportler, som av mig nyss föreslagits, kommer att utgå eller icke. En dylik avlöningsförstärkning torde, för att tillräckligt fylla sitt ändamål, icke böra bestämmas lägre än de sakkunniga föreslagit. Utöver dem enligt avlöningsreglementet tillkommande lön torde landssekreterare och landskamrerare sålunda böra uppbära avlöningsförstärkning med följande belopp för år räknat:

i Stockholms, Malmöhus samt Göteborgs- och Bohus län	3,500 kronor
i Gotlands län	1,500 »
i övriga län	2,500 »

I detta sammanhang torde böra omnämnas, att föreningen Sveriges landskamrerare i en till Kungl. Maj:t den 8 december 1924 ingiven skrift bland annat framhållit, att vid ett godkännande av de sakkunnigas förslag till löneregrering för länsstyrelsernas avdelningschefer landskamrerarna i motsats till landssekreterarna i allmänhet icke skulle komma i åtnjutande av personligt lönetillägg. Orsaken härtill syntes vara den, att de sakkunniga icke tagit hänsyn till den omständigheten, att landskamrerarnas sportelinkomster i motsats till landssekreterarnas redan blivit genom kungörelsen den 15 juni 1922 på det kraftigaste beskurna. Det sålunda påpekade förhållandet, vilket för övrigt i ej ringa mån torde komma att förändras genom den av mig föreslagna nedsättningen av den fasta lön, som av de sakkunniga ifrågasatts, anser jag emellertid icke böra föranleda till rubbning av de föreslagna grunderna för personligt lönetillägg till ifrågavarande befattningshavare.

Läns-
assessorer.
Löneregle-
ringskom-
mittén.

Beträffande länsassessorerna har löneregreringskommittén erinrat, att då den 14 april 1917 frågan om dessa tjänsters inrättande förevar inför Kungl. Maj:t, dåvarande chefen för civildepartementet framhöll, att den raska utveckling, som under senare årtionden förekommit i vårt land såväl inom näringarnas och samfärdselns som på de sociala och andra samhällseliga frågors områden, i högst betydande grad ökat göromålen inom administrationen i allmänhet och alldeles särskilt för länsstyrelserna. För avdelningscheferna i länsstyrelse hade göromålens ökning, särskilt och icke minst i avseende å de sociala ärendena, medfört en arbetsbörda så stor, att man måste allvarligen vara betänkt på att i någon mån underlätta densamma för att bereda landssekreteraren och landskamreraren möjlighet att åt mera invecklade eller omfattande frågor, såsom utlåtanden i remitterade ärenden m. m., ägna en mera odelad tid.

Angående sättet för lösning av detta spörsmål hade skilda förslag framkommit. Departementschefen ansåge för sin del, att denna viktiga fråga med minsta möjliga betungande för statsverket borde kunna tillfredsställande ordnas, om till väl behövlig lättnad i landssekreterarens och landskamrerarens arbetsbörda förste länsnotarie- och förste länsbokhållarsysslorna organisatoriskt ombildades till assessorat, vilkas innehavare skulle hava till åliggande att självständigt på eget ansvar bereda, föredraga och till expedition befordra länsstyrelsernas beslut och utslag i vissa grupper av mål och ärenden enligt indelning och plan, som på länsstyrelsens förslag borde fastställas av Kungl. Maj:t särskilt för varje län. Därjämte borde de enligt de föreskrifter, Konungens befallningshavande ägde meddela, biträda sina respektive avdelningschefer vid övriga göromål samt vid dessas laga förfall, då ej annorlunda därom förordnades, förrätta deras tjänst. I avlöningshänseende skulle assessorerna jämsställas med andra gradens tjänstemän i de centrala verken.

I överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag beslöt riksdagen inrättande i varje län — undantagandes Gotlands — av en länsassessorstjänst å vardera avdelningen inom länsstyrelserna.

Löneregleringskommittén har vidare erinrat, hurusom enligt 44 § i instruktionen den 12 april 1918 för landshövdingarna i rikets län samt de vid länsstyrelserna anställda tjänstemän länsassessor har att under samma ansvar som vederbörande avdelningschef bereda, föredraga och till expedition befordra de ärenden, som enligt av Kungl. Maj:t för länet fastställt fördelningsplan tillhöra länsassessorernas föredragning, samt därjämte, enligt de föreskrifter länsstyrelsen meddelar, biträda avdelningschefen med övriga förekommande göromål och vid avdelningschefens laga förfall, där ej annorlunda förordnas, förrätta dennes tjänst.

Därjämte har kommittén meddelat, att i en till kommittén ingiven framställning landskamreraren J. G. Löwgren, landssekreteraren V. E. von der Lancken samt länsnotarien av första lönegraden E. W. Åman hemställt, att länsassessorerna måtte i lönehänseende jämsställas med byrådirektörer och i sådant hänseende hänföras till lönegraden B 18 i den i 9 § av avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement m. fl. verk intagna löneplanen.

För egen del har kommittén erinrat, hurusom vid den lönereglering, som vid 1921 års riksdag vidtagits beträffande befattningshavare vid statsdepartement och centrala ämbetsverk, det stora flertalet av dåvarande andra gradens tjänstemän hänförts till lönegraden B 15 enligt det nya avlöningsreglementet.

Vid behörig hänsyn till de åligganden, som tillhörde de vid länsstyrelserna anställda länsassessorer, och de krav på skicklighet och arbetsförmåga, som ställdes på dem, hade kommittén emellertid ansett sig för dem böra föreslå placering i den nuvarande lönegraden B 16 (nyantagna lönegraden B 26).

I fråga om länsassessorernas placering å löneskalan hava länsstyrelserna allmänt uttalat, att nämnda befattningshavare bort placeras i högre lönegrad än den av kommittén föreslagna B 16. Vissa länsstyrelser hava sålunda ifrågasatt deras hänförande till nuvarande lönegraden B 17 (nya B 27) under det att andra icke ansett ens denna placering erbjuda tillräckliga löneför-

Yttranden i anledning av löneregleringskommitténs förslag beträffande länsassessorerna.

måner för här avsedda befattningshavare utan föreslagit dessas inordnande i lönegraden B 18 (nya B 28).

I detta sammanhang må ock omnämnas, att föreningen Sveriges länsassessorer, länsnotarier och länsbokhållare i en den 22 september 1923 till samtliga länsstyrelser avlåten skrivelse beträffande länsassessorerna påtykt, i första hand, att dessa måtte hänföras till lönegraden B 18 och alternativt, för den händelse nämnda önskemål icke låte sig genomföra, att de åtminstone icke måtte placeras lägre än i 17:e lönegraden. Till stöd för dessa yrkanden har föreningen åberopat bl. a., att länsassessorerna hade med hänsyn till arbetets art samt det därmed förenade ansvaret mera krävande tjänster än befattningshavarna i den forna andra normalgraden, vilket förhållande rättvisligen borde komma till uttryck vid förstnämnda tjänsters placering å löneskalan. Tillika har av föreningen framhållits, att länsassessorerna först vid framskriden ålder kunde hoppas på befordran till avdelningschefer, varjämte berörts den inkomst av sportler, som hittills uppburits av åtskilliga länsassessorer.

De sakkunniga.

Till belysande av frågan, huruvida den av kommittén föreslagna löneställningen för ifrågavarande tjänstemän finge anses riktigt avvägd eller om tilläventyrs de framkomna yrkandena rörande deras placering i en ännu högre lönegrad i någon mån borde vinna beaktande, hava de sakkunniga till en början erinrat om de kompetensfordringar, som gälla för här avsedda befattningar hos länsstyrelserna.

De sakkunniga hava i sådant avseende anfört följande.

Enligt kungörelsen den 14 december 1917 (nr 904) erfordras för att kunna uppföras på förslag till landssekreterar-, landskamrerar- eller länsassessorsbefattning eller utnämnas till länsnotarie eller länsbokhållare att hava avlagt examen, medförande behörighet till domarbefattning. I fråga om praktisk utbildning måste ock, såsom ofta framhållits, stora krav ställas på länsassessorerna med hänsyn till göromålens mångskiftande och krävande beskaffenhet. I sådant avseende torde särskilt böra erinras om den vidsträckt föredragningskyldighet, som åligger nämnda tjänstemän. Beträffande denna föredragningskyldighet hava närmare föreskrifter meddelats dels genom Kungl. Maj:ts brev den 31 december 1918 till länsstyrelserna i samtliga län, med undantag av Gotlands län, angående fördelning mellan avdelningschef i länsstyrelse och vederbörande länsassessor av den dem åliggande föredragningskyldighet m. m., och dels genom vissa specialbestämmelser, avseende särskilda län.

Enligt den genom Kungl. Maj:ts nyssnämnda brev fastställda fördelningsplanen har *länsassessor å landskansliet* bl. a. att bereda, föredraga och till expedition befordra ärenden angående böters förvandling, sammanläggning och verkställighet av straff utom så vitt rör uttagande av böter; angående dels tillsynen över kronohäkten samt stads- och häradsfångelser, häktades inställande till rannsakning eller förhör och deras förflyttning för sådant ändamål ävensom vad i övrigt länsstyrelsen å landskansliet åligger i avseende å fängvården inom länet, dels ock länsstyrelsens befattning med tillsynen över villkorligt frigivna; angående lösdrivares och alkoholisters behandling samt uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn; vidare åtskilliga ärenden rörande försvarsväsendet och därmed sammanhängande frågor; ärenden angående fattigvården inom länet; de till handels-

försäkrings- och föreningsregistren hörande ärenden, jordbrukskassors och centralkassors godkännande ävensom ärenden angående tillverkning, upplag och försäljning av explosiva ämnen och eldfarliga oljor, transport av explosiva ämnen samt tillverkning och försäljning av giftiga ämnen.

I några län har enligt nyssberörda fördelningsplan länsassessorerna en avsevärt vidsträcktare föredragningskyldighet än nu är sagt; i andra län åligger det en länsnotarie att i länsassessorernas ställe självständigt handhava beredning och föredragning m. m. utav vissa bland de här ovan nämnda ärendena.

Under den å landskansliet i Stockholms län anställda länsassessorernas föredragningskyldighet falla härjämte, enligt av Kungl. Maj:t den 31 maj 1918 meddelade särskilda föreskrifter, bl. a. ärenden angående exekutiv försäljning av fast egendom, angående fastighetsbildning i stad och stadsplaner samt fastställande av tomtindelningar, byggnadsordningar, brandordningar och hälsovårdsordningar samt föreskrifter enligt ordningsstadgan för rikets städer; angående allmänna vägar och skjutsväsendet; angående gästgiveri-, hotell- och pensionatsrörelse; angående taxor å hamnavgifter och grundpenningar samt kanal-, bro- och färjeavgifter med flera dylika avgifter.

Länsassessor å landskontor har, enligt Kungl. Maj:ts förberörda brev den 31 december 1918, att på liknande sätt bereda, föredraga och till expedition befordra ärenden angående inkvartering, förplägning, furagering och skjuts under trupperns tåg samt åtgärder för kronoeffektens förslande, där sådant skall ske medelst skjuts; angående jordavsöndring, avgäldssättning samt mantals fördelning; vissa ärenden angående mantalsskrivning samt prövning av besvär över kommunalutskylders debitering; ärenden angående arrende- och saluvärdering å kronans domäner, utarrendering av eller tillsyn över dessa domäner samt deras avyttring, utarrendering av prästerskapet eller kyrkor anslagen jord och om optionsrätt till sådant arrende samt frågor om bortförande av foder från viss fastighet; angående tvister i visst fall mellan församling och prästerskap rörande ecklesiastika boställens åbyggnad, tvister om, huru och till vilket belopp prästerskapets och kyrkobetjäningens samt folkskolelärares löningsrättigheter skola utgöras, ävensom angående kungsskjuts och i vissa fall kronoskjuts; vissa ärenden rörande dikning och annan avledning av vatten.

Föredragningen m. m. av vissa utav de sålunda angivna ärendena åligger emellertid i Malmöhus län en länsbokhållare.

I fråga om handläggningen utav de ärenden, som sålunda tillhöra länsassessorerna — respektive länsnotaries och länsbokhållares — föredragning, intager föredraganden en ställning inom länsstyrelsen, närmast motsvarande den, som tillkommer vederbörande avdelningschef beträffande de ärenden, vilka föredragas av denne. Även i avseende å ärendenas behandling i övrigt kan det sägas, att länsassessorerna, var inom sitt område, hava att fullgöra uppgifter, som i väsentliga delar likna avdelningsföreståndarnas. Däremot ingår ej till någon väsentlig del i deras arbete att biträda avdelningsföreståndarna med utredningar eller på annat sätt beträffande de ärenden, som tillhöra de senares föredragning, utan hava länsassessorerna huvudsakligen att ägna sig åt handläggningen av de grupper av ärenden, som av dem självständigt föredragas.

Beträffande möjligheterna till befordran kunna dessa enligt de sakkunnigas mening för länsassessorernas vidkommande icke anses så ogynnsamma, som från en del håll gjorts gällande. De sakkunniga hava rörande befördringsförhållandena för länsstyrelsernas manliga tjänstemän föranstaltat om

en utredning, avseende ordinarie befattningshavare under år 1924. Av denna utredning — som i huvudsak är grundad på uppgifter i 1924 års statskalender — framgår bl. a., att den genomsnittliga levnadsåldern utgjort: vid befordran till landssekreterare 46 år, till landskamrerare 45 år och till länsassessor 38 år. Härvid kan ock nämnas, att sammanlagda antalet landssekreterar- och landskamrerarbefattningar utgör 48, under det att antalet länsassessorstjänster uppgår till 46. I detta sammanhang må erinras, att statens besparingskommitté och de sakkunniga i infortrat gemensamt yttrande den 16 juni 1924 angående återbesättande av vissa befattningar vid länsstyrelserna icke funnit tillräckliga skäl föreligga att i fråga om antalet länsassessorer bryta den organisation, som genomfördes 1917 med två självständiga föredragande på varje avdelning inom vederbörande länsstyrelser.

Rörande länsassessorernas extra inkomster i tjänsten hava de sakkunniga framhållit, att dessa inkomster för ifrågavarande tjänstemän i allmänhet uppgått till väsentligt lägre belopp än för landssekreterare och landskamrerare. Härom hava de sakkunniga vidare yttrat sig på följande sätt.

I den egna tjänsten torde länsassessorernas extra inkomster huvudsakligen hava utgjorts av expeditionslösen. Beträffande sportlernas fördelning i de fall, då nämnda befattningshavare bestritt vikariat såsom landssekreterare eller landskamrerare, kan, enligt vad de sakkunniga inhämtat, någon för samtliga län likformig praxis icke anses rådande, men torde i de flesta fall avdelningsföreståndarna under semester eller liknande ledighet icke avstå någon väsentlig del av de med deras tjänster förenade extra inkomsterna.

I fråga om länsassessorernas inordnande i det nya lönesystemet hava de sakkunniga anfört följande.

Vid övervägande av samtliga de på frågan om länsassessorernas placering å löneskalan inverkan omständigheter hava de sakkunniga icke funnit sig böra biträda de framkomna yrkandena om deras hänförande till 18:e lönegraden. Den av löneregleringskommittén föreslagna placeringen i 16:e lönegraden har emellertid syns de sakkunniga väl låg med hänsyn såväl till de krav i fråga om formell och reell kompetens, vilka måste ställas på dessa befattningshavare, som ock till arten och omfattningen av de uppgifter, vilka åligga dem i deras egenskap av föredragande inom länsstyrelserna. De sakkunniga vilja därför för sin del föreslå, att befattningen länsassessor måtte hänföras till lönegraden B 17 i den allmänna löneplanen.

Departements-
chefen.

I likhet med de sakkunniga anser jag den av löneregleringskommittén föreslagna placeringen av länsassessorerna i den nuvarande lönegraden B 16 vara för låg. Då å andra sidan dessa befattningshavares ställning inom länsstyrelserna icke synes berättiga till deras hänförande till lönegraden B 18, som normalt utgör byrådirektörsgraden inom den allmänna civilförvaltningen, anser jag mig böra biträda de sakkunnigas förslag om länsassessorernas inordnande i den nuvarande lönegraden B 17, som efter ikraftträdandet av de senast beslutade ändringarna i avlöningsreglementet kommer att erhålla beteckningen B 27.

Ett av länsstyrelsen i Malmöhus län framställt, men av löneregleringskommittén avstyrkt förslag om inrättande av andre länsassessorstjänster anser jag under nuvarande förhållanden icke böra föranleda till någon åtgärd.

Löneregleringskommittén har i fråga om länsnotarierna och länsbokhållarna erinrat, hursom i den 1917 års riksdag förelagda planen till omorganisation och lönereglering för länsstyrelserna såsom ett betydelsefullt moment ingått, att förste länsnotarie- och förste länsbokhållarsysslorna skulle organisatoriskt ombildas till länsassessorstjänster med särskilda uppgifter.

*Länsnotarier
och läns-
bokhållare.*

*Löne-
reglerings-
kommittén.*

I sammanhang med sitt förslag härom hade vederbörande departementschef, enligt vad kommittén vidare erinrat, framhållit, att, enär de dåvarande förste länsnotarierna och förste länsbokhållarna redan vore fullt upptagna av dem då påvilande göromål, det vore uppenbart, att de även med den förändrade tjänsteställningen icke kunde övertaga en viktig del av avdelningschefernas arbetsbörda, utan att samtidigt någon del av deras eget dittillsvarande arbete skötes över på andra tjänstemän. Det låge då, enligt departementschefens mening, i sakens natur, att, om överflyttningen skulle kunna ske med bibehållen säkerhet för göromålens utförande på tillfredsställande sätt, dessa andra tjänstemän icke gärna kunde innehava lägre ställning eller kompetens än de tjänstemän, från vilka göromålen överflyttades. Därav hade departementschefen ansett böra bliva en följd, att de till assessorat ombildade 1:e länsnotarie- och 1:e länsbokhållartjänsterna ersattes på sådant sätt, att då befintliga 2:e länsnotarie- och 2:e länsbokhållartjänster förändrades till länsnotarie- och länsbokhållartjänster av första lönegraden och att ytterligare tjänster av sistnämnda slag inrättades, där då 2:e länsnotarier eller länsbokhållare icke funnes anställda.

Genom att 1:e länsnotarierna och länsbokhållarna överflyttades till assessorer samt på de därigenom lediga 1:e länsnotarie- och länsbokhållartjänsterna uppflyttades dåvarande 2:e eller extra länsnotarier och länsbokhållare skulle, enligt departementschefens mening, vederbörande tjänstemän komma att erhålla skälig förhöjning av sina löneförmåner, även om icke avlöningen för 1:e och 2:e länsnotarierna och länsbokhållarna ökades. Då emellertid ifrågasvarande tjänstemän därefter komme att kvarstå på sina tjänster längre tid än dittills, hade departementschefen förordnat, att länsnotarier och länsbokhållare i båda lönegraderna måtte tillerkännas ett tredje ålderstillägg å 500 kronor att utgå efter 15 års tjänstgöring. Likaså hade han hemställt, att länsnotarier och länsbokhållare i andra lönegraden i fråga om ortstillägg måtte likställas med länsnotarie och länsbokhållare i första lönegraden, då skäl syntes saknas att låta de förra, såsom dittills varit fallet, vara utan ortstillägg.

Beträffande länsnotariernas och länsbokhållarnas tjänsteåligganden har löneregleringskommittén anfört följande.

Enligt 45 § i ovanberörda instruktion av den 12 april 1918 åligger det *länsnotarie*

att, enligt de föreskrifter länsstyrelsen äger meddela, biträda vid de till landskansliet hörande göromålen, samt

att vid laga förfall för länsassessor å landskansliet eller, i fråga om Gotlands län, för landssekreteraren, där ej annorlunda förordnas, förrätta nämnda länsassessors eller, i fråga om Gotlands län, landssekreterarens tjänst.

Därjämte är länsnotarie pliktig att, där Kungl. Maj:t så förordnar, i stället för landssekreteraren eller länsassessor å landskansliet bereda, föredraga och till expedition befordra vissa grupper av ärenden.

Enligt 46 § åligger det *länsbokhållare*, enligt de föreskrifter länsstyrelsen äger meddela och i den mån länsstyrelsen icke annorlunda förordnar:

att verkställa den på landskontoret ankommande räkenskapsgranskning

och avgiva anmärkning eller annat yttrande, vartill granskningen må för-
anleda;

att författa räkenskaper och förslag, som skola uppgöras å landskontoret;
att verkställa eller övervaka den övriga bokföring, som äger rum å lands-
kontoret; samt

att i övrigt, såvitt de sålunda bestämda åligganden det medgiva, biträda
vid göromålen å landskontoret.

Länsbokhållare har vidare att vid laga förfall för länsassessor å lands-
kontoret eller, i fråga om Gotlands län, för landskamreraren, där annorlunda
icke förordnas, förrätta nämnde länsassessors eller, ifråga om Gotlands län,
landskamrerarens tjänst.

Därjämte är länsbokhållare pliktig att, där Kungl. Maj:t så förordnar, i
stället för landskamreraren eller länsassessor å landskontoret bereda, före-
draga och till expedition befordra vissa grupper av ärenden.

Löneregleringskommittén har vidare meddelat, att i en till kommittén
ingiven framställning påyrkats länsnotariernas och länsbokhållarnas likstäl-
lande med förste kanslissekreterarna i statsdepartementen, varigenom de skulle
komma att hänföras till den nuvarande lönegraden B 16 (nya B 26).

För egen del har kommittén uttalat sig på följande sätt angående läns-
notariernas och länsbokhållarnas placering i lönegrad.

Kommittén inser nogsamt vikten därav, att för behörigt fullgörande av
den mångfald uppgifter, som vila å länsstyrelserna, dessa även å länsnotarie-
och länsbokhållartjänsterna erhålla verkligt dugande och väl kvalificerade
personer och att fördenskull innehavarna av dessa tjänster beredas en för-
bättring i löneställning i förhållande till den nuvarande. Det synes kom-
mittén emellertid, att skäligen anspråk i nämnda hänseende böra anses till-
godosedda, om länsnotarier och länsbokhållare i nuvarande första eller
högsta lönegraden under beteckning länsnotarier och länsbokhållare av 1:a
klass placeras i lönegraden B 14 (nya B 22) samt länsnotarier och länsbok-
hållare i nuvarande andra eller lägsta lönegraden under beteckning läns-
notarier och länsbokhållare av 2:a klass i lönegraden B 13 (nya B 21) enligt
det nya avlöningsreglementet.

Yttranden
över löne-
regleringskom-
mitténs förslag
beträffande
länsnotarier
och
länsbokhållare.

Den löneställning, som sålunda av löneregleringskommittén tillämnats
dessa befattningshavare, har i de över förslaget avgivna yttrandena av ett
flertal *länsstyrelser* betecknats såsom allt för låg. Vissa länsstyrelser hava
emellertid ansett kommitténs förslag härutinnan kunna godtagas. *Statskon-
toret* har uttalat den uppfattningen, att skillnaden i avlöningsförmåner för,
å ena sidan, länsnotarier respektive länsbokhållare av 1:a klass och, å andra
sidan, dylika tjänstemän av 2:a klass enligt kommitténs förslag bleve allt
för obetydlig. Enligt ämbetsverkets mening kunde en placering av de lägre
tjänstekategorierna i lönegraden B 12 anses tillfyllest.

De
sakkunniga.

De sakkunniga hava meddelat, att föreningen Sveriges länsassessorer,
länsnotarier och länsbokhållare i skrivelse den 22 september 1923 framhållit,
att länsbokhållarna under alla förhållanden icke borde placeras lägre än
förste revisorerna i riksräkenskapsverket och länsnotarierna icke lägre än
de sekreterare vid kommunikationsverken, vilka hänförts till lönegraden
B 15. De göromål, som förrättades av länsnotarier och länsbokhållare utav
andra graden, skilde sig enligt föreningens uppfattning föga från dem, vilka
åläge de likabenämnda tjänstemännen av första graden. För den händelse

någon skillnad i avlöningen mellan de olika gradernas tjänstemän likväl ansåges böra bibehållas, har föreningen hemställt, att skillnaden i begynnelseavlöning i varje fall icke måtte sättas större än en löneklass. Skulle därvid befinnas erforderligt att inrätta lönegrader mellan nuvarande 15:e och 16:e eller mellan den 14:e och den 15:e, syntes detta kunna genomföras utan större svårighet.

Till utveckling av sin uppfattning rörande den erforderliga löneregleringen för länsnotarier och länsbokhållare hava de sakkunniga anfört följande.

De teoretiska kompetensfordringarna för länsnotarier och länsbokhållare äro desamma som för landssekreterare, landskamrerare och länsassessorer. För de förra grupperna föreligger alltså möjlighet till befordran inom länsstyrelserna. I regel torde ock sådan befordran kunna av dem påräknas, även om, såsom från personalhåll framhållits, länsnotarie- och länsbokhållartjänsterna — såväl som länsassessorstjänsterna — för vissa av dessa innehavare komma att bli sluttjänster. Enligt den i det föregående omnämnda utredningen rörande befordringsåldern för vissa av länsstyrelsernas tjänstemän har den genomsnittliga levnadsåldern för befordran till länsassessorstjänst utgjort 38 år, under det att befordran erhållits till länsnotariebefattning av respektive 1:a och 2:a lönegraderna vid en ålder av i medeltal 34 år och till länsbokhållartjänst av 1:a lönegraden vid 31 och av 2:a lönegraden vid 32 års ålder. Mot 46 länsassessorstjänster (varav enligt de för utredningen använda uppgifterna 8 voro vakanta eller uppehöllos på förordnande) svara tillhopa 61 länsnotarie- och länsbokhållartjänster (varav 3 länsnotarietjänster voro vakanta eller uppehöllos på förordnande). Befordringsutsikterna för befattningshavare inom länsnotarie- och länsbokhållargraderna måste därför enligt de sakkunnigas mening betecknas såsom relativt gynnsamma.

Beträffande extra inkomster i tjänsten, som må hava åtnjutits av andra befattningshavare vid länsstyrelserna än landssekreterare, landskamrerare och länsassessorer, hava direkta uppgifter icke inhämtats av löneregleringskommittén. Då dylika extra inkomster, där sådana förekommit, synas hava uppgått till i allmänhet ganska ringa belopp, hava ej heller de sakkunniga ansett sig böra infordra särskilda uppgifter i detta hänseende.

De sakkunniga vilja för sin del biträda löneregleringskommitténs förslag, i vad det avser att den nuvarande gruppindelningen av länsnotarie- och länsbokhållartjänsterna måtte bibehållas samt att de av kommittén såsom länsnotarie- respektive länsbokhållare av 2:a klass betecknade befattningshavarna måtte hänföras till lönegraden B 13. Vad åter beträffar dylika befattningshavare av 1:a klass, kan enligt de sakkunnigas mening tvekan råda, huruvida den av kommittén för dessa föreslagna placeringen i lönegraden B 14 till fullo motsvarar de viktiga arbetsuppgifter, delvis i ledareställning, som påvila den högre befattningsgruppen inom här ifrågakarande kategorier. Det torde kunna ifrågasättas, huruvida icke dessa tjänstemän mera äro att likställa med den till 15:e lönegraden inom den allmänna civilförvaltningen hänfödda befattningsgrupp, som utgöres av flertalet förutvarande andragsgradstjänstemän, samt motsvarande befattningshavare vid kommunikationsverken än med exempelvis registratorerna i statsdepartementen och den lägre revisorsgraden i riksräkenskapsverket. Genom den högre klassens inordnande i 15:e lönegraden och den lägres hänförelse till 13:e lönegraden skulle ock enligt de sakkunnigas mening åstadkommas ett lämpligare förhållande mellan avlöningarna för de båda klassernas tjänstemän än som erhöles genom kommitténs förslag att placera dessa i intill varandra liggande lönegrader. De

sakkunniga vilja därför föreslå, att länsnotarier och länsbokhållare av 1:a klass måtte placeras i lönegraden B 15 (nya B 24) samt länsnotarier och länsbokhållare av 2:a klass i lönegraden B 13 (nya B 21) enligt den allmänna löneplanen.

Departements-
chefen.

I likhet med löneregleringskommittén och de sakkunniga anser jag, att den nuvarande gruppindelningen av ifrågavarande befattningar bör bestå samt att den lägre av de båda grupperna — länsnotarier av 2:a klass och länsbokhållare av 2:a klass — bör hänföras till den nuvarande lönegraden B 13, eller, såsom den kommer att benämnas, B 21. Beträffande den högre gruppen, d. v. s. motsvarande befattningar av 1:a klass, synes mig vad de sakkunniga anfört icke utgöra tillräckligt skäl till ett frångående av löneregleringskommitténs förslag, enligt vilket befattningarna i fråga skulle hänföras till den nuvarande lönegraden B 14. Jag vill sålunda beträffande dessa befattningar förorda sistnämnda placering, motsvarande å den nyantagna löneplanen lönegraden B 22.

Landskans-
lister och
landskonto-
rister.

Lönereglerings-
kommittén.

Vid behandlingen av frågan om landskanslisternas och landskontoristernas löneplacering har löneregleringskommittén erinrat, hurusom enligt gällande instruktion dessa tjänstemän skola, de förra å landskanslien och de senare å landskontoren, deltaga i förekommande göromål efter vederbörande avdelningschefers föreskrifter.

I en från föreningen Sveriges landskanslister och landskontorister till kommittén ingiven skrivelse hade framhållits vissa synpunkter att tagas i beaktande vid behandlingen av förevarande löneregleringsärende, i vad ifrågavarande tjänstemän anginge. I sådant hänseende hade anförts, bland annat, följande.

Beträffande rekryteringen av landskanslist- och landskontoristtjänsterna erinrades, att visserligen dittills inga kompetensfordringar varit uppställda för befordran till dylik tjänst, men att numera icke torde antagas någon, som icke avlagt minst realskoleexamen. Ofta hade dessa tjänstemän avlagt mogenhetsexamen; det vore ej sällsynt att bland dem finna personer med juridisk examen. I de flesta fall skedde rekryteringen på det sätt, att landskanslister och landskontorister uttoges bland dem, som fått sin första utbildning å landsfiskals- eller häradsskrivar- (förut även kronfogde-) kontor.

I fråga om tiden, inom vilken befordran erhöles, erinrades, hurusom en granskning av statskalendern för år 1922 gäve vid handen, att medelåldern för de i densamma upptagna landskanslister och landskontorister vid utnämningen varit 30 år; de befunno sig i detta avseende, enligt petitionärernas förmenande, i en avgjort sämre ställning än exempelvis tjänstemännen vid kommunikationsverken.

Möjligheterna för befordran till annan tjänst, vilka redan före omorganisationen av fögderiförvaltningen varit tämligen små, hade efter densamma ytterligare försämrats. Med fog syntes kunna påstås, att landskanslist- och landskontoristtjänsterna allt mer och mer vore att betrakta som sluttjänster. I detta hänseende intoge tjänstemännen inom kommunikationsverken en vida fördelaktigare ställning.

Kraven på arbetsduglighet hade till följd av den oerhörda ökningen av länsstyrelsernas göromål blivit allt större. Under det att en icke obetydlig del av de göromål, som förut utfördes av de ordinarie landskanslisterna och landskontoristerna, numera överflyttats till de extra biträdena, hade de förra i stället fått övertaga en väsentlig del av det arbete, som förut utförts av

de inom länsstyrelserna anställda, juridiskt bildade tjänstemännen. Landskanslisters och landskontoristers arbete bestode i diariieföring samt uppsättande av skrivelser, enklare utlåtanden, utslag och resolutioner, verkställande av bötespåföring och bötesförvandling samt beredning av beskattningsärenden. Detta arbete förutsatte en icke ringa erfarenhet, omdömesförmåga och författningskänedom, egenskaper, som jämväl vore nödvändiga, då det gällde att lämna allmänheten de råd och upplysningar, på vilka densamma ansåge sig kunna göra anspråk. Härtill komme den förberedande granskningen och utredningen av sådana ärenden, som slutligen handlades av de överordnade tjänstemännen.

I fråga om extra inkomster erinrades, bland annat, att en stor del av landskanslisters och landskontoristers fullständigt saknade eller i ytterst ringa omfattning åtnjöt dylika inkomster, ofta av den anledningen att tjänstgöringen krävde deras tid i så stor utsträckning, att någon tid icke bleve övrig till extra förvärv, även om sådant stode till buds.

Komme arbetstiden att utsträckas till sju timmar per dag, borde hänsyn tagas jämväl därtill vid ifrågavarande tjänstemäns placering i lönegrad.

Med hänsyn till arten av arbetet ansåge petitionärerna landskanslisters och landskontoristers skäligen böra placeras i lägst 12:e (nya 20:e) lönegraden.

För egen del har löneregleringskommittén erinrat, hurusom vid framläggandet av det förslag till lönereglering för länsstyrelserna, som förelades 1917 års riksdag, vederbörande departementschef bland de tjänstemän inom andra verk, med vilka landskanslisters och landskontoristers närmast kunde böra jämföras, jämväl upptagit postexpeditörer och kontorsskrivare vid statens järnvägar.

Ifrågavarande tjänstemän vid kommunikationsverken hade, enligt vad kommittén framhållit, vid 1919 års lönereglering för sagda verk blivit placerade i lönegraden B 8, motsvarande lönegraden med samma benämning i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) för befattningshavare vid statsdepartement m. fl. verk.

Att placera landskanslisters och landskontoristers i högre lönegrad än den sist anförda hade kommittén icke ansett böra ifrågakomma utan hade det synts kommittén vara en skälig placering, om dessa tjänstemän hänfördes till lönegraden B 8 (nya B 15) enligt sistnämnda avlöningsreglemente.

Denna placering av landskanslisterna och landskontoristerna har i åtskilliga av de över löneregleringskommitténs förslag avgivna yttrandena ansetts för låg i förhållande till de arbetsuppgifter, som ålåg dessa befattningshavare. Av *länsstyrelserna* hava sålunda en del föreslagit befattningarnas hänförelse till 10:e (nya 17:e) lönegraden och andra deras inordnande i 9:e (nya 16:e) lönegraden. Tvänne länsstyrelser — i Malmöhus län samt i Göteborgs och Bohus län — hava ifrågasatt en uppdelning av landskanslist- och landskontoristbefattningarna i en högre och en lägre grad. Ett liknande förslag har framlagts av *statskontoret*.

De sakkunniga hava framhållit, att efter avgivandet av löneregleringskommitténs förslag från tjänstemännens sida framställt flera yrkanden om en förmånligare löneställning för ifrågavarande befattningshavare än den av kommittén förordade. I en skrivelse uti augusti 1923 till samtliga länsstyrelser hade sålunda föreningen Sveriges landskanslisters och landskonto-

Yttranden över löneregleringskommitténs förslag beträffande landskanslisters och landskontorister.

De sakkunniga.

risten uttalat sig för en sådan ändring i kommitténs förslag, att skillnaden enligt 1917 års reglering mellan lönerna (begynnelseavlöningen) för, å ena sidan, länsnotarier och länsbokhållare av andra lönegraden och, å andra sidan, landskanslist- och landskontorister komme att bibehållas oförändrad samt att landskanslist- och landskontorister icke under några förhållanden måtte placeras i lägre lönegrad än den 10:e i avd. B av löneplanen uti avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement m. fl. verk. Liknande yrkanden hade av samma förening framställts i skrivelse till Kungl. Maj:t den 7 december 1923. Vidare hade föreningen Sveriges länsassessorer, länsnotarier och länsbokhållare i framställning den 22 september 1923 anført, att det måste anses fullt befogat att för landskanslist- och landskontorister påkalla en gynnsammare placering å löneskalan än i lönegraden B 8.

Vid bedömandet av vilken löneställning, som finge anses skälig för ifrågasatt befattningshavare, borde enligt de sakkunnigas mening beaktas, att åt dem anförtratts flere uppgifter av relativt kvalificerad art, exempelvis handhavandet av en del speciella diarium hos länsstyrelserna. Detta innebure, förutom vanliga registreringsgöromål, även åtskillig saklig omvårdnad om de grupper av ärenden, som innefattades i respektive diarium, särskilt i fråga om dessas beredning och expedition.

För att kunna utnämnas till landskanslist eller landskontorist vore visserligen icke föreskriven någon särskild formell kompetens, vilket däremot vore fallet såväl i fråga om vissa befattningar inom 8:e lönegraden vid kommunikationsverken som ock beträffande de från och med den 1 januari 1923 till lönegraden B 9 vid den allmänna civilförvaltningen hänförliga kammar-skrivarna vid tullverket, med vilka senare de här avsedda tjänstemännen vid länsstyrelserna även blivit jämförda. I verkligheten torde numera inom åtskilliga länsstyrelser endast personer, som avlagt realskoleexamen, ifrågakomma till erhållande av landskanslist- respektive landskontoristbefattningar. Av dessa tjänsters innehavare krävdes emellertid framför allt ett stort mått av rutin och erfarenhet på de arbetsområden, inom vilka de hade att verka. Det vore därför av stor vikt icke blott att ifrågasatt befattningar rekryterades med därtill fullt lämpliga personer utan även att dessa funne det med sin fördel förenligt att kvarstanna i tjänst, så att staten komme att draga största möjliga nytta av dem. I detta sammanhang ville de sakkunniga erinra, att landskanslist- och landskontoristtjänsterna, såvitt anginge befattningar inom länsstyrelserna, i många fall vore att anse såsom sluttjänster, enär för de högre befattningarna inom länsstyrelserna stadgats särskilda kompetensvillkor.

De sakkunniga hava härefter uttalat sig på följande sätt.

I betraktande av nu anförda förhållanden hava de sakkunniga för sin del upptagit tanken på den av vissa myndigheter ifrågasatta uppdelningen av landskanslist- och landskontoristbefattningarna i en högre och en lägre grad. Till den förra skulle befördran ske efter ansökan i vanlig ordning, och bör givetvis tävlan om dylik högre befattning vara fri för tjänstemän såväl inom som utom den länsstyrelse, varest befattningen skall tillsättas. Det torde knappast behöva påpekas, att endast allmänna befördringsprinciper härvid böra tillämpas och att sålunda utnämning till den högre tjänsten icke bör betraktas såsom en närmast av tjänstealdern beroende avlöningsförhöjning inom de befattningsgrupper, om vilka här är fråga.

Vad beträffar det lämpliga förhållandet mellan antalet befattningar inom vardera av ifrågavarande landskanslist- och landskontoristgrader, vill det synas de sakkunniga, som om följande regler kunde anses innebära en för normala fall skälig avvägning härutinnan.

Vid landskansli eller landskontor, varest 6 eller 5 landskanslist-, respektive landskontoristbefattningar förekomma, torde 2 av dessa böra tillhöra den högre graden.

Vid landskansli eller landskontor, varest 4, 3 eller 2 landskanslist-, respektive landskontoristbefattningar förekomma, torde en av dessa böra tillhöra den högre graden.

Vid landskansli eller landskontor, varest allenast en landskanslist-, respektive landskontoristbefattning förekommer, torde denna böra tillhöra den lägre graden.

De olika befattningarna synas böra benämnas, de högre landskanslist av 1:a klass, respektive landskontorist av 1:a klass, och de lägre landskanslist av 2:a klass, respektive landskontorist av 2:a klass.

I fråga om dessa befattningars inordnande i den nya löneplanen vilja de sakkunniga erinra om den tidigare gjorda jämförelsen mellan, å ena sidan, landskanslister och landskontorister och, å andra sidan, postexpeditörer jämte vissa andra till 8:e manliga lönegraden vid kommunikationsverken hänfödda tjänstemän. Därest någon uppdelning i olika klasser av här omhandlade befattningar vid länsstyrelserna icke ansåges böra ifrågakomma, skulle, enligt de sakkunnigas mening, berörda jämförelse knappast numera kunna anses bindande i fråga om landskanslisternas och landskontoristernas placering i lönegrad enligt det nya lönesystemet. Atskilliga omständigheter torde nämligen under angivna förutsättning kunna anföras till stöd för att nämnda befattningar tilldelades en något högre löneställning än den, som tillkommer de ovanberörda tjänsterna vid kommunikationsverken. Bland annat lär befodringsåldern — d. v. s. den ålder, vid vilken befodran i allmänhet erhålles till ordinarie befattningar av här ifrågavarande slag — ställa sig avsevärt högre för landskanslister och landskontorister än för postexpeditörer m. fl. Av verkställd utredning rörande levnadsåldern vid befodran till innehavd befattning vid länsstyrelserna framgår, att sagda ålder utgjort i medeltal för landskanslister 29 år och för landskontorister 30 år. För postexpeditörer och med dessa likställda tjänstemän vid kommunikationsverken torde, såsom nämnts, befodringsåldern — om man bortser från det av depressionstiden framkallade avbrottet i rekryteringen av ordinarie personal — i allmänhet vara väsentligt lägre.

Det vill ock synas, att om samtliga landskanslist- och landskontoristbefattningar hänfördes till allenast en klass, de icke borde placeras i lägre lönegrad än den, i vilken bland annat kammarskrivarna vid tullverket blivt inordnade. I detta sammanhang kan erinras, att en del kammarskrivare genom en bestämelse i kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 368) beretts förmånen att under vissa omständigheter kunna komma i åtnjutande av lön enligt den löneklass, som är närmast högre än den för nämnda tjänstemän i allmänhet gällande högsta löneklassen.

Ett hänförande av samtliga landskanslister och landskontorister till lönegraden B 8 skulle ock kunna anses innebära en för dessa tjänster, betraktade såsom en enhetlig grupp, allt för låg lönenivå med hänsyn till den löneställning, vilken skulle komma att intagas av de närmast överordnade tjänstemännen inom länsstyrelserna.

För den händelse den av de sakkunniga ifrågasatta uppdelningen av här avsedda befattningar i en högre och en lägre klass vinner godkännande,

synes emellertid för den lägre av dessa en placering i lönegraden B 8 vara tillfyllest.

Vid avvägandet av den riktiga löneställningen för de till den högre klassen hänförliga befattningarna torde böra uppmärksammas, hurusom under hittillsvarande förhållanden ej sällan inträffar, att landskanslister och landskontorister vinna befordran till landsfiskalstjänster. Enligt vad som kunnat inhämtas av uppgifter i olika årgångar av statskalendern, hava sålunda av de till antalet 204 tjänstemän, vilka under åren 1917—1923 utnämnts till ordinarie landsfiskalstjänster, 51 vunnit sagda befordran från ordinarie landskanslist- eller landskontoristbefattning, varjämte ytterligare 2 omedelbart före befordringen innehåft anställning såsom tillförordnade landskanslister.

Även häradsrättskrivartjänsterna rekryteras i icke ringa utsträckning av personal vid länsstyrelserna inom här ifrågavarande eller närstående tjänstekategorier. Av uppgifter, erhållna på enahanda sätt som de nyss angivna, framgår sålunda, att utav de tillhopa 51 personer, som under åren 1917—1923 tillträtt ordinarie häradsrättskrivartjänster, 28 omedelbart före sagda utnämning innehåft tjänst såsom landskontorist, varförutom 1 omedelbart före sagda utnämning innehåft tjänst såsom länsassessor, 1 såsom landskanslist, 1 såsom tillförordnad landskontorist och 5 såsom länsbokhållare.

Enligt de sakkunnigas mening kan en placering av landskanslister och landskontorister av 1:a klass i lönegraden B 10 väl anses motsvara de arbetsuppgifter och den ställning i övrigt, som skulle tillkomma befattningshavarna inom ifrågavarande högre grupp. Denna placering torde ock få anses lämpligt avvägd med hänsyn därtill, att övergång från landskanslist-, respektive landskontoristtjänst till landsfiskalsbefattning även efter löneregleringens genomförande bör kunna ifrågakomma. I detta avseende torde här böra omförmålas, att de sakkunniga, som i enlighet med erhållet uppdrag inom kort torde komma att avgiva förslag till lönereglering för bland annat landsfiskalerna, hava för avsikt att i fråga om dessa föreslå en sådan löneställning, att utnämning till landsfiskalstjänst komme att även för de i lönegraden B 10 placerade tjänstemännen vid länsstyrelserna innebära befordran till högre tjänst.

Beträffande landskanslister och landskontorister föreslå de sakkunniga sålunda, att till lönegraden B 10 (nya B 17) måtte hänföras befattningarna landskanslist av 1:a klass och landskontorist av 1:a klass samt till lönegraden B 8 (nya B 15) befattningarna landskanslist av 2:a klass och landskontorist av 2:a klass.

Departements-
chefen.

Jag torde böra omnämna, att efter det de sakkunnigas utlåtande avgivits inkommit vissa framställningar, avseende landskanslisternas och landskontoristernas lönereglering. Sålunda har länsstyrelsen i Gotlands län i skrivelse till Kungl. Maj:t den 12 december 1924 hemställt, att, därest den av de sakkunniga föreslagna uppdelningen av landskanslist- och landskontoristbefattningarna i två grader vunne godkännande, landskanslister i sagda län måtte hänföras till den högre graden. I en till mig ingiven framställning av den 14 december 1924 har föreningen Sveriges landskanslister och landskontorister hemställt om min medverkan därtill att vid förestående lönereglering för befattningshavare vid länsstyrelserna antingen samtliga landskanslister och landskontorister — med bibehållande av förutvarande löneskillnad mellan å ena sidan dessa tjänstemän och å andra sidan länsnotarier och länsbokhållare av andra lönegraden samt under förutsättning att sistnämnda tjänstemän komme att placeras enligt de sak-

kunnigas förslag — måtte inordnas i lönegraden B 11 enligt avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement m. fl. verk eller, därest landskanslist- och landskontoristtjänsterna, såsom de sakkunniga föreslagit, bleve uppdelade i två klasser, 1:a klasstjänsterna måtte hänföras till lönegraden B 11 och 2:a klasstjänsterna till lönegraden B 10. För den händelse dessa önskemål icke skulle kunna tillgodoses, har föreningen alternativt föreslagit, att landskanslister och landskontorister av 1:a klass måtte placeras i lönegraden B 10 och landskanslister och landskontorister av 2:a klass i lönegraden B 9 med rätt för dem att efter 15 års ordinarie tjänstgöring uppflyttas i högsta löneklassen i respektive lönegraden B 11 och lönegraden B 10. Slutligen hava landskanslister och landskontorister i åtskilliga län i till Kungl. Maj:t ingivna framställningar anhållit, att i sammanhang med blivande lönereglering för länsstyrelserna måtte meddelas föreskrift av innehåll att för att kunna utnämnas till landskanslist eller landskontorist skulle erfordras att hava avlagt minst realskoleexamen eller innehava ett däremot svarande kunskapsmått.

Syftemålet med det av vissa myndigheter framställda och av de sakkunniga upptagna förslaget till uppdelning av landskanslist- och landskontoristbefattningarna i en högre och en lägre grad är givetvis att bereda tillfälle för de dugligaste tjänstemännen inom dessa kategorier att genom befordran inom det tjänsteområde de tillhöra komma i åtnjutande av bättre löneförmåner än som kunde beredas dem, därest befattningsgrupperna förbleve odelade. Ur administrativ synpunkt och med hänsyn till göromålens art torde däremot icke föreligga något särskilt behov av den föreslagna uppdelningen. Ett påvisbart sådant behov torde emellertid numera på alla områden få anses utgöra förutsättning för en ytterligare differentiering av tjänsterna inom den civila statsförvaltningen. Härtill kommer, att det starkt kan dragas i tvivelsmål, huruvida det angivna ändamålet skulle i avsedd utsträckning främjas genom den ifrågasatta uppdelningen. De högre befattningarna kunna nämligen icke reserveras uteslutande för landskanslister och landskontorister av den lägre graden, utan ligger det nära till hands att antaga, att vid den även av de sakkunniga förordade tillämpningen av allmänna befodringsprinciper företräde ej sällan kommer att givas åt sökande från andra områden. För de tjänstemän vid länsstyrelserna, om vilka nu är fråga, torde fördelen av en uppdelning sålunda bliva ganska ringa, under det att med anordningens genomförande skulle följa ökad risk för att vissa befattningar, tillhörande berörda tjänstegrupper, komme att rekryteras från utomstående håll. Jag anser mig på grund av vad nu anförts icke böra biträda förslaget om uppdelning av landskanslist- och landskontoristbefattningarna i två klasser, utan vill jag föreslå, att den nuvarande organisationen med allenast en klass bibehålles.

Ej heller anser jag skäl föreligga att tillmötesgå det från tjänstemannahåll framställda önskemålet om högre teoretiska kompetensfordringar för att kunna utnämnas till landskanslist eller landskontorist. De odelade befattningsgrupperna synas mig icke böra placeras högre å löneskalan än som av

löneregleringskommittén föreslagits, eller i nuvarande lönegraden B 8, motsvarande, enligt den nyantagna löneplanen, lönegraden B 15.

*Kvinnliga
biträden.
Löne-
reglerings-
kommittén.*

Löneregleringskommittén har framhållit, att vid de verk och myndigheter, å vilkas befattningshavare avlöningsreglementet för statsdepartement med flera verk vunnit tillämpning, förutvarande kvinnliga biträden av andra lönegraden i regel blivit hänförliga till lönegraden C 3 enligt nämnda reglemente under benämningen kanslibiträden och kvinnliga biträden av förutvarande första eller lägsta lönegraden till lönegraden C 2 under benämningen kontorsbiträden.

De kvinnliga biträden, som vid nämnda verk och myndigheter betecknades såsom »kanslibiträden», motsvarades vid riksbankens särskilda kontor och vid riksgäldskontoret av s. k. »kameralbiträden».

Kommittén hade ansett lämpligt, att vid länsstyrelserna med deras olika avdelningar, landskanslien och landskontoren, kvinnliga biträden, hänförliga till lönegraden C 3, betecknades såsom »kansli- eller kameralbiträden, kvinnliga».

Vidare har kommittén erinrat, att i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 funnes upptagen för kvinnliga tjänstemän en lägre lönegrad (C 1) än den lönegrad (C 2), till vilken hörde »kontorsbiträden, kvinnliga». Kommittén, som föreslagit inrättandet av denna lägsta avlöningsgrad i anslutning till direktiv av vederbörande departementschef, hade emellertid därvid uttalat, att i avseende å de dåvarande innehavarna av dittillsvarande första gradens skrivbiträdesbefattningar någon rubbning icke borde kunna ifrågasättas, utan syntes dem böra fortfarande tillerkännas de förmåner, som vore eller komme att bli förenade med denna eller däremot svarande grad. Kommittén hade emellertid hemställt om åtgärder för åstadkommande, efter utredning, av ledigblivande kvinnlig befattning av lönegraden C 2 ersättande med befattning av lönegraden C 1. Föreskrifter i sådant hänseende hade ock sedermera meddelats i Kungl. Maj:ts cirkulär den 31 december 1920 (nr 915).

Då kommittén nu upptog befintliga kvinnliga biträdesbefattningar av första lönegraden vid länsstyrelserna såsom kontorsbiträden, kvinnliga, hörande till lönegraden C 2 enligt avlöningsreglementet, förutsatte kommittén givetvis, att vid uppkommande vakanser komme att prövas, huruvida ej den lediga befattningen borde ersättas med befattning, hörande till lönegraden C 1.

*De
sakkunniga.*

I gemensamt yttrande den 16 juni 1924 angående återbesättande av vissa befattningar vid länsstyrelserna hava statens besparingskommitté och de sakkunniga erinrat, hurusom förslag tidigare väckts att i viss utsträckning utbyta landskanslist- och landskontoristtjänster mot befattningar, avsedda för kvinnliga innehavare, men hade kommittén och de sakkunniga ansett, att denna fråga för det dåvarande icke kunde slutligen avgöras. De sakkunniga hava i anslutning härtill förklarat sig endast vilja tillägga, att vid ett eventuellt dylikt utbyte det måhända kunde bli erforderligt att hos vissa länsstyrelser inrätta en eller annan kvinnlig befattning inom högre lönegrad än C 3, exempelvis C 5, för övertagande, från de tidigare manliga tjänsterna, av vissa mera kvalificerade göromål. Då emellertid frågan om ett definitivt ordnande av de kvinnliga befattningshavarnas löneförhållanden i samband med deras likställande med manliga tjänstemän beträffande tillträde till olika befattningar m. m. vore föremål för utredning inom vederbörande

departement, hade de sakkunniga icke ansett sig böra närmare ingå på det nu berörda spörsmålet.

I anslutning till det av löneregreringskommittén gjorda uttalandet angående utbyte, vid uppkommande vakanser, av befattningar vid länsstyrelserna inom lönegraden C 2 mot sådana inom lönegraden C 1 hava de sakkunniga såsom sin mening framhållit, att särskilt i län, varest kvinnliga biträden i något större antal finnes anställda, det torde böra tagas under överbägande, huruvida icke genom förändrad arbetsfördelning eller på annat sätt vissa av biträdesbefattningarna kunde avses allenast för de arbetsuppgifter, som ansetts böra tillkomma tjänst inom lönegraden C 1. På grund av bestämmelserna i kungörelsen den 20 oktober 1922 (nr 499) torde i varje fall frågan om återbesättandet av ledigblivande kvinnliga biträdesbefattningar vid länsstyrelserna komma under Kungl. Maj:ts prövning.

I detta sammanhang hava de sakkunniga erinrat, hurusom riksdagen genom skrivelse den 25 februari 1922 (nr 35), i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående införande av kvinnliga befattningar inom den nya lägsta lönegraden, bland annat bemyndigat Kungl. Maj:t att, utan riksdagens hörande i varje särskilt fall, besluta, att ledigbliven befattning av andra lönegraden i avdelningen C av den i 9 § avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, intagna löneplan skall, där sådant finnes av omständigheterna påkallat, utbytas mot befattning av första lönegraden i nämnda avdelning av löneplanen, ävensom vidtagna de ändringar i den vid omförmälda avlöningsreglemente fogade tjänsteförteckning, som föranledes av sådant utbyte.

I och med det att berörda avlöningsreglemente vunne tillämpning i fråga om tjänstemän vid länsstyrelserna finge enligt de sakkunnigas mening det av riksdagen sålunda lämnade bemyndigandet anses omfatta jämväl motsvarande befattningshavare vid nämnda styrelser.

Mot löneregreringskommitténs förslag att tills vidare upptaga de kvinnliga biträdesbefattningarna hos länsstyrelserna inom lönegraderna C 3 och C 2 hade de sakkunniga icke funnit anledning till erinran. Med hänsyn till vad av dem tidigare anförts syntes emellertid i tjänsteförteckningen för länsstyrelserna böra införas jämväl kvinnliga skrivbiträdesbefattningar i lönegraden C 1.

Enligt de av innevarande års riksdag beslutade ändringarna i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, har den nuvarande kvinnliga befattningen skrivbiträde, i lönegraden C 1, inordnats i lönegraden B 2. Befattningen kontorsbiträde (nu i lönegraden C 2) har hänförs till lönegraden B 4 och befattningen kanslibiträde (nu i lönegraden C 3) till lönegraden B 7. Den nuvarande kvinnliga befattningen kontorsskrivare (i lönegraden C 5) har under förändrad benämning, kansliskrivare, hänförs till lönegraden B 11.

På de skäl, som angivits av löneregreringskommittén och de sakkunniga, anser jag, att de vid länsstyrelserna anställda kvinnliga biträdena böra vid löneregreringen hänföras, de till den högre graden hörande, till lönegraden B 7, under benämningen *kansli- eller kameratealbiträden*, och de till den lägre graden hörande, till lönegraden B 4, under benämningen *kontorsbiträden*. För möjliggörande, i enlighet med vad kommittén och de sakkunniga utvecklat,

Departements-
chefen.

av vissa befattningars omreglering synes därjämte i tjänsteförteckningen för länsstyrelserna böra införas befattningen *skrivbiträde*, i lönegraden B 2. Där emot anser jag, att med frågan om upptagande för länsstyrelsernas del av en befattning i lönegraden B 11, motsvarande kansliskrivarna, bör tillsvidare anstå.

Vaktmästare
(expeditions-
vakter och
förste expedi-
tionsvakter).
Lönereglerings-
kommittén.

Enligt löneregleringskommitténs förslag skulle vaktmästare hos länsstyrelserna, liksom fallet vore beträffande vaktmästare i allmänhet vid centrala ämbetsverk, under benämningen expeditionsvakter hänföras till lönegraden B 1 (nya B 5) i den allmänna löneplanen. Kommittén, som icke ansett sig kunna tillstyrka bifall till en av statens vaktmästares förening gjord hemställan därom, att i de fall, då minst två vaktmästare vore anställda hos länsstyrelse, den ena av dem skulle vara förste vaktmästare och åtnjuta därmed förenade förmåner, har emellertid i detta sammanhang erinrat om innehållet i 10 § av kungörelsen den 31 december 1921 (nr 753) med tilläggsbestämmelser till avlöningsreglementet. Enligt nämnda författningsrum gällde, att, därest åt expeditionsvakt eller förste expeditionsvakt såsom bostad anvisats lägenhet i samband med ämbetslokalen, han skulle hava skyldighet att å tider, då arbete i ämbetslokalen ej påginge, hava tillsyn över lokalen samt att, i den mån det ej ålåg honom att själv verkställa eldning, städning och rengöring däri, övervaka, att dessa bestyr verkställdes i behörig ordning och med iakttagande av nödig varsamhet, ävensom att, enligt vederbörande myndighets bestämmande, utföra eller ombesörja andra bestyr med avseende å lokalen. Därest ifrågavarande åligganden vore av större omfattning och så av verkets styrelse prövades skäligt, kunde ersättning jämlikt 31 § i avlöningsreglementet utgå med belopp, som av verksstyrelsen fastställdes, dock högst med 300 kronor för år räknat.

Löneregleringskommittén hade ansett, att, för den händelse åliggande av nämnda slag uppdroges åt expeditionsvakt, som ej fått sig såsom bostad anvisad lägenhet i samband med arbetslokalen, möjlighet torde finnas att, om så prövades skäligt, bereda honom särskild ersättning jämlikt nyssberörda paragraf i avlöningsreglementet.

Yttranden över
lönereglerings-
kommitténs
förslag i fråga
om vakt-
mästarna.

Kommitténs förslag i fråga om vaktmästarna har av vissa *länsstyrelser* biträttats, varvid i en del fall framhållits, att anledning ej förefunnes att göra skillnad mellan de båda vaktmästare — en å landskansliet och en å landskontoret — som funnes anställda hos vederbörande länsstyrelse. Andra länsstyrelser hava däremot i de avgivna yttrandena uttalat sig till förmån för ett av statens vaktmästares förening framställt yrkande, att en av de vid varje länsstyrelse anställda vaktmästarna måtte, under benämningen förste expeditionsvakt, placeras i lönegraden B 3 (nya B 7). Härvid har särskilt framhållits önskvärdheten av att någon befordringsmöjlighet bereddades de tjänstemän, om vilka nu är fråga.

De sakkunniga.

De sakkunniga hava meddelat, att de i denna fråga haft muntliga överläggningar med representanter för statens vaktmästares förening och därvid bl. a. inhämtat, att uppdrag, som avsåges i 10 § av kungörelsen den 31 december 1921 (nr 753), stundom tilldelats även förste expeditionsvakter inom

den allmänna civilförvaltningen, varför jämställdhet med dessa tjänstemän icke skulle ernås genom den av löneregreringskommittén ifrågasatta anordningen att expeditionsvakter inom lönegraden B 1 vid länsstyrelserna i förekommande fall skulle kunna komma i åtnjutande av särskild ersättning enligt nämnda författningsrum.

De sakkunniga hava vidare anfört följande.

I detta sammanhang torde ock kunna erinras, att i fråga om befordringsmöjligheterna för tjänstemän inom vaktmästargraden länsstyrelserna i jämförelse med flertalet övriga förvaltningsområden intaga en undantagsställning så till vida, som nämnda tjänstemän vid länsstyrelserna i regel icke kunna vinna befordran till högre befattningar därstädes, under det att motsvarande tjänstemän inom andra förvaltningsgrenar — åtminstone sådana, där lokalförvaltningar med betydande personalbestånd förekomma — i en del fall kunna påräkna befordran, för den händelse de göra sig förtjänta därav.

Det vill synas de sakkunniga, som om det föreläge fog för yrkandet, att en av de vid varje länsstyrelse för vaktmästargöromål anställda ordinarie tjänstemännen måtte tilldelas ställningen av förste expeditionsvakt och såsom sådan hänföras till lönegraden B 3. De sakkunniga vilja dock härvid framhålla, att vid tillsättandet av dessa högre tjänster icke bör förfaras på sådant sätt, att till dylik befattning städse befordras expeditionsvakt vid den länsstyrelse, där den högre tjänsten är ledig utan torde rekryteringen till sistnämnda tjänst, på sätt vid befordringar i allmänhet äger rum, böra verkställas efter urval mellan därför meriterade och lämpliga befattningshavare vid olika länsstyrelser eller från andra områden.

Enligt de sakkunnigas förslag bör sålunda i tjänsteförteckningen för länsstyrelserna upptagas befattningarna förste expeditionsvakt i lönegraden B 3 (nya B 7) och expeditionsvakt i lönegraden B 1 (nya B 5).

I likhet med de sakkunniga anser jag, att i tjänsteförteckningen för länsstyrelserna böra upptagas befattningarna expeditionsvakt i den nya lönegraden B 5, motsvarande den nuvarande lönegraden B 1, samt förste expeditionsvakt i den nya lönegraden B 7, motsvarande den nuvarande lönegraden B 3. Vad angår fördelningen av här avsedda befattningar på de båda graderna, synes mig intet vara att erinra mot vad de sakkunniga härutinnan föreslagit.

Departements-
chefen.

Löneregreringskommittén har erinrat därom, att i 3 § 1 mom. i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) föreskrivits, att med ordinarie befattning icke må förenas annan tjänst å rikets eller riksdagens stat, ej heller, utan att sådant medgivits genom beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen, å kommuns stat.

Vidare hade i de genom kungörelsen den 31 maj 1878 meddelade avlöningsvillkor för flertalet slag av befattningar vid landsstaten stadgats, att — med visst undantag vid övergång till ny lönereglering — med ämbete eller tjänst vid landsstaten icke finge förenas annan tjänst på rikets eller riksdagens stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den funnes icke vara hinderlig för fullgörande av tjänstgöringen vid landsstaten, samt att landssekreterare och landskamrerare icke heller finge mottaga befattning på kommuns stat.

Enligt de vid 1908 års riksdag godkända avlöningsvillkor för tjänstemän

Särskilda
avlönings-
bestäm-
melser m. m.

Förening av
tjänster.
Löneregle-
rings-
kommittén.

och betjante vid länsstyrelserna finge med ordinarie befattning icke förenas annan tjänst å rikets eller riksdagens stat och med landssekreterar- eller landskamrerartjänst ej heller befattning å kommuns stat.

I de vid 1917 års riksdag antagna avlöningsvillkoren för ordinarie befattningshavare vid landsstaten hade, i vad länsstyrelserna anginge, förbudet att innehava befattning å kommuns stat utsträckts även till de nyinrättade länsassessorsbefattningarna.

Kommittén hade icke ansett sig böra föreslå, att, vid det nya avlönings-systemets tillämpning å befattningshavare vid länsstyrelserna, möjlighet betoges innehavare av annan tjänst än landssekreterare, landskamrerare och länsassessorer att kunna få med sin tjänst förena tjänst å kommuns stat. Enligt kommitténs mening borde emellertid i anslutning till ovanberörda stadgande i 3 § 1 mom. i avlöningsreglementet särskilt medgivande i sådant hänseende meddelas genom beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen. Kommittén ville härvid erinra, att i allt fall, jämlikt bestämmelserna i 2 mom. av 3 §, tillstånd att tillvidare förena kommunal tjänst med befattning av ifrågavarande slag hos länsstyrelse skulle kunna meddelas endast för så vitt vederbörande länsstyrelse prövade den kommunala tjänsten icke inverka hinderligt för utövande av statstjänsten.

Förflyttnings-
skyldighet.
De sakkun-
niga.

De sakkunniga hava framhållit, hurusom tillämpningen i fråga om länsstyrelsernas tjänstemän av bestämmelserna i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, skulle för de förstnämnda medföra en utsträckt skyldighet att underkasta sig förflyttning i tjänsten. Detta förhållande hade visserligen icke berörts av löneregleringskommittén, men då åtskilliga länsstyrelser i de över kommitténs förslag avgivna utlåtandena motsatt sig en dylik utsträckning av berörda skyldighet, hade de sakkunniga ansett sig böra upptaga spørsmålet till behandling.

Härvid hava de sakkunniga uttalat sig på följande sätt:

Uti kungörelsen den 14 juni 1917 (nr 472) hava meddelats villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från 1918 års början fastställda avlöningsförmånerna för landsstaten. Med bortseende från en jämlikt beslut av 1919 års riksdag numera upphävd bestämmelse rörande befattningshavare vid länsstyrelsen i Stockholms län gäller enligt nämnda kungörelse i fråga om de befattningshavare, vilkas löneförhållanden äro föremål för behandling i detta utlåtande, bl. a.

att innehavare av ordinarie befattning skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet, jämkning i åligganden samt reglering av tjänstgöringsområde, som kan varda föreskriven, ävensom vara pliktig, därest förändrad organisation av tjänster eller tjänstedistrikt inom landsstaten beslutas, att, med bibehållande av den avlöning å stat han innehar och mot ersättning i förekommande fall för flyttningskostnad, inträda i den nya tjänsteställning i landsstaten, varom Kungl. Maj:t förordnar; samt

att innehavare av ordinarie befattning skall — likaledes med bibehållande av den avlöning å stat han innehar och mot ersättning i förekommande fall för flyttningskostnad — vara pliktig att, därest vissa landsstaten tillhörande göromål överflyttas till annan del av statsförvaltningen, efter Kungl. Maj:ts förordnande tjänstgöra å befattning, till vilken dessa göromål helt eller delvis överflyttats.

Beträffande de befattningshavare, å vilka avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) är tillämpligt, hava bestämmelser rörande nu omhandlade skyldigheter meddelats i 13 § 1—3 mom. av sagda reglemente.

Efter att hava erinrat om avfattningen av sistberörda bestämmelser hava de sakkunniga vidare anfört följande.

De länsstyrelser, som i sina yttranden berört frågan om förflyttningsskyldigheten, hava samtliga ansett, att de nu för länsstyrelserna härutinnan gällande bestämmelserna icke böra utsträckas till överensstämmelse med vad som sålunda föreskrivits för de nyreglerade verken inom den allmänna civilförvaltningen. Från vissa håll har härvid anförts, att redan de nuvarande bestämmelserna erbjöde en fullt betryggande möjlighet att vid omregleringar inom landsstaten på lämpliga poster placera innehavare av befattningar, vilka ansåges böra indragas. I övrigt hava de länsstyrelser, som lämnat motivering för sin ståndpunkt i förevarande avseende, huvudsakligen framhållit, att en utsträckning av den nuvarande skyldigheten för länsstyrelsernas tjänstemän att låta förflytta sig till annan befattning skulle för dem innebära en olägenhet, som, vid tillämpning i övrigt av de utav löneregleringskommittén föreslagna avlöningsbestämmelserna, i vissa fall skulle verka orättvist eller ekonomiskt betungande.

Enligt de sakkunnigas mening kunna de invändningar, som anförts mot en tillämpning jämväl i fråga om länsstyrelsernas tjänstemän av sådana föreskrifter om förflyttningsskyldighet, som i det nya avlöningsreglementet äro meddelade beträffande tjänstemän, vilka ej tillhöra den centrala statsförvaltningen, icke tillmätas avgörande betydelse. Liknande erinringar förekommo på sin tid, då fråga senast förelåg om bestämmande av den omfattning, i vilken tjänstemännen vid den allmänna civilförvaltningen skulle vara underkastade skyldigheten att låta förflytta sig till annan befattning m. m. Det må för övrigt i detta sammanhang framhållas, att vid *befordringar* inom landsstaten i stor utsträckning förekommit, att befattningshavare övergått från ett län till annat sådant. Likaså hava tjänstemän vid länsstyrelserna i åtskilliga fall vunnit befordran till poster inom den centrala statsförvaltningen, varjämte stundom tjänstemän inom den senare befordrats till befattningar vid länsstyrelserna. Härav torde bl. a. framgå, att det icke kan anses olämpligt eller överflödigt att öppna möjlighet jämväl till *förflyttningar* av länsstyrelsernas tjänstemän i en omfattning, som närmare än de för ifrågavarande befattningshavare nu gällande reglerna motsvarar de för nyreglerade tjänster härutinnan meddelade föreskrifterna.

Den bestämmelse i det nya avlöningsreglementet, som här skulle ifrågakomma att tillämpas, återfinnes i 3 mom. av 13 §. Då emellertid någon tvekan synes kunna råda om vad i detta sammanhang rätteligen bör förstås med *det verk vederbörande tjänsteman tillhör eller varunder han lyder*, torde en förtydligande föreskrift härutinnan vara av nöden.

I fråga om innebörden av den erforderliga föreskriften hade de sakkunniga varit av olika mening, i det att den ene av dem, landshövdingen *Sahlin*, vid det förhållande, att i 13 § 3 mom. 2 punkten full flyttningsskyldighet vore stadgad för det fall, att göromålen överflyttas till annat verk, ansett att den i 1 punkten av 3 mom. stadgade flyttningsskyldigheten skäligen borde begränsas att avse överflyttning till annan tjänst vid den egna länsstyrelsen eller vid fögderiförvaltningen inom det egna länet.

Den andre sakkunnige, generaldirektören *Eriesson* hade däremot ansett bestämmelsen böra erhålla sådan avfattning, att förflyttning skulle även i fall, då den i 3 mom. 2 punkten angivna förutsättningen ej föreläge, kunna ske till annan tjänst vid landsstaten i allmänhet, utan begränsning till det egna länet.

De sakkunniga hava vidare anført, att tjänsteman vid statsdepartement eller centralt ämbetsverk icke enligt avlöningsreglementet eller annan författning torde vara skyldig att låta förflytta sig till tjänst vid länsstyrelse. Vid sådant förhållande syntes icke för närvarande föreligga skäl att stadga skyldighet för befattningshavare vid länsstyrelse att vara underkastad förflyttning till tjänst vid statsdepartement eller centralt ämbetsverk. Därest det emellertid skulle befinnas lämpligt att i anledning av vad sålunda antytts ytterligare utsträcka förflyttningsskyldigheten för befattningshavare inom olika förvaltningsområden, borde enligt de sakkunnigas mening full reciprocitet härutinnan bliva gällande mellan, å ena sidan, statsdepartement och centrala ämbetsverk och, å andra sidan, länsstyrelserna.

Vad anginge avlöningsförmånerna vid förflyttning till annan tjänst, ansåge de sakkunniga, att de i 13 § av avlöningsreglementet givna föreskrifterna borde i fråga om landsssekreterare och landskamrerare fullständigas med särskilda bestämmelser, avseende den avlöningsförstärkning och det särskilda personliga lönetillägg, som för dem föreslagits. Sistnämnda tillägg vore avsett att minskas — förutom genom successiv avskrivning under nio år — även i den mån tjänstemannens avlöning å ny stat ökades. Då landsssekreterare eller landskamrerare efter egen ansökan förflyttades till tjänst inom samma eller lägre lönegrad, borde, oavsett huruvida den nya stationeringsorten tillhörde samma ortsgrupp som den gamla eller icke, den förflyttade frånträda den med den gamla tjänsten förenade avlöningsförstärkningen och, i förekommande fall, i stället tillträda den förmån av detta slag, som kunde vara förenad med den nya befattningen. Det personliga lönetillägget syntes i sådant fall böra bortfalla. Detsamma borde gälla, då förflyttningen skedde utan tjänstemannens egen ansökan, på grund av något hans förfarande i tjänsten (eget förvållande). Därest åter tjänstemannen tvångsvis förflyttats, utan att förflyttningen föranletts av något hans eget förvållande, borde den förflyttade — likaledes oberoende av till vilka ortsgrupper respektive stationeringsorter hänförts — bibehållas vid den avlöningsförstärkning och, i förekommande fall, den rätt till personligt lönetillägg, som han i den tidigare tjänsten ägt åtnjuta.

Departements-
chefen.

I likhet med de sakkunniga anser jag, att med annan tjänst vid länsstyrelse än landsssekreterar-, landskamrerar- eller länsassessorstjänst bör kunna få förenas tjänst å kommuns stat, under förutsättning att vederbörande myndighet — som i dylikt fall torde vara länsstyrelsen — efter prövning att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för utövande av statstjänsten, finner uppdraget eller befattningen kunna få mottagas och tills vidare bibehållas.

Beträffande förflyttningsskyldigheten anser jag mig böra biträda den uppfattning, som uttalats av generaldirektören Ericsson. Jag anser sålunda, att — i fråga om såväl landshövdingarna som övriga befattningshavare vid länsstyrelserna — vid tillämpning av de i 13 § 3 mom. 1 punkten i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) givna bestämmelserna om tjänstemans förflyttningsskyldighet bör med uttrycket »det verk, han tillhör eller varunder han lyder» förstås landsstaten i allmänhet, utan begränsning till det egna länet.

Övergångs-
lön.

Den anordning med s. k. övergångslön, som vid nyreglerade verk föranletts av övergången till efterskottsutbetalning av hela lönen, torde givetvis böra tillämpas även vid löneregleringen för länsstyrelsernas tjänstemän.

Frågan om löneförmånerna för den icke-ordinarie personalen hos länsstyrelserna — i vilken fråga löneregleringskommittén icke framlagt något förslag eller gjort något eget uttalande — har berörts i flera av de i ärendet avgivna yttrandena. Därvid har i vissa fall förordats bibehållande i huvudsak av nu gällande bestämmelser rörande avlöning till ifrågavarande icke-ordinarie personal.

Icke-ordinarie personal.

Statskontoret, som utförligare yttrat sig i denna fråga, har funnit det självfallet, att lönerna till den vid länsstyrelserna anställda icke-ordinarie personalen borde regleras efter enahanda grunder, som gällde för dylik personal vid verk, för vilka avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) redan vunnit tillämpning.

Statskontoret.

De sakkunniga hava beträffande detta spörsmål erinrat, att någon egentlig utredning rörande behovet utav icke-ordinarie personal hos länsstyrelserna samt dennas hänförande till olika tjänstekategorier icke förebragts i de till de sakkunniga överlämnade handlingarna. I ärendets dåvarande läge hade de sakkunniga ej heller för egen del ansett sig böra inhämta de uppgifter och yttranden, som vore erforderliga för att frågan om sagda personals löneförhållanden skulle kunna fullständigt överblickas. För en närmare utredning härutinnan syntes vederbörande länsstyrelser i sinom tid böra inkomma med de framställningar i ämnet, som förhållandena inom varje särskilt län kunde anses påkalla.

De sakkunniga.

De sakkunniga ville dock framhålla, att de i likhet med statskontoret ansåge det självfallet, att de i kungörelsen den 31 december 1921 (nr 778) meddelade avlöningsbestämmelserna för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, borde komma till användning jämväl beträffande den icke-ordinarie personalen vid länsstyrelserna. Emellertid ansåge sig de sakkunniga böra erinra, hurusom i det av särskild sakkunnig inom finansdepartementet den 8 november 1923 avgivna yttrandet och förslaget i fråga om revision av gällande avlöningsbestämmelser för statsdepartement m. fl. verk förutsatts, att i sinom tid skulle utfärdas en ny författning med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid de verk, varå allmänna avlöningsreglementet skulle från och med den 1 januari 1925 bliva tillämpligt.

Den sålunda ifrågasatta nya författningen borde, då densamma komme till stånd, enligt de sakkunnigas mening avse jämväl den icke-ordinarie personalen vid länsstyrelserna.

I likhet med statskontoret och de sakkunniga anser jag, att lönerna till den vid länsstyrelserna anställda icke-ordinarie personalen böra regleras efter i huvudsak enahanda grunder, som gälla för dylik personal vid verk, beträffande vilka avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) vunnit tillämpning. Såsom de sakkunniga framhållit, lär emellertid härutinnan erfordras närmare utredning, varför länsstyrelserna i sinom tid torde böra anbefallas att inkomma med framställningar i ämnet. Rörande det belopp, vilket, såvitt för närvarande kan bedömas, skulle vara erforderligt till avlöning av nyss-

Departementschefen.

nämnda personal enligt sagda grunder, torde jag få avgiva förslag i det följande.

Kostnads-
beräkning
och stater.

I nu gällande riksstat är under femte huvudtiteln, avdelningen landsstaten, uppfört ett ordinarie bestämt anslag till tjänstemän och betjante vid länsstyrelserna, från vilket anslag enligt gällande avlöningsstat för landsstaten utom beträffande landshövdingarna bestridas avlöningar — fränsett ålderstillägg — till ordinarie befattningshavare hos länsstyrelserna. Från det under samma avdelning upptagna ordinarie bestämda anslaget till landshövdingarna utgå avlöningarna till dessa befattningshavare.

Anslag till
landshöv-
dingar och
befattnings-
havare vid
läns-
styrelserna.

Den nu tillämnade löneregleringen för landshövdingarna och befattningshavare vid länsstyrelserna torde böra medföra, att avlöningskostnaderna för nämnda två grupper av befattningshavare sammanföras i ett anslag. Ifrågasvarande anslag torde under avdelningen överståthållarämbetet och landsstaten böra uppföras såsom ett ordinarie förslagsanslag, benämnt *landshövdingar och befattningshavare vid länsstyrelserna*. I detsamma torde böra ingå dels den tidigare nämnda anslagsposten till landshövdingarna 540,000 kronor, dels vederbörliga anslagsposter till avlöningar till ordinarie befattningshavare vid länsstyrelserna, vikariatersättningar, avlöningsförstärkning till landssekreterare och landskamrerare, personligt lönetillägg till landssekreterare och landskamrerare samt övergångslön — för vilka anslagsposter jag kommer att här nedan redogöra — och dels slutligen, av skäl, som skola i det följande utvecklas, vissa anslagsposter till icke-ordinarie befattningshavare m. m. samt till sakkunniga till biträde vid utredningar m. m.

Den av löneregleringskommittén föreslagna ordinarie staten för befattningshavare vid länsstyrelserna slutar på ett belopp av 2,611,379 kronor, därav avlöningar till ordinarie tjänstemän 2,561,379 kronor och vikariatersättningar 50,000 kronor. En placering, på sätt jag förordat, av länsassessorerna i nuvarande lönegraden B 17 (nya B 27) i stället för den av kommittén föreslagna lönegraden B 16 (nya B 26) samt av vissa vaktmästare (förste expeditionsvakter) i nuvarande lönegraden B 3 (nya B 7) i stället för, enligt kommitténs förslag, lönegraden B 1 (nya B 5) medför en kostnadsökning i förhållande till vad kommittén beräknat av respektive c:a 22,080 kronor och 7,200 kronor, tillhopa 29,280 kronor. Anslagsposten avlöningar till ordinarie befattningshavare bör sålunda angivas till 2,590,659 kronor, eller i runt tal 2,590,700 kronor. Från denna anslagspost skulle då givetvis även bestridas de i lönerna ingående belopp, som motsvara ålderstillägg. För vikariatersättningar torde böra upptagas förslagsvis 50,000 kronor. Härtill kommer kostnaden för den föreslagna fasta avlöningsförstärkningen till länsstyrelsernas avdelningschefer, vilken torde kunna approximativt angivas till 124,000 kronor. För den s. k. övergångslönen torde böra beräknas ett belopp av 110,000 kronor (engångsutgift) och för det personliga lönetillägget till samma befattningshavare ett belopp av 260,000 kronor. Sistnämnda post kommer, såsom tidigare angivits, att successivt avskrivas.

Till *ordinarie befattningshavare vid länsstyrelserna* torde sålunda böra avses följande anslagsposter, utgörande tillhopa 3,134,700 kronor:

Avlöningar till ordinarie befattningshavare, förslagsanslag	kronor 2,590,700: —
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	» 50,000: —
Avlöningsförstärkning till landssekreterare och lands-	
kamrerare, förslagsanslag	» 124,000: —
Personligt lönetillägg till landssekreterare och lands-	
kamrerare, förslagsanslag	» 260,000: —
Övergångslön, förslagsanslag	» 110,000: —

För angivande av den merkostnad i jämförelse med motsvarande utgifter under budgetåret 1924—1925, som den nu föreslagna löneregleringen för länsstyrelsernas ordinarie tjänstemän skulle medföra, torde böra erinras, att för sistnämnda budgetår ordinarie anslaget till tjänstemän och betjänte vid länsstyrelserna utgör 1,459,100 kronor. Härtill komma kostnader för ålderstillägg, 126,000 kronor, tillfällig löneförbättring, tillfälliga lönetillägg och ortstillägg för olika grupper av befattningshavare, 259,760 kronor, samt dyrtidstillägg enligt de för oreglerade verk gällande reglerna, 625,000 kronor, samtliga belopp i runt tal beräknade. Likaså bör hänsyn tagas till de till indragning föreslagna sportlerna, vilka av de föreliggande uppgifterna för åren 1921—1923 att döma torde kunna approximativt uppskattas till 500,000 kronor. Sammanlagda beloppet av dessa poster utgör 2,969,860 kronor.

Härmed torde böra jämföras det av löneregleringskommittén beräknade beloppet 2,611,379 kronor med den av mig föreslagna höjningen av 29,280 kronor, vartill komma löneförstärkningen för länsstyrelsernas avdelningschefer, 124,000 kronor, samt dyrtidstillägg enligt de för reglerade verk gällande bestämmelserna, approximativt beräknade till 445,000 kronor, tillhopa 3,209,659 kronor.

Enligt dessa beräkningar skulle sålunda den verkliga kostnadsökningen utgöra $(3,209,659 - 2,969,860 =) 239,799$ kronor. Häri ingå likväl ej kostnaderna för den engångsutgift, som skulle utgöras av den s. k. övergångslönen, eller för det personliga lönetillägg, som skulle kunna under en nio-årig övergångsperiod utgå till viss personal, liksom ej heller kostnaderna för den löneförhöjning, som skulle beredas icke-ordinarie befattningshavare.

Det torde även böra erinras, att i sammanhang med sportlernas indragning någon, om än förhållandevis ringa kostnadsökning skulle för statsverket inträda därigenom, att en del utskriftsarbete m. m., som hittills bekostats av de sportelberättigade tjänstemännen, framdeles skulle få gäldas av statsmedel.

Till *extra biträden hos länsstyrelserna m. m.* är i nu gällande riksstat uppfört ett ordinarie reservationsanslag av 450,000 kronor.

*Extra
biträden hos
läns-
styrelserna.*

I sitt den 13 september 1923 avgivna yttrande över löneregleringskommitténs förslag till lönereglering för befattningshavare vid länsstyrelserna anförde *statskontoret* bl. a. följande.

En lönereglering enligt de nya grunderna för den icke-ordinarie personalen vid länsstyrelserna nödvändiggör en betydande ökning av avlöningsanslaget samtidigt som belastningen minskar å anslagen till tillfällig löneförbättring och till dyrtidstillägg. Medelsbehovet å avlöningsanslaget kan i brist på närmare uppgifter icke exakt beräknas. En överslagskalkyl torde likväl

Statskontoret.

kunna göras. För budgetåret 1923—1924 har enligt Kungl. Maj:ts beslut ställts till länsstyrelsernas förfogande ett belopp av omkring 514,000 kronor, därav i runda tal för avlöningar till tjänstemän vid landskansliet och landskontoret 455,000 kronor — härav torde cirka 121,000 kronor kunna beräknas för extra länsnotarier och extra länsbokhållare och 334,000 kronor för övriga tjänstemän — till arvoden åt extra vaktmästare 3,000 kronor och till vikariatsersättningar 56,000 kronor. Avlöningen till det av Kungl. Maj:t fastställda antalet extra länsnotarier och länsbokhållare, 44 st., beräknad efter de nya grunderna i den högre löneklassen i 12 lönegraden för e. o. personal — motsvarande den lönegrad, som statskontoret föreslagit för ordinarie länsnotarier och länsbokhållare av andra klass — skulle uppgå till cirka 201,000 kronor. Man får visserligen icke förutsätta en allmän placering av dessa e. o. tjänstemän i samma lönegrad som dessa ordinarie befattningshavare, men torde man böra räkna med denna lönegrad och löneklass för att motväga den avsevärda avlöningsförhöjning, som tillkommer, då vederbörande bliva berättigade till löneuppflyttning å den ordinarie löneskalan. Det beräknade nuvarande lönebeloppet för övriga tjänstemän vid landskansliet och landskontoret och för extra vaktmästare torde, i överensstämmelse med principen för beräkningen i samband med löneregleringen vid övriga verk av anslagen till icke-ordinarie personal, böra höjas med 33 %, eller sålunda till cirka 448,000 kronor.

Vad vikariatsersättning angår skulle dylik ersättning vid vikariat å ordinarie befattningar vid länsstyrelserna enligt kommitténs förslag utgå från ett särskilt förslagsanslag å länsstyrelsernas stat. Som emellertid ersättning vid vikariat för e. o. personal enligt de nya grunderna torde komma att uppgå till rätt betydande belopp, synes försiktigheten bjuda att icke beräkna dessa kostnader lägre än till 30,000 kronor. Enligt förestående beräkning skulle alltså medelsbehovet utgöra $(201,000 + 448,000 + 30,000)$ 679,000 kronor. En reducering av detta belopp kan visserligen motiveras av den förlängda tjänstgöringstiden, men då å andra sidan en viss säkerhetsmarginal bör beräknas för mötande av kostnaderna för sjukavlöning, övertidsersättning och begravningshjälp, torde nämnda reducering kunna inskränkas till att ovanstående siffra avrundas nedåt till 660,000 kronor. Placeras ordinarie länsnotarie och länsbokhållare av andra klass uti 13 lönegraden, torde beloppet böra höjas med cirka 15,000 kronor eller till 675,000 kronor. För en exakt beräkning av medelsbehovet är det dock givetvis erforderligt, att närmare utredning verkställs vid respektive länsstyrelser, och lärer Kungl. Maj:t vilja anbefalla dem att inkomma med sådan. Statskontoret vill dock framhålla, att vid fastställande av anslagets storlek det torde vara nödvändigt att räkna med att visst icke för knappt tillmätt belopp bör vid medlens fördelning å länsstyrelserna reserveras för att under årets lopp stå till Kungl. Maj:ts förfogande till mötande av oförutsedda behov.

För budgetåret 1923—1924 är anslaget till extra länsnotarier upptaget till allenast 300,000 kronor, detta beroende på befintliga reservationer. Anslaget har intill samma budgetårs ingång haft en betydande inkomst genom att detsamma tillförts den del av till statsverket indragen provision å landstingsskatt m. fl. medel, som belöpt å de indragna lantränthästarbefattningarna. Uti utlåtanden den 14 december 1922 och 9 februari 1923 hade statskontoret väckt förslag därom, att hela den till statsverket indragna provisionen å landstingsskatt m. m. skulle redovisas under riksstatens inkomstitel »diverse inkomster» samt anslaget till extra länsnotarier m. m. beräknas med hänsyn till hela medelsbehovet. Genom brev den 2 mars 1923 har Kungl. Maj:t sedermera förordnat, att nämnda provision skall för budgetåret 1923—1924 såsom särskilda uppbördsmedel uppdebiteras å förslagsanslaget till allmänna indrag-

vingsstaten, men är för tiden därefter föreskrift icke meddelad. För innevarande budgetår läser genom de av Kungl. Maj:t träffade dispositionerna såväl det för året anslagna beloppet som den inbalanserade reservationen komma att förbrukas. Därest anslaget icke hädanefter kommer att tillföras någon provision å landstingsskatt m. m., blir det sålunda nödvändigt att f. o. m. budgetåret 1924—1925 upptaga detsamma med belopp, motsvarande hela medelsbehovet. Under nämnda förutsättning synes det ej föreligga någon anledning att längre låta anslaget hava reservationsanslags karaktär, utan torde detsamma böra förändras till ett obetecknat anslag. Att bibehålla det som självständigt anslag på riksstaten torde ej heller vara påkallat, utan synes detsamma, i likhet med vad i allmänhet fallet är vid de nyreglerade verken, böra inordnas under huvudanslaget och alltså upptagas på länsstyrelsernas stat såsom en till beloppet fixerad anslagspost under benämningen »avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.».

I statsverkspropositionen för budgetåret 1925—1926 har beräknats ett ordinarie reservationsanslag till extra biträden hos länsstyrelserna m. m. av 675,000 kronor. På de av statskontoret anförda skäl anser jag, att sagda anslag bör såsom en till nämnda belopp fixerad anslagspost under benämningen »avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.» inordnas under det ordinarie förslagsanslaget till landshövdingar och övriga befattningshavare vid länsstyrelserna.

Departements-
chefen.

Det ordinarie anslaget till sakkunniga till biträde vid utredningar m. m. har alltsedan dess tillkomst år 1917 till och med år 1922 varit uppfört med högst 12,000 kronor för år.

Sakkunniga
till biträde
vid utred-
ningar m. m.

I 1922 års statsverksproposition (femte huvudtiteln, punkt 125) framhölls, att anslaget med hänsyn till den ringa belastningen å detsamma under senare år torde för framtiden kunna ej obetydligt reduceras, förslagsvis till 6,000 kronor för år. En ytterligare nedsättning ansågs emellertid icke vara tillräddig, då de till de särskilda länsstyrelserna utgående beloppen i så fall skulle bli alltför små för att vid förefallande behov tjäna sitt syfte. En jämkning borde emellertid äga rum i avseende å de belopp från anslaget, som jämlikt då gällande, genom brev den 30 juni 1916 meddelade bestämmelser voro ställda till länsstyrelsernas förfogande.

Kungl. Maj:t föreslog i enlighet härmed riksdagen att för första halvåret 1923 upptaga berörda anslag till 3,000 kronor, och riksdagen biföll detta förslag.

Genom cirkulär den 27 oktober 1922 har Kungl. Maj:t, i huvudsaklig överensstämmelse med de i ovannämnda statsverksproposition förordade grunderna, utfärdat nya föreskrifter i avseende å användningen av ifrågavarande anslag att gälla från ingången av år 1923 tills vidare. Enligt dessa föreskrifter hava till de särskilda länsstyrelsernas förfogande ställts belopp, växlande mellan 100 kronor och 500 kronor för år räknat.

Från och med budgetåret 1923—1924 har anslaget i riksstaten upptagits med 6,000 kronor.

Med anledning av en utav länsstyrelsen i Skaraborgs län gjord framställning om höjning från och med år 1924 av det belopp, som ställts till länsstyrelsens förfogande för ifrågavarande ändamål, anbefallde Kungl. Maj:t

genom beslut den 1 augusti 1924 statskontoret att efter länsstyrelsernas hörande till Kungl. Maj:t avgiva ett i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet över socialärenden den 7 januari 1922 angivna grunder upprättat förslag till ny fördelning av ifrågavarande anslag.

Till åtlydnad härav har statskontoret den 15 oktober 1924 inkommit med utlåtande i ärendet samt därvid överlämnat infordrade yttranden från samtliga länsstyrelser.

Statskontoret.

Statskontoret har därvid anfört, att två länsstyrelser funnit det åt dem bestämda beloppet av anslaget i fråga vara för ringa för att i förekommande fall komma till användning för avsett ändamål. Flertalet länsstyrelser hade även framhållit, att de nu för respektive länsstyrelser bestämda anvisningarna kunde anses tillräckliga allenast under förutsättning att ett jämförelsevis betydligt belopp avsattes för att av Kungl. Maj:t tilldelas länsstyrelse, som därav för något särskilt fall vore i behov. Några länsstyrelser hade ansett, att någon nedsättning av anvisningarna för respektive länsstyrelser kunde ske, därest länsstyrelserna kunde vid behov påräkna ytterligare medel från förefintlig besparing å anslaget.

Under hänvisning till en inom statskontoret upprättad tablå över utbetalningar hos respektive länsstyrelser från anslaget under första halvåret 1923 och under budgetåret 1923—1924 yttrar statskontoret vidare, att visserligen några länsstyrelser icke alls tagit i anspråk de genom cirkuläret den 27 oktober 1922 för dem bestämda anvisningarna samt att flertalet länsstyrelser icke till fullo anlitat sina anvisningar för detta ändamål. Av länsstyrelsernas yttranden i ärendet torde emellertid få anses framgå, att någon nedsättning av nu bestämda anvisningar knappast borde ifrågakomma och i varje fall ej ske förr än någon del av anslaget reserverats för tillgodoseende av mera tillfälliga behov. Någon ny fördelning av anslaget syntes statskontoret därför icke lämpligen böra äga rum för budgetåret 1924—1925. Med hänsyn till de av länsstyrelserna anmälda medelsbehoven för ifrågavarande ändamål torde däremot en höjning av anslaget böra ske för budgetåret 1925—1926; och syntes detsamma skäligen kunna bestämmas till 9,000 kronor.

Därest en dylik förhöjning komme till stånd, har statskontoret föreslagit, att icke hela det anvisade anslaget borde fördelas å länsstyrelserna, utan viss del av anslaget, förslagsvis 1,000 kronor, undantagas för att efter framställning av länsstyrelser, som vore i behov av ytterligare medel, och prövning i varje särskilt fall av Kungl. Maj:t användas för kostnader, som icke kunde bestridas av den för länsstyrelsen bestämda anvisningen.

I sitt förenämnda yttrande den 13 september 1923 har statskontoret ifrågasatt, huruvida icke även nu ifrågavarande anslag borde upphöra som självständigt riksstatsanslag och överflyttas till länsstyrelsernas stat såsom särskild anslagspost.

Departements-
chefen.

I anslutning till vad statskontoret föreslagit torde det för ifrågavarande ändamål erforderliga beloppet från och med nästa budgetår beräknas till 9,000 kronor och i form av särskild anslagspost inordnas under staten för landshövdingar och befattningshavare vid länsstyrelserna samt ingå i det mot nämnda stat svarande ordinarie förslagsanslaget. De ändrade riktlinjer för disposition av det förhöjda beloppet, som av statskontoret föreslagits, torde böra i huvudsak följas.

Till nu gällande avlöningsstat för landsstaten ansluter sig en särskild *övergångsstat*, å vilken finnas uppförda, jämte vissa landsfiskaler, sju lant-räntmästare. Denna övergångsstat röner icke inflytande av den nu tillämnade löneregleringen.

Antalet ordinarie befattningshavare vid de särskilda länsstyrelserna torde böra bestämmas på följande sätt.

Övergångsstat.

Antalet ordinarie befattningshavare vid länsstyrelserna.

Stockholms län.

Befattningar.	Antal.	Befattningar.	Antal.
Landssekreterare	1	Landskanslister	6
Landskamrerare	1	Landskontorister	5
Länsassessorer	2	Kansli- eller kameralbiträden	2
Länsnotarie av 1:a klass	1	Kontorsbiträden	4
Länsnotarie av 2:a klass	1	Förste expeditionsvakt	1
Länsbokhållare av 1:a klass	1	Expeditionsvakt	1
Länsbokhållare av 2:a klass	1		

Uppsala län.

Landssekreterare	1	Landskanslister	2
Landskamrerare	1	Landskontorister	3
Länsassessorer	2	Kontorsbiträden	2
Länsnotarie av 1:a klass	1	Förste expeditionsvakt	1
Länsbokhållare av 1:a klass	1	Expeditionsvakt	1

Södermanlands län.

Landssekreterare	1	Landskontorister	3
Landskamrerare	1	Kansli- eller kameralbiträde	1
Länsassessorer	2	Kontorsbiträden	2
Länsnotarie av 1:a klass	1	Förste expeditionsvakt	1
Länsbokhållare av 1:a klass	1	Expeditionsvakt	1
Landskanslister	3		

Östergötlands län.

Landssekreterare	1	Landskanslister	5
Landskamrerare	1	Landskontorister	5
Länsassessorer	2	Kansli- eller kameralbiträden	2
Länsnotarie av 1:a klass	1	Kontorsbiträden	2
Länsnotarie av 2:a klass	1	Förste expeditionsvakt	1
Länsbokhållare av 1:a klass	1	Expeditionsvakt	1
Länsbokhållare av 2:a klass	1		

Jönköpings län.

Landssekreterare	1	Landskontorister	3
Landskamrerare	1	Kansli- eller kameralbiträden	2
Länsassessorer	2	Kontorsbiträden	3
Länsnotarie av 1:a klass	1	Förste expeditionsvakt	1
Länsbokhållare av 1:a klass	1	Expeditionsvakt	1
Landskanslister	3		

Kronobergs län.

Landssekreterare	1	Landskontorister	3
Landskamrerare	1	Kansli- eller kameralbiträde	1
Länsassessorer	2	Kontorsbiträden	2
Länsnotarie av 1:a klass	1	Förste expeditionsvakt	1
Länsbokhållare av 1:a klass	1	Expeditionsvakt	1
Landskanslister	2		

Kalmar län.

Landssekreterare	1	Landskontorister	4
Landskamrerare	1	Kansli- eller kameralbiträde	1
Länsassessorer	2	Kontorsbiträden	2
Länsnotarie av 1:a klass	1	Förste expeditionsvakt	1
Länsbokhållare av 1:a klass	1	Expeditionsvakt	1
Landskanslister	3		

Gotlands län.

Landssekreterare	1	Landskontorister	2
Landskamrerare	1	Kansli- eller kameralbiträde	1
Länsnotarie av 1:a klass	1	Kontorsbiträde	1
Länsbokhållare av 1:a klass	1	Förste expeditionsvakt	1
Landskanslist	1	Expeditionsvakt	1

Blekinge län.

Landssekreterare	1	Landskontorister	3
Landskamrerare	1	Kontorsbiträden	2
Länsassessorer	2	Förste expeditionsvakt	1
Länsnotarie av 1:a klass	1	Expeditionsvakt	1
Landskanslister	2		

Kristianstads län.

Landssekreterare	1	Landskanslister	3
Landskamrerare	1	Landskontorister	3
Länsassessorer	2	Kansli- eller kameralbiträde	1
Länsnotarie av 1:a klass	1	Kontorsbiträden	3
Länsbokhållare av 1:a klass	1	Förste expeditionsvakt	1
Länsbokhållare av 2:a klass	1	Expeditionsvakt	1

Malmöhus län.

Landssekreterare	1	Landskanslister	6
Landskamrerare	1	Landskontorister	6
Länsassessorer	2	Kansli- eller kameralbiträde	1
Länsnotarie av 1:a klass	1	Kontorsbiträden	6
Länsnotarie av 2:a klass	1	Förste expeditionsvakt	1
Länsbokhållare av 1:a klass	1	Expeditionsvakter	2
Länsbokhållare av 2:a klass	2		

Hallands län.

Landssekreterare	1	Landskontorister	3
Landskamrerare	1	Kansli- eller kameralbiträde	1
Länsassessorer	2	Kontorsbiträde	1
Länsnotarie av 1:a klass	1	Förste expeditionsvakt	1
Länsbokhållare av 1:a klass	1	Expeditionsvakt	1
Landskanslister	2		

Göteborgs och Bohus län.

Landssekreterare	1	Landskanslister	6
Landskamrerare	1	Landskontorister	5
Länsassessorer	2	Kansli- eller kameralbiträden	2
Länsnotarie av 1:a klass	1	Kontorsbiträden	5
Länsnotarie av 2:a klass	1	Förste expeditionsvakt	1
Länsbokhållare av 1:a klass	1	Expeditionsvakt	1
Länsbokhållare av 2:a klass	1		

Älvsborgs län.

Landssekreterare	1	Landskanslister	5
Landskamrerare	1	Landskontorister	4
Länsassessorer	2	Kansli- eller kameralbiträden	2
Länsnotarie av 1:a klass	1	Kontorsbiträden	3
Länsnotarie av 2:a klass	1	Förste expeditionsvakt	1
Länsbokhållare av 1:a klass	1	Expeditionsvakt	1
Länsbokhållare av 2:a klass	1		

Skaraborgs län.

Landssekreterare	1	Landskontorister	4
Landskamrerare	1	Kansli- eller kameralbiträde	1
Länsassessorer	2	Kontorsbiträde	1
Länsnotarie av 1:a klass	1	Förste expeditionsvakt	1
Länsbokhållare av 1:a klass	1	Expeditionsvakt	1
Landskanslister	3		

Värmlands län.

Landssekreterare	1	Landskanslister	5
Landskamrerare	1	Landskontorister	4
Länsassessorer	2	Kontorsbiträden	3
Länsnotarie av 1:a klass	1	Förste expeditionsvakt	1
Länsbokhållare av 1:a klass	1	Expeditionsvakt	1
Länsbokhållare av 2:a klass	1		

Örebro län.

Landssekreterare	1	Landskontorister	4
Landskamrerare	1	Kansli- eller kameralbiträde	1
Länsassessorer	2	Kontorsbiträden	2
Länsnotarie av 1:a klass	1	Förste expeditionsvakt	1
Länsbokhållare av 1:a klass	1	Expeditionsvakt	1
Landskanslister	3		

Västmanlands län.

Landssekreterare	1	Landskontorister	3
Landskamrerare	1	Kansli- eller kameralbiträde	1
Länsassessorer	2	Kontorsbiträden	2
Länsnotarie av 1:a klass	1	Förste expeditionsvakt	1
Länsbokhållare av 1:a klass	1	Expeditionsvakt	1
Landskanslister	2		

Kopparbergs län.

Landssekreterare	1	Landskontorister	3
Landskamrerare	1	Kansli- eller kameralbiträden	2
Länsassessorer	2	Kontorsbiträden	3
Länsnotarie av 1:a klass	1	Förste expeditionsvakt	1
Länsbokhållare av 1:a klass	1	Expeditionsvakt	1
Landskanslister	4		

Gävleborgs län.

Landssekreterare	1	Landskontorister	3
Landskamrerare	1	Kansli- eller kameralbiträden	2
Länsassessorer	2	Kontorsbiträden	4
Länsnotarie av 1:a klass	1	Förste expeditionsvakt	1
Länsbokhållare av 1:a klass	1	Expeditionsvakt	1
Landskanslister	4		

Västernorrlands län.

Landssekreterare	1	Landskanslister	4
Landskamrerare	1	Landskontorister	3
Länsassessorer	2	Kansli- eller kameralbiträden	2
Länsnotarie av 1:a klass	1	Kontorsbiträden	4
Länsnotarie av 2:a klass	1	Förste expeditionsvakt	1
Länsbokhållare av 1:a klass	1	Expeditionsvakt	1

Jämtlands län.

Landssekreterare	1	Landskontorister	3
Landskamrerare	1	Kansli- eller kameralbiträde	1
Länsassessorer	2	Kontorsbiträden	2
Länsnotarie av 1:a klass	1	Förste expeditionsvakt	1
Länsbokhållare av 1:a klass	1	Expeditionsvakt	1
Landskanslister	3		

Västerbottens län.

Landssekreterare	1	Landskontorister	4
Landskamrerare	1	Kansli- eller kameralbiträde	1
Länsassessorer	2	Kontorsbiträden	3
Länsnotarie av 1:a klass	1	Förste expeditionsvakt	1
Länsbokhållare av 1:a klass	1	Expeditionsvakt	1
Landskanslister	3		

Norrbottens län.

Landssekreterare	1	Landskontorister	3
Landskamrerare	1	Kansli- eller kameralbiträde	1
Länsassessorer	2	Kontorsbiträden	2
Länsnotarie av 1:a klass	1	Förste expeditionsvakt	1
Länsnotarie av 2:a klass	1	Expeditionsvakt	1
Landskanslister	3		

Ersättning
för mistade
sportler till
tjänstemän,
kvarstående å
riss äldre av-
löningsstat.

Beträffande tjänstemän vid länsstyrelserna, som kvarstå å sådan äldre avlöningsstat, med vilken icke är förbunden skyldighet att underkasta sig minskning eller upphörande av sportler, torde föreskrift böra meddelas därom, att dylik tjänsteman skall, vid indragning till statsverket av sportler för befattningshavare vid länsstyrelserna, erhålla gottgörelse för mistade sportler, beräknad efter medeltalet av den inkomst, tjänstemannen må anses hava åtnjutit av sålunda indragna sportler under den senast förflutna tid, såvitt möjligt ej understigande tio år, därför denna inkomst kan utrönas.

De särskilda övergångsbestämmelser, som erfordras i anledning av löne-regleringen, torde, i anslutning till riksdagens medgivande i sådant avseende i sammanhang med antagandet år 1921 av avlöningsreglementet för stats-departement m. fl. verk, böra i vederbörlig ordning meddelas.

Slutligen torde jag beträffande en uppkommen fråga om inrättande vid landskontoren av en särskild uppbördsavdelning få meddela, att jag, i likhet med löneregreringskommittén och statskontoret, icke anser detta organisa-tionsspörsmål böra upptagas till avgörande i nu förevarande sammanhang, utan torde detsamma böra bliva beroende på ytterligare utredning.

*Övergångs-
bestämmelser.*

*Fråga om
inrättandet
vid läns-
styrelserna
av särskild
uppbörds-
avdelning.*

I avbidan på den proposition om lönereglering, varom nu är fråga, hava i årets statsverksproposition även vissa andra anslag under femte huvud-titeln än de av mig här ovan behandlade uppförts med beräknade belopp.

Jag övergår nu till dessa anslag.

Från det för budgetåret 1924—1925 beviljade extra anslaget å 3,600 kro-nor till ortstillägg åt vissa befattningshavare vid landsstaten i Göteborgs och Bohus län beredes för närvarande dylik förmån till länsstyrelsernas ordinarie tjänstemän, med undantag av vaktmästare, ävensom till landsfog-den i länet. Ortstillägget till sistnämnda befattningshavare utgör 200 kro-nor för år. Genomföres definitiv lönereglering för länsstyrelserna från och med ingången av budgetåret 1925—1926, kan nu ifrågavarande anslag in-skränkas till att avse beredande av ortstillägg åt nyssnämnde landsfogde och anslagets belopp nedsättas till 200 kronor. I anslutning härtill torde an-slagstiteln böra ändras till »*ortstillägg till landsfogden i Göteborgs och Bohus län*».

*Ortstillägg
till lands-
fogden i
Göteborgs och
Bohus län.*

Det ordinarie förslagsanslaget till ålderstillägg var i riksstaten för bud-getåret 1923—1924 upptaget till 600,000 kronor. För budgetåret 1924—1925 har anslaget med hänsyn till belastningen å de särskilda anslagen för år 1922 och för första halvåret 1923 höjts till 650,000 kronor.

Ålderstillägg.

Enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisning hava nettoutgifterna från anslaget under budgetperioden 1923—1924 uppgått till 674,254 kronor. Vid sådant förhållande skulle måhända anledning föreligga att för nästa budgetår höja anslaget till 675,000 kronor. Genomföres lönereglering för befattnings-havare vid länsstyrelserna i enlighet med mitt nu framlagda förslag, kan emellertid anslaget väsentligt nedsättas, förslagsvis med 125,000 kronor. Anslaget bör följaktligen för nästa budgetperiod upptagas till (675,000—125,000) 550,000 kronor.

Det ordinarie förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. var i 1922 års riksstat upptaget till 1,000,000 kronor och i riksstaten för första halvåret 1923 till hälften av detta belopp. För budgetåret 1923—1924 beräknades anslaget till 1,400,000 kronor.

*Skrivmate-
rialier och
expenser, ved
m. m.*

För budgetåret 1924—1925 sänktes anslaget till 1,200,000 kronor. Beträf-fande anledningen till denna nedsättning torde jag få hänvisa till vad chefen för finansdepartementet i 1924 års statsverksproposition anförde i fråga om åtgärder för nedbringande av de olika huvudtitlarnas allmänna expensanslag («Utgifterna: För flera huvudtitlar gemensamma frågor» sid. 5—8). Här

torde vara tillräckligt erinra om, att de olika expensanslagen ansågos fortfarande böra hava karaktären av förslagsanslag, men att det förutsattes, att Kungl. Maj:t vid dispositionen av anslagen från och med budgetåret 1925—1926 komme att för de ämbetsmyndigheter, som ägde att anlita anslagen för sina expensutgifters bestridande, fastställa vissa maximibelopp för sådana utgifter, vilka vore av natur att kunna begränsas.

I enlighet med dessa riktlinjer, mot vilka riksdagen icke framställde erinran, utfärdade Kungl. Maj:t den 20 juni 1924 särskilda föreskrifter i fråga om utgifterna för socialdepartementet, socialstyrelsen, medicinalstyrelsen, överståthållarämbetets kansli och länsstyrelserna under budgetåret 1924—1925 å femte huvudtiteln förslagsanslag till skrivmaterialier och expenser. ved m. m.

På i statsverkspropositionen (femte huvudtiteln, sid. 291) angivna skäl erfordras till bestridande av kostnaderna för anskaffning och underhåll av möbler och andra inventarier för länsstyrelsernas räkning en höjning av ifrågavarande expensanslag för budgetåret 1925—1926 med 40,000 kronor. Anslaget bör ytterligare, såsom jag här ovan framhållit, belastas med kostnaden för möblering av landshövdingbostäderna, beräknad till 30,000 kronor för år. Å andra sidan har jag i propositionen nr 59 angående anslag till polisväsendet i riket m. m. vid framläggande av förslag om anvisande av ett särskilt anslag till vissa ersättningar åt befattningshavare vid polis- och åklagarväsendet utgått ifrån att ett bifall därtill skulle för budgetåret 1925—1926 medföra en minskad belastning å nu ifrågavarande expensanslag med 75,000 kronor.

Under nu angivna förhållanden synes förevarande anslag för nästa budgetår böra upptagas med oförändrat belopp, 1,200,000 kronor.

1923 års riksdag har i anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning anvisat medel för budgetåret 1923—1924 till beredande av tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, att utgå efter närmare angivna grunder.

Jämväl för budgetåret 1924—1925 har riksdagen beviljat medel till ifrågavarande ändamål att användas enligt grunder motsvarande de för budgetåret 1923—1924 gällande.

Under femte huvudtiteln har i riksstaten för vartdera av nyssnämnda två budgetår upptagits ett extra förslagsanslag till beredande av tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare.

I statsverkspropositionen har på föredragning av chefen för finansdepartementet framlagts förslag om beredande av dylika lönetillägg åt ifrågavarande personalgrupper jämväl för budgetåret 1925—1926 enligt grunder motsvarande dem, som nu tillämpas. Detta förslag har numera av riksdagen bifallits.

Vad angår storleken av det anslag, som för ändamålet erfordras under femte huvudtiteln för nästa budgetår, torde anslaget, med hänsyn till den i det föregående föreslagna löneregleringen och i överensstämmelse med den i statsverkspropositionen verkställda beräkningen, böra minskas med 6,500 kronor till 9,500 kronor.

*Tillfälliga
lönetillägg åt
vissa vakt-
mästare och
med dem
jämförliga
befattnings-
havare.*

Såsom chefen för finansdepartementet i statsverkspropositionen (»Utgifterna: För flera huvudtitlar gemensamma frågor», avdelning III, sid. 7) framhållit, har anslaget till dyrtidstillägg under femte huvudtiteln, i avvaktan på förslag om den nu ifrågakvarande löneregleringen, i budgetförslaget allenast beräknats. Dyrtidstilläggen till landshövdingar och befattningshavare vid länsstyrelserna torde enligt de för nyreglerade verk gällande grunderna komma att uppgå till, vad beträffar landshövdingarna, omkring 50,000 kronor, och, vad angår befattningshavarna vid länsstyrelserna, omkring 445,000 kronor. Då dyrtidstilläggen till övriga befattningshavargrupper under femte huvudtiteln kunna uppskattas till ett belopp av omkring 5,000,000 kronor, torde det extra förslagsanslaget för dyrtidstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1925—1926 under nämnda huvudtitel böra upptagas till i statsverkspropositionen beräknat belopp, 5,500,000 kronor.

Under återopande av vad jag sålunda i skilda hänseenden anført får jag Hemställan. hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, skall från och med den 1 juli 1925 med nedan angivna undantag äga tillämpning å landshövdingar och befattningshavare vid länsstyrelserna, samt att i samband därmed de vissa av sistnämnda befattningshavare tillkommande sportler skola till statsverket indragas;

dels besluta, att uti den till sagda reglemente hörande tjänsteförteckningen under femte huvudtiteln må införas följande:

Verk och befattningar

Avdelning och
lönegrad enligt
löneplanen

Femte huvudtiteln.

Landsstaten.

Landshövdingarna.

Landshövdingar	A 4
----------------------	-----

Länsstyrelserna.

Landssekreterare	B 30
Landskamrerare	B 30
Länsassessorer	B 27
Länsnotarier av 1:a klass	B 22
Länsbokhållare av 1:a klass	B 22
Länsnotarier av 2:a klass	B 21
Länsbokhållare av 2:a klass	B 21
Landskanslister	B 15
Landskontorister	B 15
Förste expeditionsvakter	B 7

Kansli- eller kameralbiträden	B 7
Expeditionsvakter	B 5
Kontorsbiträden	B 4
Skrivbiträden	B 2

dels bestämma antalet landshövdingar på följande sätt:

Befattning	Lönegrad
24 landshövdingar	A 4

dels bestämma antalet ordinarie befattningshavare vid de särskilda länsstyrelserna på sätt här ovan av mig angivits;

dels besluta, att utöver vad i 3 § av avlöningsreglementet stadgas och utan hänsyn till vad i sagda författningsrum finnes däremot stridande skall i fråga om landshövdingbefattningar och befattningar vid länsstyrelserna gälla,

att med landshövdingbefattning icke må förenas uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för bankaktiebolag eller solidariskt bankbolag eller såsom funktionär i dylikt bolag,

att med annan tjänst än landshövding-, landssekreterar-, landskamrerar- eller länsassessorsbefattning må under den i 2 mom. av berörda 3 § i avlöningsreglementet angivna förutsättning kunna förenas tjänst å kommuns stat;

dels föreskriva, att vid tillämpning i fråga om landshövdingar och befattningshavare vid länsstyrelserna av de i 13 § 3 mom. 1 punkten i ovannämnda avlöningsreglemente givna bestämmelserna om tjänstemans förflyttningsskyldighet skall med uttrycket »det verk, han tillhör eller varunder han lyder», förstås landsstaten i allmänhet, utan begränsning till det egna länet;

dels besluta, att i stället för vad i 22 och 23 §§ i berörda avlöningsreglemente stadgas skola i fråga om landshövding gälla följande bestämmelser:

1. *a.* Landshövding är berättigad till fri bostad i kronans hus med därtill i förekommande fall hörande planterat område (bostadslägenhet) av den omfattning, som av Kungl. Maj:t för varje särskilt län fastställts. Där särskilda förhållanden därtill föranleda, må dock Kungl. Maj:t tilldela landshövding antingen annan, åt honom förhyrd bostadslägenhet, eller ock, i stället för bostad in natura, kontant hyresersättning till belopp, som för varje gång med hänsyn till förekommande omständigheter bestämmes.

Vid landshövdings tillträde till sin tjänst skall för honom avsedd bostad genom statens försorg vara försedd med möblering för högst fyra till representation avsedda rum. Underhållet av möblering, som genom statens försorg anskaffats, bekostas av statsverket.

b. Landshövding skall bebo honom anvisad bostadslägenhet, såframt icke Kungl. Maj:t på grund av särskilda omständigheter annorlunda medgivit.

I fråga om bostadslägenhetens begagnande skola i övrigt lända till efterrättelse de särskilda bestämmelser, som äro eller varda meddelade.

c. Därest landshövdingens bostadslägenhet erfordras för utvidgning av länsstyrelsens ämbetslokaler eller för annat statsändamål, är landshövding skyldig att å tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes, avstå från lägenheten och åtnöjas med åt honom förhyrd bostadslägenhet eller kontant hyresersättning. För enahanda ändamål är landshövding jämväl skyldig att underkasta sig sådan minskning av bostadslägenheten, som skäligen må kunna ske.

Har landshövding på grund av sålunda ändrad disposition av den honom anvisade bostadslägenheten nödgats flytta, skall statsverket gottgöra honom skälig flyttningskostnad efter Kungl. Maj:ts bestämmande i förekommande fall. Har genom sådan flyttning eller i följd av en mera väsentlig, vid landshövdingens tillträde av befattningen icke påräknad, rubbning i bostadsförhållandena skada eller förlust åsamkats honom, skall statsverket lämna honom skälig skadeersättning, likaledes efter Kungl. Maj:ts bestämmande.

d. Beträffande bostadslägenhetens avträdande i andra fall än de i c angivna skall gälla, att landshövding eller, om han avlidit, hans dödsbo skall avträda lägenheten å den fardag, som infaller näst efter tre månader från det landshövdingen från tjänsten avgått eller avlidit, dock att avflyttning skall ske, där landshövding beviljas avsked på tid, som av honom begärts, å den fardag, som infaller näst efter avgången från tjänsten, samt, därest landshövding från tjänsten entledigas, å tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

e. Landshövding eller, om han avlidit, hans dödsbo skall i den omfattning, som i brist på överenskommelse bestämmes av Kungl. Maj:t, upplåta nödigt utrymme i bostadslägenheten för landshövdingens vikarie eller efterträdare.

2. Kostnaderna för uppvärmning av landshövding anvisad bostadslägenhet samt för bränsle, som i lägenheten använts för hushållsändamål, bekostas till tre fjärdedelar av statsverket i enlighet med de närmare föreskrifter, som av Kungl. Maj:t utfärdas;

dels besluta, att landssekreterare och landskamrerare skola var för sig utöver dem enligt avlöningsreglementet tillkommande lön uppbära avlöningsförstärkning med följande belopp, för år räknat:

i Stockholms, Malmöhus samt Göteborgs och	
Bohus län	3,500 kronor
i Gotlands län	1,500 »
i övriga län	2,500 »

dels godkänna följande bestämmelser:

a) Beträffande ordinarie landssekreterare och ordinarie landskamrerare, som övergå till den nya lönestaten, skall gälla, att den, vilkens sammanlagda avlöning, tillfällig löneförbättring däri inbegripen, i medeltal under åren 1922—1924 jämte under samma tid i medeltal uppburna sportler, överstiger vederbörandes avlöning, däri inberäknad avlöningsförstärkning, för budgetåret 1925—1926, skall tilldelas personligt lönetillägg, motsvarande berörda överskott, dock högst 5,400 kronor för år räknat, med iakttagande, att det sålunda bestämda särskilda lönetillägget skall avskrivas: med en niondel från och med den 1 juli 1926, med ytterligare en niondel å det ursprungliga beloppet från och med den 1 juli 1927 o. s. v., så att hela beloppet är avskrivet med utgången av juni månad 1934.

Förutom genom nu nämnda successiva avskrivning skall berörda särskilda personliga lönetillägg minskas i den mån tjänstemannens avlöning till följd av uppflyttning till högre löneklass ökas utöver den i föregående stycke angivna sammanlagda avlöningen omedelbart efter övergången till den nya lönestaten.

Vid tjänstledighet för landssekreterare eller landskamrerare på grund av sjukdom eller av annan anledning skola i fråga om tjänstemannens rätt att uppbära avlöningsförstärkning och för honom eventuellt fastställt personligt lönetillägg gälla de särskilda bestämmelser, som av Kungl. Maj:t i sådant hänseende meddelas.

I fråga om ersättning till vikarie för landssekreterare och landskamrerare må särskilda föreskrifter likaledes av Kungl. Maj:t meddelas, att gälla utöver de i 19 § uti avlöningsreglementet givna bestämmelserna.

b) Beträffande befattningshavares avlöningsförmåner vid förflyttning till annan tjänst skola i fråga om landssekreterare och landskamrerare följande särskilda föreskrifter lända till efterrättelse.

Förflyttas landssekreterare eller landskamrerare efter egen ansökan eller, utan sådan ansökan, på grund av något tjänstemannens förfarande i tjänsten, till befattning inom samma eller lägre lönegrad, skall han, oavsett huruvida den nya stationeringsorten tillhör samma ortsgrupp som den gamla eller icke, med frånträdande av den med den tidigare tjänsten förenade avlöningsförstärkningen och det av honom i sagda tjänst eventuellt uppburna personliga lönetillägget, äga i den nya

tjänsten uppbära den avlöningsförstärkning, som tilläventyrs kan vara med densamma förenad.

Varder tjänsteman, om vilken nu är fråga, utan egen ansökan och utan något sitt förvällande förflyttad till tjänst inom samma eller lägre lönegrad, skall han, likaledes oberoende av vilken ortsgrupp, hans stationeringsort efterförflyttningen tillhör, bibehållas vid den avlöningsförstärkning och den rätt till personligt lönetillägg, som han i den tidigare tjänsten ägt åtnjuta;

dels besluta, att, där landshövding eller ordinarie tjänsteman vid länsstyrelse, å vilken ovan nämnda avlöningsreglemente kommer att från och med den 1 juli 1925 äga tillämpning, enligt hittills gällande bestämmelser ägt uppbära någon del av avlöningen — såväl i staten upptagen avlöning som tillfällig löneförbättring eller tillfälligt lönetillägg — i förskott, vid ingången av juli månad 1925 till honom skall på statsverkets bekostnad utbetalas ett belopp, motsvarande vad han skulle hava i den befattning, han vid utgången av juni månad 1925 innehar, i förskott uppburit för juli månad 1925, om de dittillsvarande avlöningsbestämmelserna då fortfarande varit gällande;

dels förklara, att övriga av riksdagen med avseende å den definitiva löneregleringen för befattningshavare vid statsdepartement med flera verk lämnade medgivanden må i tillämpliga delar gälla även beträffande landshövdingar och befattningshavare vid länsstyrelserna;

dels godkänna följande stat för landshövdingar och befattningshavare vid länsstyrelserna, att tillämpas från och med budgetåret 1925—1926:

Stat.	kronor
Avlöningar till landshövdingar, förslagsanslag	540,000
Avlöningar till ordinarie befattningshavare vid länsstyrelserna, förslagsanslag.....	2,590,700
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	50,000
Avlöningsförstärkning till landssekreterare och landskamrerare, förslagsanslag	124,000
Personligt lönetillägg till landssekreterare och landskamrerare, förslagsanslag	260,000
Övergångslön, förslagsanslag.....	110,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	675,000
Sakkunniga till biträde vid utredningar m. m.....	9,000
Summa kronor 4,358,700	

Anm. Landshövdingar äga såsom representationsbidrag uppbära följande belopp, för år räknat:

Landshövdingen i Göteborgs och Bohus län	6,000 kronor
Landshövdingen i Malmöhus län	4,800 "
envar av övriga landshövdingar	3,600 "

Representationsbidrag utbetalas i samma ordning som lönen. Huruvida och i vad mån sådant bidrag må av landshövding uppbäras under annan ledighet än semester, bestämmes av Kungl Maj:t.

dels besluta, att tjänsteman vid länsstyrelse, som kvarstår å sådan äldre avlöningsstat, med vilken icke är förbunden skyldighet att underkasta sig minskning eller upphörande av sportler, skall, vid indragning till statsverket av sportler för befattningshavare vid länsstyrelserna, erhålla gottgörelse för mistade sportler, beräknad efter medeltalet av den inkomst, tjänstemannen må anses hava åtnjutit av sålunda indragna sportler under den senast förflutna tid, såvitt möjligt ej understigande tio år, därför denna inkomst kan utrönas;

dels under femte huvudtiteln — med uteslutande av följande under avdelningen landsstaten uppförda anslag, nämligen det ordinarie anslaget till landshövdingarna, det ordinarie anslaget till tjänstemän och betjante vid länsstyrelserna, det ordinarie anslaget till sakkunniga till biträde vid utredningar m. m. samt det ordinarie reservationsanslaget till extra biträden hos länsstyrelserna m. m. — under avdelningen överståthållarämbetet och landsstaten under rubriken landshövdingar och befattningshavare vid länsstyrelserna uppföra ett ordinarie förslagsanslag av kronor 4,358,700;

dels under femte huvudtiteln till beredande av ortstillägg till landsfogden i Göteborgs och Bohus län för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra anslag av kronor 200;

dels under femte huvudtiteln under avdelningen diverse nedsetta det ordinarie förslagsanslaget till ålderstillägg, nu 650,000 kronor, med 100,000 kronor till kronor 550,000;

dels under femte huvudtiteln under avdelningen diverse uppföra det ordinarie förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. med kronor 1,200,000;

dels under femte huvudtiteln till beredande av tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra förslagsanslag av kronor 9,500;

dels ock under femte huvudtiteln för bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra förslagsanslag av kronor 5,500,000.

Vad departementschefen sålunda hemställt, däruti statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Carl Stålhammar.